

BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC

ISSN 1331-2529

»Što su nevolje veće, tim čvršće mora biti naše pouzdanje u Boga.«

(BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC)

God. 6 (1999.) 24. lipnja GLASNIK POSTULATURE Broj 3 Cijena 5 kn

Blaženi Alojzije Stepinac
Moli za nas!

PAPINA RIJEČ

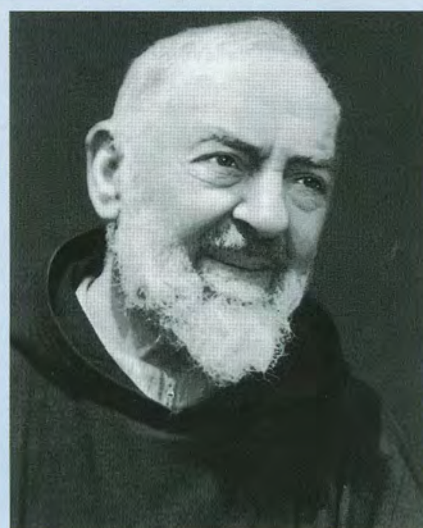
Papa Ivan Pavao II. proglasio je 11. listopada 1998. svetom karmeličanku židovskog podrijetla **s. Edithu Stein**, a 2. svibnja 1999. postavio je na čast oltara blaženog **Francesca Forgionea**, u Italiji i cijelom svijetu poznatijeg kao o. Pia, franjevca kapucina.

FRANCESCO FORGIONE, Otac Pio, blaženik

Blaženi Francesco Forgione, Otac Pio, rođen je 25. svibnja 1887. u Pietrelcini. Kao franjevac kapucin živio je i djelovao ponajviše u San Giovanni Rotondo, gdje je i umro 23. rujna 1968.

Pater Pio bijaše čovjek potpuno predan u osobnom duhovnom životu, predan ljudima u sakramentu ispovijedi, a od 5. kolovoza 1918. bijaše nositelj biljega Isusove muke, obilježen otvorenim ranama – stigmatama.

Beatifikacijom o. Pia Sveti Otac je želio ohrabriti sve Kristove vjernike na samilost prema patnicima, a svećenike, služitelje sakramenta pomirenja, na predano služenje braći, osobito po sakramentu ispovijedi:

Ako je temeljno obilježje svećeničkog služenja vršenje sakramenata, valja znati da ono u očima ljudi neće moći biti vjerodostojno ukoliko svećenik istodobno ne bude udovoljavao zahtjevima bratske ljubavi. A mi dobro znamo što je i na ovome planu činio o. Pio: koliko je bio snažan njegov osjećaj za pravednost i milosrđe, kolika je bila njegova samilost prema onima koji pate, i koliko se, uz pomoć svojih vrijednih i velikodušnih suradnika, konkretno zalagao za njih. Želim zahvaliti Gospodinu što nam je podario dragog Oca, što ga je u ovom tako tegobnom stoljeću podario našem naraštaju. U svojoj ljubavi prema Bogu i prema braći on poziva sve, a posebno nas svećenike, da ga ne ostavimo samoga u ovom poslanju ljubavi.

EDITHE STEIN
»Dramatična sinteza našega stoljeća«

Edithe Stein rodila se u Wroclavu (Breslau) na židovski blagdan Pomirenja 12. listopada 1891. kao najmlađe, jedanaesto, dijete brojne židovske obitelji. Njezin životni put slijedit će simboliku njezina rođendana.

U potrazi za znanjem i sigurnošću, u djevojačkoj je dobi prestala moliti – između 13. i 21. godine ne ispovijeda nijednu vjeru eksplicitno – te se potpuno predala filozofiji, ne bi li pomoću fenomenološke metode stekla jasnu spoznaju cjelovite stvarnosti. Ipak, upravo će fenomenologija njezin istine željni duh iznova približiti k religiji i kršćanskoj vjeri. Nakon što je 1911. maturirala u rodnome gradu, započinje studij najprije u Wroclavu, a od 1913. u Göttingenu, gdje doživljuje prve unutarnje dodire s kršćanskom vjerom. U vrijeme I. svjetskog rata, 1915., ona dragovoljno radi kao bolnička sestra Crvenog križa u bolnici na fronti. Od 1916. djeluje kod Edmunda Husserla, koji je, prema njezinu mišljenju, najznačajniji filozof toga vremena.

Godine 1921., u 30-oj godini života, kod prijateljice Hedwig Conrad-Martius čita »Život« Terezije Avilske, i u njoj dozrijeva odluka da prihvati kršćansku vjeru te uđe u Katoličku crkvu. Susret s likom i djelom Velike Terezije naime definitivno joj je otkrio jedan nov svijet i jedan nov život – svijet u kojem se u Kristu Bog očituje kao Ljubav i kao Život. Prihvativši iskreno istine katoličke vjere, 1. siječnja 1922. prima sakrament krštenja. No u njoj živi i želja sjediniti se sa živim Bogom u predanom služenju i sabranosti klauzurnog karmela. Tu svoju čežnju nosi u srcu 11 godina, jer se (kao dr. phil.) prema uputama svojih duhovnih savjetnika bavi nastavnom i odgojnom djelatnošću. Kada je 14. listopada 1933. napokon stupila u karmel u Kölnu, duša joj je nahranjena spokojem i radošću. Uzela je redovničko ime sestra Terezija Benedikta od Križa (»blagoslovljena križem«), jer je svjesno i dragovoljno prihvatila križ kao put do zajedništva s Bogom. Neovisna o svemu što nije Bog, svjesna je da uobličenje s trpećim Kristom vodi do suobličenja s njime i u radosti punine života.

Ipak, kao izrazito kvalificirana osoba, dobila je dopuštenje da se i u Karmelu smije baviti pisanjem i svojim specifičnim stvaralaštvom. No afirmacija nacizma, i progoni koji su započeli, prisiljavaju je da 1938. napusti Njemačku i prijeđe iz zajednice u Kölnu u zajednicu u Echtu, u Nizozemskoj. Ali nacističke trupe već 1940. zaposjedaju i Nizozemsku. Edith Stein, sestra Terezija Benedikta

Na naslovnici: *M. PAVLINIĆ, Blaženi Alojzije Stepinac, ulje na platnu, na bočnom oltaru župne crkve u Funtani*

Sudbina Edithe Stein za papu je tragičan i radikalan poziv svima da učine sve da se ubuduće izbjegne slično zlo, ubijanje nevinih ljudi zbog ideoloških zabluda i predrasuda:

Iz ljubavi prema Bogu i čovjeku još jednom podižem svoj ožalošćeni krik: neka se nikad više ne ponovi slična zločinačka inicijativa prema nijednoj etničkoj skupini, nijednom narodu, nijednoj rasi, nigdje na zemlji! Ovo je krik što ga upućujem svim muškarcima i ženama dobre volje, svima onima koji vjeruju u vječnost i pravednoga Boga, svima onima koji se osjećaju sjedinjeni s Kristom, Riječju Božjom utjelovljenom.

od Križa, kao kršćanka židovskog podrijetla, uhićena je 2. kolovoza 1942. u svome karmelskom samostanu zajedno sa svojom sestrom Rosom, te odvedena u Amersfoort. Odatle ih je 4. kolovoza vlak odvezao u sabirni logor Westerbork. Dana 7. kolovoza ponovno ih trpaju u vlak i odvoze. S kolodvora u Schifferstadtu o sestrama karmelićankama dolazi zadnja vijest: »Voze nas u pravcu istoka!« Transport je 9. kolovoza stigao u Auschwitz, gdje su odmah po dolasku bile ubijene u Birkenau.

Tako je s. Benedikta od Križa – Edithe Stein, sjedinjenje s Kristom ostvarila upravo »na drvu križa«, što joj je omogućilo da svoje redovništvo i svoje konačno mučeništvo prinese kao žrtvu za mnoge. Proživljavajući kao kršćanka strašnu agoniju svoga židovskog naroda, i sama je postala žrtvom mržnje, nepravde i nasilja. Do kraja je ostala mirna i pouzdana, jer je znala da sve to može ubiti samo tijelo, ali ne i dušu – vječnu bit čovjekovu. Smrću u logoru neprijatelji križa Kristova ovoj su neumornoj tražiteljici istine zapravo otvorili vrata k vječnoj Istini.

Premda pojedini židovski krugovi nisu blagonaklono prihvatili kanonizaciju Edithe Stein, ona i njezina mučenička sudbina objektivno ipak predstavljaju most za dublju povezanost židovstva i kršćanstva. Prigodom proglašenja blaženom, 1. svibnja 1987. u Kölnu, papa Ivan Pavao II. je Edithu Stein prepoznao kao »dramatičnu sintezu našega stoljeća, sintezu punu dubokih rana, koje još uvijek krvare«, nazvavši je »velikom kćeri židovskog naroda i velikom kršćankom«. A u nedjelju 11. listopada 1998., kada je na prepunom trgu ispred bazilike Sv. Petra u Vatikanu, pred karmelićanima i karmelićankama iz cijeloga svijeta, pred diplomatskim zborom i pred pripadnicima obitelji Edithe Stein (više od stotinu osoba!), kanonizirao ovu Židovku karmelićanku, papa je izrazio svoju radost što pred cijelim svijetom može svečano proglasiti svetom »tu najčasniju kćer Izraela i vjernu kćer Crkve«. Ističući njezino »nepobjedivo svjedočanstvo koje je pružila za života i nadasve svojom smrću« Papa je rekao: »Uz Tereziju Avilsku i Tereziju iz Lisieuxa, ta druga Terezija smješta se u četu svetaca i svetica koji su na čast karmelićanskom Redu.«

Papa u mučeničkoj smrti Edithe Stein vidi personifikaciju sudbine milijuna njezinih sunarodnjaka: »Slaveći od sada ubuduće spomen na novu sveticu, nećemo moći ne sjetiti se, iz godine u godinu, također i Shoaha, onoga nečovječnog nauma za istrebljenje jednog naroda, koji je života stajao milijune braće i sestara Židova. Neka ih Gospodin rasvijetli sjajem svojega lica i neka im podari svoj mir.«

Upućujući na međuljudsku ljubav i solidarnost, papa Ivan Pavao II. daje riječ samoj svetoj Edithi Stein: »Postoji samo jedna ljudska obitelj.« To je snažno isticala nova svetica, kada je pisala: »Naša je ljubav prema bližnjemu mjera naše ljubavi za Boga. Za kršćane, i ne samo za njih, nitko nije stranac. Ljubav Kristova ne poznaje granice. U pogledu Svetičinog »traženja Istine«, Papa konstatira da je ona otkrila da »istina ima jedno ime: Isus Krist« i da je jedino »iz ljubavi prema istini mogla prihvatiti križ svojega naroda, svjesna da se do te istine dolazi samo preko patnje...« Na završetku propovijedi Sveti Otac je zahvalio Bogu za dar nove svetice i pozvao da u njoj i njezinu djelovanju nalazimo uzor: »Nova svetica neka nam svima bude primjer u našem zauzimanju u službi slobode, u našem traženju istine. Njezino svjedočanstvo neka što čvršćim učini most međusobnog razumijevanja između Židova i kršćana.«

I molitvu anđelovog pozdravljenja toga dana Papa je povezao s novom sveticom, uputivši na njezino zapažanje »da su jaslice i križ tijesno povezani«. Ponovno je citirao Svetičine misli o Mariji: »Stajati u molitvi pred Bogom, ljubiti ga svim srcem, moliti njegovu milost za grešni narod, prikazujući sebe da se zaštiti taj narod, i kao službenica Gospodnja biti pozorna na svaki njegov znak: to je bio njezin život.« Time je, pišući o Mariji, »svetica vrlo tijesno opisala i svoj vlastiti životni program«, uočio je papa.

Mnogi su u javnosti tih dana povlačili paralele između kardinala Alojzija Stepinca i sv. Edithe Stein. Tako je »L'Osservatore Romano« od 11. listopada 1998. u tekstu na naslovnoj stranici ispod naslova »Suvremeni martirologij« i podnaslova »Od beatifikacije kardinala Stepinca do kanonizacije karmelićanke Edithe Stein« napisao: »Epopeja je to suvremenog Martirologija. Epopeja je to svjedoka ovoga stoljeća, koji na tijelu i duši nose nanesene im okrutnosti komunizma i nacizma. Junački svjedoci koji, s unutarnjim ponosom, nisu trgovali svojom vjerom i svojom vjernošću. Istina je to koju živimo ovih dana, koji se protežu od proglašenja blaženim Alojzija Stepinca i proglašenja svetom Edithe Stein. To je istina, premda se neke strane još uvijek muče u njezinu priznavanju...«

Jasno je da za Crkvu bl. Alojzije Stepinac i sv. Edithe Stein, kao simboli žrtava nacističkih i komunističkih progona, nisu povezani samo bliskom kalendarskom beatifikacijom i kanonizacijom, nego i srodnim hrabrim i dosljednim svjedočanstvom za Istinu. Kao takvi, oni doista predstavljaju trajan uzor i nadahnuće generacijama kršćana.

Jure Zečević, OCD

»Ako treba trpjeti – trpjet ćemo; ako u zatvor – u zatvor; ako umrijeti – umrijeti!«

Blaženi Alojzije Stepinac je kao mladomisnik upisao, svojom rukom, u album *Prope Romam semper*, svome kolegi Augustinu Frotzu, kasnijem pomoćnom biskupu u Kölnu, na odlasku s rimskog naukovanja, ove riječi iz knjižice *Nasljeduj Krista*: **»Blažen koji razumije što znači ljubiti Isusa, a prezirati samoga sebe radi Isusa. Tko se prilijepi uz stvorenje, propast će s njime; tko se prihvati Isusa, stajat će dovijeka. Njega ljubi i zadrži kao svog prijatelja koji te neće ostaviti makar te svi ostavili, i koji ne će dopustiti da na koncu propadneš.«** (II, 7)

Po ovim je riječima Alojzije Stepinac prepoznatljiv u svem svojem kasnijem djelovanju. I čime je sam gorio, time je želio i druge zapaliti. Sav njegov napor u spašavanju besmrtnih duša i nastojanja u moralnom preporodu hrvatskog naroda objelodanjuju žar unutarnje gorljivosti, koja se ražarivala na duhu Kristovom. O tome znamo i iz pisma što ga je kao sužanj u Krašiću napisao franjevcu Srećku Majstoroviću, 22. svibnja 1957.: »Kako bi svećenik mogao stajati skrštenih ruku, kad je Krist rekao: 'Došao sam donijeti oganj na zemlju; i što želim drugo nego da se zapali!'« (Lk 12, 49)

I gorio je vjerujući sve što je Bog objavio, ne sumnjajući ni u što od onoga što je Duh Sveti u Pismima nadahnuo. Bio je čovjek cjelovite, zdrave, postojane i žive vjere. Znak te postojane vjere bijaše njegova spremnost u svakom trenutku život položiti za Božanska prava i dostojanstvo ljudske osobe. O tome u ovom broju Glasnika svjedoče izvješća o zahvalnosti Katoličke crkve u Sloveniji, čiji su vjernici došli na Blaženikov grob i zahvaljivali mu za neumorno zauzimanje za prognani slovenski narod i svećenstvo u 2. svjetskom ratu.

Ni od jedne kršćanske istine Alojzije nije želio odustati niti je zanijekati. Bijaše postojan, potpuno predan u volju Božju. Takav je bio i u razgovoru kad mu je Tito 4. lipnja 1945. predložio osnivanje nacionalne Crkve odvojene od Rima, ili ga pokušao ucjenjivati još žešćim progonom svećenstva. Da je popustio, stajao bi na počasnim tribinama s komunističkim prvacima i propadljivim ordenima. Ali, kako i sam reče: »Kad bismo htjeli prodati obraz i dušu, danas bi odmah primali odlikovanja. Ali uvijek je nama svima i mora biti Memento ona Kristova: 'Quid prodest homini, si universum mundum lucretur' ('Ta što koristi čovjeku, ako sav svijet stekne?', Lk 16, 26).« (*Pismo vlč. Vinku Komeričkom*, župniku u Mariji Bistrici, Krašić, 18. siječnja 1960.).

Jadnici, ne znaju oni, što je Crkva Božja

Koliko je bio jasan u tom stavu govore i ove Alojzijeve riječi: »Što bi meni govorila moja savjest, kako bi bilo Svetom Ocu, kad bih na neki način izdao Božju stvar. A ovako (...) Kako bude dalje, u rukama je Božjim, a nama nema druge nego trpjeti i moliti. Tako je volja Božja. Ako treba bolje je časno poginuti, nego sramotno ostati.« (VJD, sv. I, str. 24s.)

Samo kršćanin koji gori ljubavlju prema jedinome pravome Bogu mogao se suprotstaviti vabilima svijeta: »Ako treba trpjeti – trpjet ćemo; ako u zatvor – u zatvor; ako umrijeti – umrijeti! (...) A ako Partija misli, da je mojom osudom i zatvorom dovršena njihova pobjeda, onda su plitki i ludi baš kao i komunizam. Pa tko sam ja? Zar je neprilika Gospodinu Bogu naći čovjeka, koji će me zamijeniti?« (VJD, sv. II, str. 270)

Pred jakošću njegova duha zastali su i sami njegovi progonitelji. Nedo Milunović, sudac istražitelj, reče mi jednom prilikom, govoreći o Alojzijevu držanju na sudu: »Sve smo poduzeli da ga slomimo, ali nismo uspjeli!« Treba li veće odlike hrabrom značaju Kristova učenika, mučenika!

I kao krašićki sužanj, u vjeri založen za slobodu Crkve Božje, koju je komunistički susatv želio podjarmiti i uništiti, reče: »Ako misle ovakovim mjerama slomiti Katoličku crkvu, onda su velike naivčine, jer Crkva se Katolička ne upire niti na kardinala Stepinca niti bilo kojeg čovjeka, nego na Isusa Krista, kojega zamjenjuje na zemlji Petar, Sveti Otac. A Petar ne umire!« (*Pismo naslovljeno »Prečasni«*, Krašić, 29. travnja 1958.)

Tako je blaženi Alojzije Stepinac sazrijevao u žrtvi ljubavi. Duboko bijaše osvjedočen da »istinski kršćanske duše ne strepe pred smrću« i »da je malodušnost biljka kojoj nema mjesta u kršćanskom vrtu«. A vedrina i optimizam dozrijevaju po Kristovoj žrtvi, po euharistiji. Pisao je vlč. Ignaciju Hrastiću, župniku i dekanu u Dekanovcu: »Dobar katolički svećenik znade vrlo dobro, gdje će naći tu snagu. Dosta mu je jedan pogled na Isusa u Presvetom Otajstvu, pa da ne strepi nikada pred nikakvim udbašima niti njihovim doušnicima bez broja. Sve prolazi, ali Bog ostaje! Ugasnuti će i crvena zvijezda, ali nikada izumrijeti Katolička Crkva, dok bude svijeta!« (Krašić, 2. rujna 1959.)

Takovu vjerničku značajku Stepinčeva duha želi Vam, dragi čitatelji, predočiti i ovaj broj Glasnika. Primite ga i čitajte radošću kakovom su provrla srca brojnih suradnika, čija očitovanja ovdje objavljujemo.

Gosp. Josip Manolić, pratio je osuđenog nadbiskupa Stepinca iz Zagreba na izdržavanje kazne u Lepoglavu. Više je puta na Hrvatskoj televiziji objavljena njegova izjava, iz koje bi čovjek mogao shvatiti kao da je nadbiskup Stepinac u tijeku prijevoza bio nesusretljiv i neuljudan, jer nije prihvaćao razgovor.

Sam nadbiskup o tome govori sljedeće: »Dok smo išli ovamo (iz Lepoglave u Krašić, 5. prosinca 1951., op. J.B.), radio svira u autu i tu sam već čuo vijest o mom puštanju. Kolike li razlike između onoga puta – kad su me pred 5 godina vozili u Lepoglavu i sada. I onda je svirao i ječao upravo radio u autu. Koji me pratili, smijali se, veselili; mislili su: pobjeda je naša. On je odstranjen – sve je gotovo. Jadnici, ne znaju oni, što je Crkva Božja!

A sada na povratku – nakon 5 godina ne znaju upravo, kako bi pokazali ljepše lice. Veselo razgovaraju kao da nikada ništa nije bilo, a vidim, da u sebi drugo misle. Kako im se Bog narugao! Kako ih je i tu ponizio!«

Tako razmišlja Božji čovjek. On razabire glas Božji i glas napasnikov, i zato na provokativna pitanja odgovara šutnjom: tako na istražnom postupku, u sudnici, u razgovoru s gosp. Manolićem, u tamnici.

A da se u Lepoglavi zasužnjeni nadbiskup Stepinac nije nalazio u hotelskom smještaju, već u sustavnom progonu, čitatelji će saznati iz Vranekovićeva dnevnika, čije prve stranice prenosimo već u ovome broju. U pripremi je, naime, objavljivanje Vranekovićevih dnevnika. Možda su upravo to stranice povijesti Katoličke crkve u Hrvata, koje će u svijesti svakog čitatelja uroditi poklikom i ponosom kakav se vinuo iz ustiju zasužnjenog nadbiskupa Stepinca: »Samo Bog je velik! I Crkva njegova! Što više živim to te više ljubim, Crkvo, sveta, Božja!«

Nadbiskup Alojzije Stepinac u društvu s nepoznatim sugovornicima (mole se čitatelji da nam se jave ako prepoznaju sugovornike i okolnosti susreta); fotografija u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu

Iz duhovne Blaženikove baštine željeli smo ovogodišnjim mladomisnicima podariti izvornu čestitku. On je u predgovoru knjizi »Odgoj klera« (CAMELE M. G., *Odgoj klera* /prijevod/, pripremio BAJIĆ L., Zagreb 1942.) napisao: »Ako postoji na svijetu štogod lijepa i uzvišena, onda je to sigurno svećeničko služenje (...). Postoji li na zemlji neko služenje koje bi bilo na korist vidljivom i nevidljivom svijetu, kao što je sveto svećeničko služenje? Nema ga. To je mogao ustanoviti samo Bog.« O tome svjedoči njegovo pismo mladomisnicima 1955. godine, a potvrđuje i zatvorska misa don Šanta Bilana.

Češće je navodio misli sv. Pavla: »Milošću Božjom jesam što jesam!« i ponavljao: »Tako bi trebao govoriti svaki svećenik« (usp. J. BATELJA, *Živjeti iz vjere*, str. 273).

Crkva se dogodine priprema proslaviti 2.000 godinu kršćanstva. Ova, treća godina pripreme, posvećena je razmišljanju o prvoj Božanskoj osobi, Bogu Ocu. Blaženikove misli na tu temu pripremio je o. Celestin Tomić. Sve te činjenice popraćene brojnim slikama, žele nas podsjetiti kako je lijepo živjeti za Boga i posvjestiti nas za vjerno nasljedovanje Isusa Krista po Alojzijevu primjeru.

Dr. Juraj Batelja, postulator

»Stepinac i Kažotić neustrašivo su branili pravdu i pravo malih i obespravljenih, protiv silnika ovoga svijeta!«

LIK BL. AUGUSTINA KAŽOTIĆA IZ PERA JEDNOG NJEGOVA SUVREMENIKA

1.

Zagrebačka nadbiskupija ima rijetku čast u Hrvatskoj, da među svojim duhovnim pastirima može ubrojiti dva blaženika: najstarijega i najmlađega po redoslijedu njihova proglašenja. Najmlađega, nadbiskupa Alojzija Stepinca, sv. otac Ivan Pavao II. prošle je godine uzdigao na čast oltara, zajamčivši na taj način u ime Crkve ne samo njegovu svetost pred Bogom, nego i njegovu nevinost pred ljudima. Njegovo je ime, naime, tijesno povezano s burnim razdobljem hrvatske i svjetske povijesti prije, za vrijeme i neposredno nakon 2. svjetskog rata.

Uloga koju je on u to vrijeme odigrao bila je glas savjesti upućen ljudima koji su na nju bili zaboravili, poziv na poštivanje Božjih zakona onima koji su htjeli nametnuti samo svoje zakone, te snažan snop svjetlosti u mraku kaosa, nasilja, mržnje i gotovo posvemašnjeg političkog i ideološkog bezumlja, u kojemu su bile izokrenute mnoge ljudske i duhovne vrednote. Stoga se ne treba čuditi da je on stajao na putu svima onima koji su poštopoto htjeli doći na vlast ili se na njoj održati raspolažući jedino zakonom sile, ali ne i silom pravednih i demokratskih zakona. Jedina njegova nada i jedini oslonac bio je Bog. »U tebe se, Gospodine, uzdam!«, bilo je njegovo geslo, kojim se ravnao u svim, posebice teškim trenucima. Njegova beatifikacija najbolji je dokaz da ga Gospodin nije napustio ni prepustio njegovim neprijateljima. Bog ga je uzvisio iznad svih njih! Oni su, istina, uspjeli skršiti njegovo tijelo, ali ne i njegov duh. Zato je bl. Alojzije Stepinac velikan duha i simbol pobjede duha nad tijelom, vjere nad nevjerom, pravde nad nepravdom, istine nad laži, ljubavi nad mržnjom i dobrote nad ljudskom zloćom. No dok slavimo zemaljsku i nebesku proslavu blaženog Alojzija Stepinca, ne bismo smjeli zaboraviti njegova davnog predšasnika, trogirskog dominikanca bl. Augustina Kažotića, najstarijeg hrvatskog blaženika, koji s njim ima mnogo dodirnih točaka: oba su bili duhovni pastiri iste (nad)biskupije u vrlo teškim trenucima hrvatske povijesti; oba su neustrašivo branili pravdu i pravo malih i obespravljenih protiv silnika ovoga svijeta; oba su mnogo pretrpjela za Crkvu i duhovno dobro svojih vjernika; oba su umrla od posljedica nasilja: bl. Alojzije Stepinac od mučenja i otrova, a bl. Augustin Kažotić od posljedica atentata nekog fanatičnog muslimana.

O bl. Augustinu Kažotiću je, istina, razmjerno dosta pisano, kako u prijašnjim stoljećima, tako i u zadnje vrijeme. Međutim, ne bi se ni u kojem slučaju moglo reći da je o njemu sve rečeno i istraženo, a još manje da je sve učinjeno za njegovo proglašenje svetim. Još predstoji dugi put i zahtjevan posao oko izrade sve potrebne dokumentacije, koja se traži prije nego Crkva nekoga uzvisi na oltare cijeloga svijeta kao uzor kreposti u herojskom stupnju. U očekivanju da to bude učinjeno, tu i tamo se od vremena do vremena pojave članci koji ne samo da ne donose ništa novo, nego ponekad – zbog nepoznavanja stvari o kojoj pišu – izvrću činjenice ili donose izmišljene podatke misleći da na taj način iskazuju čast velikom zagrebačkom biskupu.[1]

Ne želeći ovdje ulaziti u pojedinosti takva načina pisanja, htio bih samo iznijeti na vidjelo jedno važno suvremeno svjedočanstvo o biskupu Augustinu iz vremena dok je on bio živ, odnosno iz vremena njegova puta iz Avignona u Luceru. Da to razumijemo, treba se prisjetiti da je bl. Augustin za vrijeme obavljanja svoje biskupske službe u Zagrebačkoj biskupiji, braneći prava Crkve i naroda, bio došao u sukob s nekim velikašima koji su prisvajali i otimali crkvena dobra namijenjena siromasima i vršili razna nasilja, ne samo u Zagrebačkoj biskupiji, nego i u drugim biskupijama Hrvatsko-ugarskog kraljevstva. Bili su uzaludni svi apeli biskupa Augustina i ostalih biskupa na hrvatsko-ugarskog kralja Karla Roberta Anžuvinskoga (1308–42) da stane na kraj tim nasiljima. Mladi kralj, koji je upravo tim velikašima zahvaljivao svoj izbor za kralja, nije želio izgubiti njihovu potporu. Augustinu, kao predstavniku biskupa hrvatsko-ugarskog kraljevstva, nije preostalo ništa drugo nego da pođe u Avignon potražiti pomoć od pape Ivana XXII. (1316.–1334.). Nadao se da će brzo obaviti posao i vratiti se u svoju biskupiju. No njegov se boravak u Avignonu produžio mnogo više nego je to na početku predviđao.

Papa nije mogao, ili nije htio, poduzimati snažnije mjere da hrvatsko-ugarskog kralja prisili na poštivanje prava Crkve, tako da se Augustinov boravak u Avignonu – u iščekivanju nekog prihvatljivog rješenja – produžio na oko četiri godine (1318.–1322.).

U očekivanju takva rješenja Augustin u Avignonu nije stajao prekriženih ruku. Kao vrstan teo-

log bio je na usluzi papi u rješavanju nekih teoloških, a možda i administrativnih problema. Vjerojatno je i to bio jedan od razloga da se ni papi nije odveć žurilo, da za Augustina pronađe neko rješenje. Ostali su sačuvani spisi koji govore da se papa poslužio njegovim poznavanjem teologije u, u ono vrijeme, vrlo aktualnoj raspravi o »krštavanju slika« te vračanju i čaranju. Da su ta pitanja bila važna, vidi se već iz samog sastava teološke komisije, koju je papa u svezi s tim imenovao 22. kolovoza 1320. U njoj su se, naime, nalazila četiri biskupa (zagrebački biskup Augustin Kažotić, biskup Brescie Johannes Wulfing, biskup Luke [Lucca] Enrico de Carreto, biskup francuskog grada Lodeve dominikanac Jacques de Concots, koji je ujedno bio papin ispovjednik), dva generala Redova (karmelićanski Guido Terreni i augustinijanski Alessandro de S. Elpidio) i tri magistra teologije Pariškog sveučilišta (franjevac Arnaldus Royard, augustinac Giovanni de Roma Cacantius i Gregorio di Lucca). Na prvom mjestu se nalazio biskup Augustin, što vjerojatno znači da je bio predsjednik komisije.[2]

Papa se – koliko nam je poznato – još barem jednom poslužio Augustinovim poznavanjem teologije. Bilo je to g. 1321./1322. u raspravi o tomu, da li su Krist i apostoli posjedovali bilo kakva materijalna dobra, odnosno smije li Crkva, shodno tomu, posjedovati takva dobra. Raspravu su bili pokrenuli pobornici pauperističkog pokreta, protivnici bilo kakva vlasništva. Kažotić je pobijao njihovo učenje u svojoj raspravi *O materijalnim dobrima Krista i njegovih učenika,* braneći dopuštenost posjedovanja materijalnih dobara.[3]

Dok je Augustin boravio u Avignonu, saznao je da mu je kralj Robert zabranio povratak u Zagreb, nakon čega mu je papa g. 1322. povjerio upravu lucerske (Lucera) biskupije u Apuliji. Njoj je u tom trenutku bio nužan učen i razborit pastir, kako bi pokušao riješiti njezine brojne probleme, osobito problem muslimanskih Saracena, koje je sa Sicilije tu bio naselio car Fridrik II. Hohenstaufen (1220.–1250.), te se zauzeo za njezino moralno uzdizanje. Papa je, očito, držao da je Augustinova nazočnost bila potrebnija u Luceri nego u Avignonu. Poslušan novom zadatku, koji je Providnost preda nj postavila, Augustin je krenuo na put, koji ga je najkraćim putem vodio iz Avignona preko Alpa i Savoje u Italiju.

Prolazeći preko Pavije, nekadašnjeg glavnog grada lombardskog kraljevstva, Augustina je čekao jedan svećenik, po imenu Opicinus de Canistris,[4] koji je od njega očekivao pomoć u nekim svojim osobnim problemima. No prije toga, nekoliko riječi o samom Opicinusu de Canistris.

2.

Opicinus se rodio 24. prosinca 1296. u mjestu Lomello kod Pavije u Lombardiji. U svojim mladenačkim uspomenama on se sjeća prolaza francuskih hodočasnika u Rim za 1. jubilej, što ga je g. 1300. proglasio papa Bonifacije VIII. (1294.–1303.). Opicinusova

Blaženi Augustin Kažotić, dominikanac, najprije zagrebački pa onda biskup u Luceri (o. 1260/65 - 1323)

obitelj se dala uplesti u sukob između obitelji Beccaria i Langosco, koje su bile vodeće u gradu, tako da je on nekoliko godina proveo u potucanju između rodnog mjesta, Pavije, Biella i Bassignana. U svojoj 10. godini života postao je klerik, nastavivši studije bez osobita žara. On je unatoč tomu napredovao tako da je već u 12. godini mogao pomagati drugim učiteljima. Tada je počeo rado crtati. U 14. godini na kraće je prekinuo svoje školovanje, da bi se zaposlio kao carinski službenik u Bassignanu. Nakon toga je nastavio školovanje s većim žarom, učeći stilistiku, pjesništvo, povijest, francuski i talijanski, te je prevodio s latinskoga na oba spomenuta jezika. Budući da je njegova obitelj zapala u veliku oskudicu, morao je prekinuti svoje školovanje. Opicinus je još malo slušao predavanja iz medicine, ali se od tada morao sam snalaziti u životu. Neko je vrijeme radio kao učitelj i odgojitelj sina nekog njemačkog grofa koji je bio zatočen u Paviji. Čini se da se radi o grofu Salabrugu, koga su g. 1313. stanovnici Pavije zarobili i predali Metteu Viscontiju, koji ga je zatočio. Za njegovo oslobođenje se zalagao papa Ivan

XXII. Kad je g. 1315. obitelj Beccaria uz pomoć M. Viscontija zauzela Paviju, Opicinus je skupa s obitelji morao iseliti. Otišao je u Genovu, gdje je ponovno sav teret uzdržavanja obitelji pao na nj. Sljedeće godine njegova je obitelj doživjela tragediju; ubojstvo jednog brata od svega 14 godina i očevu smrt. Da bi se prehranio, ponovno je poučavao u školi i naučio je umijeće ukrašavanja (iluminiranja) rukopisa.[5] Konačno se g. 1318. s obudovjelom majkom, jednim bratom i sestrama vratio u Paviju, našavši grad pod crkvenim kaznama ekskomunikacije i interdikta. Da bi se prehranio, Opicinus je nastavio s ukrašavanjem rukopisa. Iste godine mu je pošlo za rukom, premda nije bio zaređen za svećenika, dobiti mjesto kapelana u katedrali dobivši, uz pomoć jednog kanonika, potporu (stipendiju) za početak studija teologije i prava. U dvije sljedeće godine završio je studij i bio zaređen za svećenika. To je, ujedno, vrijeme kada je, baveći se teologijom i pravom, počeo pisati.

Nakon kraće djelatnosti u raznim crkvama u Paviji konačno je g. 1322. na upravu dobio župu S. Maria Capella. Unatoč crkvenom interdiktu kojim je bila pogođena Pavia i političkim neredima u gradu, Opicinus je savjesno upravljao svojom župom i bavio se pisanjem. G. 1324. napisao je *Libellus dominice passionis secundum concordantiam quatuor evangelistarum.* No uskoro je morao napustiti Paviju za sljedeće tri godine. Zadržavao se u mjestima Tortona, Alessandria i Valenza, gdje je nastavio pisati, ali se time nije mogao uzdržavati. To ga je prisililo da g. 1329. pođe na papinski dvor u Avignon, u nadi da će dobiti neki posao koji bi mu omogućio doličan život. Njegovoj molbi za iluminatora rukopisa nije bilo udovoljeno, pa se neko vrijeme uzdržavao prošnjom. To ga ipak nije obeshrabrilo da nastavi pisanje. Napisao je traktat *De preeminentia spiritualis imperii.* Izbor te teme, kojom se prije nije bavio, bio je uvjetovan sukobom pape Ivana XXII. (1316.–1334.) i cara Ludovika Bavarskoga (1314.–1347.). Stavši na stranu pape, čini se da je to omogućilo dobiti jednu crkvenu nadarbinu, što mu je omogućilo da s većom nadom gleda u budućnost. Nakon toga je kraće vrijeme proveo u gradu Valenzi, gdje je dovršio spomenuti traktat.

Opicinus se u mjesecu listopadu 1329. ponovno vratio u Avignon. Sada je imao osiguran boravak. Papa Ivan XXII. primio je u audienciji posvetu njegova traktata, obećavši mu jednu drugu nadarbinu. G. 1330. počeo je pisati traktat *Breve confessionale de peccatis meis* koji se kasnije izgubio, a u njemu je opisao svoje potucanje i patnje. U rujnu 1330. napisao je *Libellus de descriptione Papiae*[6] vjerojatno u nadi da će na taj način sebi omogućiti povratak u grad. No tada su za nj u Avignonu došli bolji dani. Ivan XXII. mu je povjerio službu pisara Apostolske penitencijerije, koju je obavljao do g. 1348.

Unatoč tomu život mu nije postao lakši. Čim je, naime, nastupio na tu službu, bio je protiv njega pokrenut sudski postupak zbog nekih bolje napoznatih prigovora nakon čega je otpušten iz službe. Međutim, uskoro mu je ipak pošlo za rukom dobiti isto radno mjesto. No, dok se protiv njega još uvijek vodio sudski proces, pogodila ga je g. 1334. neka teška bolest koja ga je oslabila u duši i tijelu. G. 1334./35. ponovno je podnio molbu za službu kancelara, ali u tomu nije uspio tako da se opet povukao te u veljači 1335. vratio poslu ukrašavanja rukopisa. G. 1348. spominje se kao »scriptor Penitentiarie« papinske kurije. G. 1350. bio je na životu. Dvije godine kasnije njegovo mjesto župnika crkve S. Maria Capella u Paviji dobio je neki njegov rođak, što je znak da ga više nije bilo među živima.

3.

Opicinus je – kako se lako može razumjeti iz njegove autobiografije pod naslovom *Summula autobiographica*[7] – imao mnogo osobnih problema. Patio je od prevelike skrupuloznosti, što je osobito došlo do izražaja za vrijeme njegova školovanja. Taj problem ni kasnije kao svećenik nije uspio riješiti. Zbog toga je – čuvši za prolazak kroz Paviju uglednog biskupa Kažotića – zatražio susret s njime, u nadi da će mu on svojim savjetom pomoći riješiti problem. On je dana 8. listopada 1322. u svojim uspomenama zabilježio sljedeće: *Prolazeći preko Pavije vrlo sveti muž brat Augustin, Reda Propovjednika, premješten iz Zagrebačke u Lucersku biskupiju, predobrostivo me vidio, opomenuo i odobrio moja djela.*[8]

Jedan povjesničar ne bi mogao poželjeti ljepše, autentičnije i dragocjenije svjedočanstvo od ovoga. Zahvaljujući, naime, Opicinusu de Canistris, sada znamo nekoliko novih važnih podataka iz života bl. Augustina Kažotića. Prije svega, dragocjeno je njegovo svjedočanstvo o Augustinovoj svetosti. On ga, naime, naziva »vrlo svetim mužem« (lat. *piissimus vir*), što sigurno nije bilo samo njegovo osobno uvjerenje, nego i svih onih koji su poznavali biskupa Augustina. Iz navedenoga se vidi da je Augustin bio vrlo poznat po svojoj svetosti ne samo u rodnoj Hrvatskoj ili na papinskom dvoru u Avignonu, nego i u Italiji, prije svog dolaska u Luceru. Naravno, Opicinus de Canistris se osjećao vrlo sretnim i počašćenim da ga je jedan tako svet i poznat muž kao što je Augustin, posjetio, opomenuo za neke stvari i odobrio njegova djela. Oštroumni pisac nekoliko djela smatrao je potrebnim dati svoja djela Augustinu da ih pregleda i odobri, što baca novo posebno svjetlo na do sada nedovoljno poznati lik bl. Augustina.

Ovaj kratki suvremeni izvještaj učenog Opicinusa de Canistris nov je i dragocjen prilog boljem poznavanju života bl. Augustina Kažotića. Zahvaljujući njemu, dolazimo do nekoliko novih važnih podataka, bez kojih bi naše poznavanje Augustinova života i rada bilo znatno siromašnije:

a) on je dragocjeno svjedočanstvo o Augustinovoj svetosti i učenosti;

b) do sada smo znali samo to, da je papa Ivan XXII. dana 21. kolovoza 1322. imenovao Augustina za lučerskog biskupa, dok se nije ništa znalo ni o vremenu njegova polaska iz Avignona ni o vremenu dolaska u Luceru;

c) Augustin, dakle, nije putovao jadranskom obalom – kako su to mislili neki povjesničari – niti je

tom prilikom posjetio domovinu, nego ga je put vodio preko Alpa i plodne Lombardije, a odatle na jug prema Apuliji i Luceri.

d) datum Augustinova dolaska u Paviju (a možda i kraćeg zadržavanja radi odmora) omogućuje nam, da s mnogo većom preciznošću nego do sada odredimo vrijeme njegova dolaska u Luceru. Biskupu Augustinu je vjerojatno trebalo nešto manje od mjesec dana putovanja pješice, ili na konju, da iz Pavije stigne u Luceru;

e) približno vrijeme Augustinova dolaska u Luceru omogućuje nam također odrediti vrijeme koje je proveo na lucerskoj biskupskoj stolici. Ako se, naime, uzme u obzir da je on mogao stići u Luceru tek u drugoj polovini mjeseca rujna 1322. godine, ispada da je biskupsku službu u tom južnotalijanskom gradu obavljao svega oko devet mjeseci;

f) snažan duhovni preporod lucerske biskupije, ostvaren za tako kratko vrijeme, koji se pripisuje biskupu Augustinu, izgleda još veličanstvenijim nego se to mislilo do sada.

Biskup Augustin je – kako smo naveli – sveto preminuo 3. kolovoza 1323. u Luceri, i to od posljedica atentata koji je na nj izvršio neki tamošnji musliman.[9] No to je je bio samo kraj njegova zemaljskog života, ali i početak proslave njegove svetosti, koja je bila uočljiva ne samo Opicinusu de Canistris, nego i mnogim drugim njegovim suvremenicima.

P. Stjepan Krasić O.P.

1 *Kao primjer navodim članak M. Biškupa Blaženi Augustin Kažotić (o. 1260/65 – 1323), koji je objavljen na stranicama glasila: Sluga Božji Alojzije Stepinac, glasnik postulature, god. 5 (1998), str. 12–14, a on ne samo da ne donosi ništa novo, nego jednostavno vrvi od netočnosti, od kojih navodim samo neke: da je zagrebačka katedralna škola »prva viša škola u srednjovjekovnoj Hrvatskoj«; da je imala ne samo »trivium« nego i »quadrivium« (tj. znanstveni stupanj); da je bl. Augustin navodno više studije završio »na fakultetima 'artium' i teologije«; da je bio »doktor 'artium', doktor teologije« (tj. filozofije i teologije); da je »utemeljitelj višeg hrvatskog školstva« itd. Bl. Augustin je doista studirao u Parizu, ali ne na filozofskom nego teološkom fakultetu. Ni u jednom sačuvanom dokumentu ne navodi se njegov akademski naslov, a najmanje doktorat filozofije i teologije. Osim toga, katedralne škole nisu spadale u red višeg školstva, niti je bl. Augustin bio »utemeljitelj«, nego samo reformator katedralne škole, u smislu propisa III. Lateranskog sabora (1179).*

2 *Sačuvala se u jednom rukopisu, danas u Vatikanskoj biblioteci (Codex Borghesianus 348), a objavila ga je Anelise MAIER u članku Eine Verfügung Johanns XXII über Zuständigkeit der Inquisition, fur Zaubereiprozesse (»Archivum Fratrum Praedicatorum«, XXII [1952], str. 226–246)*

3 *Usp. G. D. MANSI, SS. Conciliorum nova et amplissima collectio, t. 25, Venetiis 1782, coll. 809–815. Po tim spisima, kojih se važnost jedva može precijeniti, Augustin Kažotić se svrstava među prve hrvatske teologe. O njemu pjeva J. Kavanjin: »Kažotića Augustine, / i Nikole sih vlastela, / ne more izreć do istine / nevižbana moja viela, / koja leteć da što čuje, / grad za gradom iziskuje« (Poviest vanjelska. U Zagrebu, JAZU, 1913, str. 117: usp. str. 301.)*

4 *O tomu sam pisao u vjesniku za širenje štovanja i kanonizaciju »Blaženi Augustin Kažotić«, god. II, br. 1 (Zagreb 1968), str. 14-15. Međutim, urednik tog glasila nije smatrao potrebnim objavljenom tekstu priložiti latinski tekst, niti donijeti točan bibliografski navod koji sam mu bio poslao, tako da taj člančić nije imao ni iz daleka onu vrijednost koju bi, inače, imao. Zbog toga sam prisiljen isti podatak objaviti u latinskom izvorniku i u nešto širem povijesnom kontekstu.*

5 *OPICINUS DE CANISTRIS, Summula autobiographica, f.11r.*

6 *Usp. F. GIANANI, Opicino de Canistris. L»'Anonimo Ticinese« e la sua descrizione di Pavia (Cod. Vaticano Palatino latino 1993). Testo latino e versione italiana, con tavole. Edizione definitiva. Pavia, Tipografia Fusi, 1976.*

7 *Nalazi se u Vatikanskoj biblioteci, Vaticanus latinus 1993 (R. SALOMON, n. dj., str. 23-26).*

8 *»Transiens per Papiam piissimus vir frater Augustinus Ordinis Predicatorum, translatus de episcopatu Zagabriensi ad Lucerinum, me benignissime vidit et monuit et mee scripture opera approbavit« (Bibliotheca Apostolica Vaticana, Codex Vaticanus Palatinus latinus 1993, f. llr; objavio RICHARD SALOMON, Opicinus de Canistris, Weltbild und Bekenntnisse eines avignesischen Klerikers des 14. Jahrhunderts. London S.W., The Warburg Institute, 1936, str. 210).*

9 *U dodatku jednog rukopisa u Carcassonneu, koji je pripadao poznatom francuskom dominikancu i povjesničaru Bernardu Gui-ju (1261-1331), za Augustinovu smrt stoji zabilježeno: »Obiit tertia die mensis augusti in festo inventionis S. Stephani, fuitque sepultus in vigilia S. Dominici in conventu FF. Praedicatorum in Luceria anno Domini MCCCXXIII, ubi miraculis coepit ejus sanctitas declarari, cum corpus ejus niveo candore refulgens apparuit, et odorem suavissimum ex seipso dedit; et clerici cathedralis ecclesiae, qui corpus ejus auferre Fratribus et secum auferre conabantur, aurisia et caecitate percussi repulsi sunt.« (QUETIF J. ECHRAD J., Scriptores Ordinis Praedicatorum, I, Lutetiae Parisiorum, 1719, str. 553).*

Hvala svim čitateljima, štovateljima blaženog Alojzija Stepinca u domovini i širom svijeta, za molitve i darove kojima nesebično i velikodušno promiču glas svetosti i mučeništva kardinala Alojzija Stepinca.

Objavljujemo nedavno pronađeno pismo bl. Alojzija Stepinca dr. Mati Kuhariću, odvjetniku, bratu kardinala Franje Kuharića, ondašnjeg župnika u Samoboru.

»Najbolje /je/ sve staviti u ruke Božje!«

Poštovani gospodin Kuharić!

Ima već skoro dva mjeseca, što sam primio cijenjenu čestitku k imendanu, potpisanu od Vas i od niza Vaših sumišljenika i znanaca. Ali, kao što znate, teška bolest držala me prikovana uz krevet gotovo tri mjeseca. I sada više ležim nego hodam ili sjedim, da bih pisao, pa tako kraj najbolje volje nisam mogao da se zahvalim svima za dobre želje i molitve i žrtve, što ste ih za me doprinosili. Srdačna hvala svima!

Kao što spominjete u svom pismu, blizu je 25. godišnjica moje biskupske konsekracije. Koji taj će se možda čuditi, kad se sjeti, da mi je Sveti Otac tek pred tri godine čestitao 25. godišnjicu svećeništva. U mom životu ima puno čudnih zahvata Božjih, i tako sam usprkos slova crkvenog zakona imenovan biskupom, a da nisam navršio barem pet godina svećeništva, nego tek tri i pol prema odluci blage uspomene Pape Pija XI. Zato je evo tako bliza jedna 25. godišnjica drugoj. Hoću li je dočekati živ, ne znam. U ruci je Božjoj, a ja nemam nikakve posebne želje za životom na ovoj zemlji. Ne mislim time bježati od tereta biskupske službe, nego istaći, da smo mi ljudi odviše kratkovidni, a da bi mogli prosuditi što je bolje: dulji ili kraći život? Zato je najbolje sve staviti u ruke Božje.

Ali jedno bih želio staviti na srce i Vama i Vašim prijateljima i znancima potpisnicima: bilo kako mu drago s mojom osobom, ne klonuti ni za čas duhom, niti posumnjati jednog časa u pobjedu Crkve Božje u sadanjem hrvanju u svijetu dvaju oprečnih nazora: brutalnog materijalizma ili bezboštva s jedne strane, a s druge kršćanstva, katolicizma. Za pobjedu Crkve Božje nije garant ovaj ili onaj biskup, nego Isus Krist. A On jedini može reći: »Ja sam nadvladao svijet! Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji.«

Ovo, što smo nedavno gledali u nacizmu, a danas u svjetskom komunizmu, nije ništa drugo nego novo izdanje Julijana Apostate, i da se poslužim komunističkom frazeologijom, »masovno izdanje«. Međutim treba znati, kako završavaju Julijani Apostate. Kad je Julijan, u svijesti svoje snage rimskog imperatora, poduzeo vojnu na Perziju, upitao je glasoviti poganski govornik Libanius porugljivo jednog kršćanskog učitelja u Antiohiji: »No što radi sada vaš Sin drvodjelje (Isus Krist)?« Ovaj mu je mirno odgovorio: »Što radi sada? Pravi jedan lijes.« I de facto za par dana bio je Julijan mrtav, ubijen od Perzijanaca. I sami pogani su primijetili na tu vijest: »Kako mogu kršćani govoriti o dugoj strpljivosti svoga Boga? Ništa ne radi tako brzo kao njegova osveta.«

I mi smo to imali prilike vidjeti kod Hitlera i njegovog nacizma, koji se se ugledali u Julijana Apostatu. Mislite li da će drukčije proći sljedbenici komunizma, ako ustraju u preziru i mržnji Julijana Apostate prema Bogu, Kristu? I zato im od srca želimo pravodobni povratak k Bogu. Njihovih se pak prijetnja i grožnja ni najmanje ne bojte! Jer ako se oslanjaju na svoje tobožnje mase, moraju znati, da su prema riječima prorokovim ne samo pojedinci, nego svi narodi svijeta, manje nego sitni prašak na vagi, u očima Božjim. Bog je sve, a sve drugo pred Njim samo ništica.

Bilo bi dakle ne samo žalosno nego i sramotno, kad bi se kršćanin katolik podao malodušnosti, dok ima takovog Boga iza sebe.

Kao što sam već rekao i opet ponavljam: pobjede Crkve Božje nitko ne može zaustaviti, ni svijet, ni pakao, ni komunizam, ni bilo kakvo drugo zlo, što bi još moglo doći.

Uz blagoslov i pozdrav u Gospodinu svima

+ Alojzije kard. Stepinac,
nadbiskup zagrebački

Mons. Antun Bauer, nadbiskup zagrebački, u pratnji mons. Alojzija Stepinca, nadbiskupa koadjutora, blagoslivlje temeljni kamen nove crkve sv. Antuna u Dugoj Resi (Postulaturi sliku uručila gospođa Mira Petrak)

Pismo bl. Alojzija Stepinca dr. Karlu Kempniju, sveučilišnom profesoru, nakon smrti njegova sina Stanka

Krašić, 16. kolovoza 1953.

Poštovani gospodine profesore!

Primio sam jučer obavijest o smrti Vašeg dragog sina Stanka, koji je bio kod mene tek koji tjedan prije toga, pun poleta i svetih ideala, koliko sam mogao razabrati iz razgovora s njime.

Ljudski govoreći, velika nesreća. Ali sam se odmah sjetio riječi Duha Svetoga u knjizi Mudrosti: »Jer se je dopao Bogu, bio je ljubljen od njega; jer je živio među grešnicima, bio je uklonjen. On je bio otet, da mu zloća ne preokrene razuma i da lukavstvo ne zavede dušu njegovu.«

Vi ćete se opet sresti sa svojim sinom u životu, koji jedino zaslužuje ime život. Ipak i za ovaj kratki rastanak, ja Vam izrazujem svoje srdačno saučešće, a dragog pokojnika sjetit ću se kod oltara u svetoj misi.

Uz sveti blagoslov Vama i cijeloj Vašoj cijenjenoj obitelji.

+ A. Stepinac,
kardinal – nadbiskup zagrebački

Nedavno pronađeno pismo bl. Alojzija Stepinca jednom hrvatskom skladatelju

Krašić, 1954.

Carissime!

Primio sam Vaše cijenjeno pismo sa čestitkom k imendanu, ali nisam dospio do sada odgovoriti, jer sam već dulje vremena dosta nahlađen bio. Ako me sve okolnosti ne varaju, nikada više pravoga zdravlja u mom životu. Međutim, ja ni ne žudim puno za njim, već se predajem u ruke Božje i rado polažem svoj život za slobodu Crkve Božje, koju besramni komunizam hoće pod svaku cijenu da okuje ropskim lancima, kakvim je manje više okovao već sve ljude u svim krajevima onkraj gvozdene zavjese, te nisu više slobodna ljudska bića nego brojke ili bolje šarafići u nemilosrdnoj državnoj mašini, s kojima se poigravaju po volji komunistički nadzornici u ovoj ili onoj formi. Kakovo strahovito poniženje za čovjeka, kojega je Bog stvorio slobodnim! Naša Crkva ne smije nikada postati robom toga sotonskog sistema! Zato se isplati umrijeti!

Hvala na čestitci! Hoću li još koji imendan ili koju obljetnicu slaviti u Zagrebu sporedno je. Veseli me veoma, da Vi baš sada marljivo komponirate. Nastavite samo dalje! Nemojte zaboraviti ni onoga, što smo već govorili, da bi se danas sutra ipak možda osnovao konvikt, koji bi imao specijalnu zadaću okupljati djačake pjevače (Sängerknaben), koji bi napunjali našu starodrevnu katedralu svojim lijepim glasićima, a možda uz put dali i po koje dragocjeno svećeničko zvanje. Glasoviti historičar Franjevačkog Reda Wadding opisuje na jednom mjestu, kako je prvi misionar franjevac Ivan de Corvino upravo pomoću zbora dječaka pjevača (koje je pokupovao kao robove i onda ih školovao sam) u trinaestom vijeku pridobio naklonost mongolskog cara, koji je skoro svaki dan slušao iz svog dvora kako mali pjevaju u crkvi psalme. Čovjek jedva vjeruje eto da je već pred sedamsto godina postojao dječački pjevački zbor u Pekingu.

Na koncu, kad smo u Marijanskoj godini, pitajte dr. Šepera za Ave maris stella, koji su germaničari pjevali prigodom procesije na Malu Gospu u ferijama u susjednoj župi Gallicano. Lijepo je čuti jedan snažni muški zbor, kad pjeva taj Ave maris stella. Adekvatni prijevod za Vašu svrhu imate od M. Pavelić »Himni« p. 336 a ekvivalent pripjevu koji se u Germanicumu pjeva »Te rogamus audi nos et Filio commenda nos, o Virgo Maria« imate u hrvatskom »Molimo te usliši nas, i Sinu preporuči nas, o Djevo Marijo!« Tako biste uveli jednu lijepu marijansku pjesmu u naše crkve bilo u latinskom bilo u hrvatskom tekstu. Dajte to učinite! Bit ću Vam vrlo zahvalan.

+ Alojzije kard. Stepinac,
nadbiskup zagrebački

»NAROD ŽIVE VJERE NE MOŽE PROPASTI!«

Sestre i braćo, štovatelji novog hrvatskog blaženika!

Homilija u Sarajevskoj katedrali na prvi liturgijski spomen bl. Alojzija Stepinca 10. veljače 1999.

Žalim što je naš nadbiskup večeras prehlađen, i teško bi mu bilo uz predvođenje ove Mise držati i homiliju. Ali se radujem što po njegovu mandatu smijem nama sabranima u ovoj katedrali, na prvi liturgijski spomen blaženog Alojzija Stepinca, posvijestiti njegovo visoko mišljenje o Hrvatima katolicima BiH te važnost njegova štovanja iz naše, bosansko-hercegovačke perspektive.

1
Dva pohoda nadbiskupa Stepinca Sarajevu

Prisjetimo se da je nadbiskup Stepinac već u prvoj godini svoje nadbiskupske službe kao ordinarij Zagrebačke nadbiskupije pohodio Sarajevo od 24. do 27. lipnja 1938., kada je na vanjsku proslavu Srca Isusova tadašnji nadbiskup Šarić slavio i tridesetu obljetnicu svoga biskupskog ređenja.

Nadbiskup Stepinac putovao je autom iz Zagreba preko Bosanske Gradiške, Banje Luke, Jajca, Bugojna, Kupresa, Livna, Duvna, Širokog Brijega i Mostara. Na tom putu pohađao je katoličke ustanove i škole. U Sarajevu je dao izjavu uredniku *Katoličkog Tjednika* (1938, br. 27): »Narod žive vjere i koji je moralno tako visoko stao, ne može propasti.« Rekao je da ga put »jako umara, ali da nimalo ne žali što je došao u Bosnu, jer da ga je putovanje po BiH samo jako edificiralo i on odlazi natrag u Zagreb sa još više volje i oduševljenja za naporan natpastirski posao«.

U Sarajevu je pohodio katoličke škole i druge ustanove, te bio »ugodno iznenađen tolikim samostanima i katoličkim zavodima u BiH«. On kaže: »Tu mora biti težište naše borbe. Za prava Katoličke Crkve i katoličkih roditelja na školskom području borit ćemo se do konačne pobjede. Ne tražimo nikakvu milost već svoja osnovna prava.«

U kratkom govoru na jubilejskoj proslavi nadbiskupa Šarića rekao je, kako je namjerno došao radi proslave Nadbiskupova jubileja: »Najveći razlog tomu bio je taj, da pokažem svima onima koji računaju na našu neslogu da su se prevarili u računima. U obrani naših prava, kao katolika i kao Hrvata, mi smo bili i ostajemo jedno srce i jedna duša, i sada i ubuduće.«

Drugi put nadbiskup Stepinac bio je u Sarajevu 6. kolovoza 1939., kad je za pomoćnog biskupa ređen Dr. Smiljan Franjo Čekada (*Vrhbosna* 1939., str. 154–171). Kako je novi pomoćni biskup prije toga bio župnik u Bosanskom Brodu, prisutnim vjernicima iz te župe omogućeno je da preko svoga predstavnika Ivana Mrgana pozdrave ređenika i goste. On je nadbiskupu Stepincu zahvalio za sve što je učinio i još misli učiniti za vjeru, Crkvu i hrvatski narod. Visoki gost u svojoj čestitki ređeniku spomenuo je kako ga pozna iz godina studija u Rimu, te izrazio uvjerenje da je »Dr. Smiljan Čekada zaista čovjek Božji i da će on biti biskup po Srcu Isusovu«. U vrijeme zatvorskih godina u Krašiću nadbiskup Stepinac živo se zanimao za crkveno stanje u Bosni i Hercegovini, te krišom pisao pisma ohrabrenja pojedinim svećenicima, npr. dr. Čedomilu Čekadi.

2
Pruža nam kompas da bismo se znali orijentirati

Naš nadbiskup će, u okviru ove liturgije, blagosloviti umjetničku sliku novog hrvatskog bla-

Nadbiskup Stepinac na jednom pastirskom pohodu u Zagrebačkoj nadbiskupiji (mole se čitatelji da nam se jave ako prepoznaju sugovornike i okolnosti pohoda)

ženika koju dariva jedan velikodušni vjernik, nekoć stanovnik Sarajeva a sada živi u Splitu. Ova slika ostat će trajno u katedrali, makar po umjetničkom stilu nešto odudara od ostalih slika i kipova. Želimo da nas zaustavlja u molitvi i vjerničkom razmišljanju o našem katoličkom poslanju u Bosni našeg i budućih vremena.

Što bi nam trebao značiti svijetli lik ovog svjedoka vjere i nevino progonjenog pastira? Mislim da to najbolje možemo isčitati iz dijelova Papine propovijedi o Stepincu na Mariji Bistrici 3. listopada prošle godine. Papa je rekao da je proglašenje progonjenog nadbiskupa blaženikom i mučenikom povijesni događaj za našu Crkvu i naš narod: »Jedan od istaknutih likova Katoličke Crkve zagrebački nadbiskup kardinal Alojzije Stepinac sada se povjerava sjećanju svojih sunarodnjaka s blistavim znamenjem mučeništva.«

Svaki liturgijski spomen svetaca je zahvala Bogu, koji se proslavio u svojim odabranim svjedocima, a Misa na blagdane svetaca je spomen-zahvala. Spomen uprisutnjivanja Kristove žrtve i gozbe, od koje se dotični svjedok vjere duhovno hranio, i zahvala za njegov primjer. Mi to danas kao Crkva u nadbiskupiji Vrhbosanskoj činimo prvi put na spomen bl. Alojzija Stepinca. Želimo da nas njegov primjer nadahnjuje i zagovor prati.

Papa je nadalje rekao da se u osobi novog blaženika »spaja cjelokupna tragedija koja je pogodila hrvatsko pučanstvo i Europu tijekom ovoga stoljeća obilježena trima velikim zlima: fašizmom, nacizmom i komunizmom«. Beatifikacija Alojzija Stepinca je osuda zlodjela i nasilja svih ovih režima, te moralna zadovoljština i priznanje svima koji su bili progonjeni, bez obzira koje su vjere i narodnosti. Papa nadalje kaže, da novi blaženik pruža svojemu narodu »svojevrsni kompas da bi se znao orijentirati. Evo glavnih točaka: vjera u Boga, poštovanje čovjeka, ljubav prema svima sve do praštanja, jedinstvo s Crkvom kojoj je na čelu Petrov nasljednik. Dobro je znao da se ne može popuštati kad je u pitanju istina, jer istina nije roba kojom se može trgovati. Zbog toga mu je bilo draže prihvatiti patnju nego li izdati svoju savjest i iznevjeriti obećanje dano Kristu i Crkvi«.

Papa, međutim, ne želi da ovo proglašenje blaženim jednog nevino progonjenog biskupa, koji je bio žrtva državnog terora, postane lažno opravdanje nove mržnje protiv bilo koga. Bilo bi krivo u ime svih žrtava nepravdi smišljati ili izvoditi nove nepravde. Papa kaže: »Slušamo njihov poziv na praštanje i pomirbu. Oprostiti i pomiriti se znači očistiti sjećanje od mržnje, zavade, želje za osvetom, znači priznati bratom čak i onoga koji nam je trajno nanio zlo, znači ne dopustiti da nas pobijedi zlo, nego zlo svladati dobrom.«

Blagoslovljena slika novog hrvatskog blaženika u Sarajevskoj katedrali neka nas trajno podsjeća da smo sastavni dio hrvatskog naroda, ali građani Bosne i Hercegovine. Ova slika neka nas nadahnjuje u katoličkom i hrvatskom zajedništvu. Neka nam bude poticaj da svojim katoličkim življenjem i zalaganjem za pravedno civilno društvo opravdamo visoko mišljenje nadbiskupa Stepinca o Hrvatima katolicima ove zemlje. Neka nam bude i nadahnuće da se mirnim i demokratskim sredstvima borimo za svoja prava u ovoj zemlji, poštujući vjeru, narodnost i prava drugih. Blaženi Alojzije, isprosi nam snagu da te nasljedujemo kao pojedinci i kao crkvena zajednica. I to u svom vremenu, u svojim prilikama. Blaženi Alojzije, moli za nas! Amen.

Mato Zovkić, generalni vikar

DAROVI ZA POKRIĆE TROŠKOVA U POSTUPKU PROGLAŠENJA SVETIM BL. ALOJZIJA STEPINCA

Uz popis prijatelja i štovatelja blaženog Alojzija Stepinca, koji su uz molitvu poslali i novčani dar, sa zahvalnošću se sjećamo svih darovatelja koji su uz svoj dar izričito napomenuli, da se ne objavljuje njihovo ime. Raduje činjenica da su među darovateljima zastupljeni različiti staleži i ustanove, iz domovine i diljem svijeta, što potvrđuje općenarodnu želju za proglašenjem svetim kardinala Stepinca.

Nakon objavljivanja zadnjeg broja Glasnika, svoj dar za pokriće troškova u postupku za proglašenje svetim kard. Alojzija Stepinca uručili su ovi darovatelji: Veronika ROŽIĆ – Prodindol (Sv. Jana); preč. Marko KAMENJAŠ – Sarajevo; Marija iz Splita; Stjepan MARENKOVIĆ – Karlsruhe; N. N. (dva zlatnika za crkvu koja se gradi u čast bl. Alojzija Stepinca); Hrvatska katolička župa »Naše Gospe Kraljice Hrvata« – Toronto; Župni ured Sv. Nikole – Krapina; Mila KATALINIĆ – Split; Župni ured Nova Kapela; Franjo kard. KUHARIĆ – Zagreb; Župni ured Krašić; Ankica KOVAČEVIĆ – Novska; Evica RATKOVIĆ – Semeljci; Ivka SRZIĆ – Makarska; obitelj DOBRINČIĆ – Zagreb; Župni ured Ližnjan.

Svoj dar za pokriće troškova u postupku za proglašenje svetim kardinala Alojzija Stepinca možete poslati preko Zagrebačke banke na ime:
Postulatura kard. Stepinca devizni račun: 012101-01-2421741339 kunski račun: 012101-12-2320444313

Život u Krašiću zasužnjenog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca

Na poticaje i želje brojnih štovatelja blaženoga Alojzija Stepinca, Postulatura počinje s objavljivanjem izabranih poglavlja dnevnika vlč. Josipa Vranekovića, u kojima je gotovo svaki dan opisao život zasužnjenog nadbiskupa i kardinala Stepinca u župnoj kući u Krašiću, gdje je sužnju pismeno bilo naređeno izdržavati kaznu od 5. prosinca 1951. do 18. rujna 1962. Župnik Vraneković je prekinuo pisanje dnevnika 26. siječnja 1960. Od toga dana je bilježio događaje u posebnom spisu, koji je javnosti poznat pod naslovom: ***»Zadnji dani života Njegove Uzoritosti dr. Alojzija Kardinala Stepinca.«***

Izabrana poglavlja donosimo u izvornom jeziku, faktografski, kako je pisac bilježio.

Župnik Vraneković je tih pet svezaka životopisa u Krašiću zatočenog Kardinala predao kardinalu Franji Šeperu, koji je na naslovnoj stranici dnevnika svojom rukom dopisao:

»U slučaju moje smrti imaju se ovi svesci zapisa + Vranekovića predati osobno mojem nasljedniku u Zagrebačkoj nadbiskupiji.

Rim, 30. siječnja 1974.
† Franjo Kard. Šeper«

Tako će čitatelji Glasnika moći i prije službenog izdanja dnevnika, koje je u pripremi, moći saznati događaje iz života blaženog Alojzija Stepinca koji su prethodili njegovoj svetoj i mučeničkoj smrti.

Ovi su dnevnici i svjedočanstvo Vranekovićeve vjere; njegove vjernosti svome Natpastiru i Crkvi. Vlč. Vraneković, cijenjeni propovjednik i traženi ispovjednik, nije bio teolog »po zanatu« ni povjesničar »po inatu«. Nije se ni pripremao za kroničara tako presudnog razdoblja povijesti Crkve u Hrvata, ali ga je Gospodin pronašao za dostojnog suputnika i supatnika zasužnjenog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca. Bio je uzoran svećenik i gorljiv pastir. Polazio je službu i na bickilu. Kad mu je i to prometno sredstvo komunistički režim »zarobio«, odlazio je pješice, do susjednih župa do vlaka, do slijedeće postaje Križnoga puta: Kardinalova i svojega. Puščani su mu metci fijukali pokraj glave, policija ga je pratila u stopu, otuđivala mu nezakonito i nepovratno dokumente i crkvene novce, prijetila mu i ucjenjivala ga. Ali on je ostao uspravan i ispravan. Nije pisao o sebi. Želio je svojoj Crkvi i svome patničkom narodu sačuvati na trajno sjećanje jedno tužno i tegobno razdoblje povijesti. I bez mrmljanja i bez osvete je to bilo. U Kristovoj ljubavi, koja ga je žrtveno svezala uz dragog gosta, komu je bio neutrudiv i do kraja vjeran domaćin.

Napominjemo da je izostavljanje izvornog teksta obilježeno znakom /.../; točkice u nizu nalaze se u izvorniku, dok su pojašnjenja priređivača u oblim zagradama.

Blaženi Alojzije u susretu s djecom

JOSIP VRANEKOVIĆ
Dnevnik – Knjiga I.

4. XII. 1951. – 9. VI. 1953.

Dne 24. XI. 1951. bio je sprovod Stepinac Katarine u Brezariću. Na sprovod je došla i Štefanija Štengl – sestra Preuzvišenog g. nadbiskupa – iz Samobora. Došla je, jer je pokojnica bila žena njezinog nećaka Josipa. U razgovoru mi reče, da ću uskoro dobiti kapelana. U prvi čas pomislim, da će vjerojatno Duhovni stol poslati ovamo kojeg starijeg svećenika, da bude opskrbljen pred smrt. No ona brzo nastavi: »Za kapelana dolazi vam moj brat.«

Nisam to mogao pravo shvatiti. Začuđeno je samo pogledam. Riječi, što ih je izrekla činile mi se, da mogu izići iz usta osobe, koja bulazni. Razumjela je moje začuđenje, pa mi saopći, da je pred nekoliko dana objavio pariški radio, da će jugoslavenske vlasti pustiti iz zatvora nadbiskupa Stepinca, s time, da odsada boravi u rodnom mjestu Krašiću...

Tih dana mislio sam samo na to. Spomenuo sam to samo svojim časnim sestrama.

»O Bože, pa je li to moguće... On da dođe među nas – k svojima...«

Pa jest, mislio sam, ta Tito je pred kratko vrijeme jasno rekao, da će ga pustiti, kad budu to zahtijevale vanjsko-političke prilike. Pritisak je tu sa

strane osobito USA (katolika) /.../. Čini mi se dosta naravno, da će za koji dan on biti među nama. Kuću smo donekle uredili. Sva je iznutra pomaljana. Mnogo bi trebalo još popraviti, ali najnužnije je tu. Znam, da je On skroman. A onda dolazi mi na pamet i ovo! Nije li to Providnost Božja, da sam zadržao sestre u Krašiću – kod sebe u župnom stanu? A onda tu je pred jednu godinu došla nova Predstojnica, koja se u ovo vrijeme pokazala vrlo vrijednom i sposobnom. Sasvim slučajno dogodilo se, da se pred mjesec dana izmijenila kuharica i došla ovamo najbolja kuharica, što je ima Družba Sestara Služavki Maloga Isusa.

Ove okolnosti daju mi misliti, da će se ispuniti ova vijest – i naše želje!

A onda i ovo: Upravo zadnja dva mjeseca UDBA (»Služba državne bezbednosti«, odjel jugoslavenske tajne policije) me uhodi. Pozivaju i ispitivaju ljude, ne bi li što izmamili iz njih, da svjedoče protiv mene. Najsramotnije podvale predbacuje mi šef Udb-e pred istraživanima. Svakog časa očekujem, da će me zatvoriti. Krivnja? Nikakova! Do sada sam bio već 13 puta na istrazi. Sve mislim, ako Preuzvišeni i dođe ovamo, mene će makar dan prije maknuti odavde. Sestre mole – mnogo mole, neka nam se smiluje dobri Bog!

I tako dođe 4. XII. – dan sv. Barbare – dan zajedničke adventske ispovijedi u župi.

4. XII. 1951.

Bilo je tu više svećenika: Sakač, Sajović, Đuran, Sambolek i drugi. Naroda mnogo. Kod objeda spomenem braći svećenicima kako očekujem svakog dana, da me zatvore, premda nemam pred vlastima nikakove krivnje. Kod objeda bilo je vrlo veselo. Bio sam umoran, radi nekoliko neprospavanih noći. Pod kraj objeda pozlilo mi. Izađem ne reknuvši nikome, da mi želudac »zatajio«, i odem iz kancelarije gore u kat. Za čas siđem i u hodniku u prizemlju opazim nepoznatog mladog gospodina. Pozdravi me sa: »Dobar dan!« i pita, jesam li ja gospodin Vraneković? – »Jesam!«, kažem mu. Odmah mi se predstavi, da je iz Ministarstva unutrašnjih poslova, i da bi želio sa mnom nasamo govoriti. Kažem mu, da imadem goste i da ću im se izvinuti za koji čas, dok svršimo razgovor. Tako i bi. U kancelariji saopćim kolegama, da je tu činovnik Ministarstva unutrašnjih poslova – i da ću se brzo vratiti. Ostavim ih za čas i odem sa izaslanikom Ministarstva u prvi kat, u prvu sobu na desno. Tu mi ovaj počne ovako otprilike: »Mi smo odlučili Stepinca pustiti, i to uvjetno. Boravit će u Krašiću. Njegova je želja da bude na župnom dvoru. Imadete li potrebne prostorije za nj?«

»Kako ne – za nj će se lako naći, makar nas ima dosta u kući. Tu sam ja i pet časnih sestara.« Nato će mi: »Pa neka sestre otiđu iz kuće. Sigurno ima za njih mjesta u Krašiću.«

»Ima!«, kažem ja. »Njihovo mjesto ni nije ovdje. Nedaleko odavde imale su vlastitu kuću, koju ste im jednostavno oduzeli.«

»Što je sad u njoj?«, upita on.

»Apoteka i stan za veterinara. Vratite im kuću i one će odmah useliti tamo.«

»Gledat ću da se to uredi, ali za ovaj čas, neka bi si potražile stan drugdje.«

»To ne mogu. Za njihove potrebe nema stana u Krašiću.«

»Pa neka otiđu iz Krašića!«, reče on.

»To nikako! Dosada sam ih trebao, a sada, kad dođe Preuzvišeni, trebat ću ih još i više. Vi budite mirni i bez brige. Mi ćemo se lijepo smjestiti svi ovdje, makar je kuća stara i malena za tolike.«

Vidio je, da drugčije ne bude, kaza mi, da svakako priredim odmah prostorije za nj, jer će on doći sutra, a najkasnije prekosutra 6. XII.

Pitam ga: »Pod kakvim je uvjetima Preuzvišeni pušten i zašto dolazi baš u Krašić?«

»On je uvjetno pušten. Tu će biti potpuno slobodan. Bez dozvole vlasti neće se kretati izvan Krašićkog teritorija. U Krašić je upućen, jer je takav zakon za sve, pa i za njega, da se uvjetno pušteni upućuju u rodno mjesto.« (Zapravo je režim želio smjestiti Nadbiskupa u Turkovićev dvorac kod Pribića ili u samostan Visovac, što je Nadbiskup, naslućujući potpunu izolaciju, providnosno otklonio.)

Time je razgovor završen. Ponudio (sam) mu još čašu vina – i rastali se.

Dok smo izmijenili ovo nekoliko riječi, gledam kroz prozor kako svećenici jedan za drugim izlaze iz kuće. Mislili su: bit će zlo – možda istraga i da će me uhapsiti, pa se brzo maknuli, da se nijedan nije oprostio sa mnom. I tako nisam imao priliku nijednome saopćiti veselu vijest, da dolazi ovamo Preuzvišeni – na novu postaju svog Križnog puta, na kojoj neka mu bude na pomoć Onaj, komu vjerno služi, i Ona, koju toliko ljubi!

Časne sestre kroz to vrijeme mole, neka bi sve dobro svršilo. I pravo su učinile. Da ih oslobodim neizvjesnosti i otklonim svaku bojazan, a onda ne mogavši ni čas držati samo za sebe veliko i ugodno iznenađenje, potrčim prema kuhinji, gdje su bile skupljene pa rečem:

»Bogu hvala! Ne bojte se! Sve najbolje. Sutra je Preuzvišeni gospodin nadbiskup među nama! – Hvala Bogu!... Jesmo li mi toga vrijedni... pa kako baš k nama?... pa je li to moguće?... Pa gdje će biti u toj podrtini... naći će se već što treba... Naizmjence glasni govor, smijeh, suze, pljeskanje, jedni druge smo pogledavali – Svi mogući osjećaji obuzeli su nas – sve se to izmjenjivalo, svi gotovo u isto vrijeme govorili, a zbilja je bila samo to: On dolazi, a mi tako iznenađeni, tako razveseljeni, da u prvi čas nismo se u to potpuno uživjeli, nego samo veselili...

Stiša se malo radost, izvana samo, a u duši je postajala sve veća i veća, i počnem misliti: Što sada da radimo. »Samo se ne ništa i ničim iznemirivati!«, kažem im. »Za ovaj čas nemamo posebno što uređivati. Preuzvišeni će stanovati u mojim dvjema sobama od ceste. Tu neka ostane sve kako jest. Ako je oskudno, toga se ne trebamo stidjeti. Pitat ćemo ga hoće li možda radije srednju veliku sobu i moju spavaonu ili dosadašnje moje dvije. Koja mu kombinacija bude bolje odgovarala, tako će biti, i onda ćemo mu sve namjestiti, a svakako dovest će se potrebno iz nadbiskupskog dvora iz Zagreba. – –

Sada opet dođe mi misao, neće li me danas lišiti slobode – u zadnji čas pred Njegov dolazak! I tako mi opet radost poremećena ovom slutnjom! U ruke Božje!

Saopćim to sestrama... Molili smo tu večer, neka bi dobri Bog dao nam, kako bude najbolje.

I dobro je svršilo. Dođe peti prosinac.

5. XII. 1951.

Izjutra rečem sestrama Preuzvišenoga Josipi i Tereziji, da će skoro vidjeti brata. Rečem im ukratko, kakav je slučaj, da ih na to pripravim, misleći, da bi ih možda iznenadna vijest toliko iznenadila, te bi sirote možda zdravstveno stradale. Niko-

me nisam inače ništa o tome govorio. Čistili smo kuću i crkvu. Dan mi se činio silno dugim. Vrijeme polako odmicalo, jer smo neprestano iščekivali, kada će se pojaviti. Mislili smo, da će sigurno predvečer doći, tako da ne bude odmah zabuna među narodom.

Spustio se i mrak. Nitko ne dolazi. Prošlo je osam sati navečer, pa kažem sestrama neka ostave kuhinju, pođu gore u sobu i na počinak, a ja ću dolje u kancelariji čekati, ako skoro dođu. Čekam tu – molim, a misao mi sada samo na Njega stalno se okreće – i upravo mi se na momente pričinja, kao da je sve to samo san. Najednom čujem silno lupanje po stepenicama.

Sestre istrčale dolje, naglo otvorile vrata s povikom: »Tu su!«

Od uzbuđenja nije se čula nijedna druga riječ. Skočim brzo i pogledam kroz prozor na stubama van i opazim dva elegantna automobila, koji su osvijetlili sav prostor pred kućom, i Preuzvišeni već izišao iz auta. Opazim ga. Bio je blijed, u licu malo slab, izmučen...

Otvorim brzo vrata, i ni sam ne znam kako sam se našao pred njim na koljenima, poljubio ruku i izgovorio: »Dobro nam došli!«

Sestre me slijedile. Uđu u kuću. Uvedem ih u kancelariju. Pratili ga pomoćnik Ministarstva unutarnjih poslova i činovnik Uprave iz Lepoglave. Šoferi unesu u sobu dva velika kofera sa knjigama i ostalim stvarima Preuzvišenoga. Pozdravim se sa svima. Pomoćnik ministra pokazivao je veselo lice... dosta simpatičan, dok onaj drugi nije mogao pokriti zelenilo i bijes na licu. Vidim, da žele što prije otići, pa potiho pitam Preuzvišenoga, bi li ih ponudio čašom vina.

»Samo dajte!«

Kroz to vrijeme gledam, kako mu izraz lica prima sve više vedrine, hoda amo – tamo po sobi, pita: »Jeste li mi se nadali? Kako ste? Tko je u kući? Je li teško?«

Sve kao da pratioca nema više uz nas. Pitam ga, kako on – zdravlje...

»A, dobro. Tu sam. Prošlo je mnogo toga, ali Bogu hvala izdržali smo.«

Sjednemo za stol. Dva puta se kucnemo – zažele mu sretan ostanak, pozdrave se i odu. Otišli, a on među nama! Kao da ni sam ne vjeruje što se to s njim događa, kao i mi – silno je uzbuđen. Toliko je toga proživio, toliko ga toga zanima. Pitam ga, što bi mu odgovaralo najviše, da založi?

»Ah, ništa!« (...)

Dade odmah otvoriti kofere. Pokaže tu najprije i izvadi mape, u kojima je bilo sve, što je u Lepoglavi sastavio i preveo. Tu je 17 svezaka prevedenih života svetaca. Propovijedi o Mariji (84), Sv. Josipu, Imenu Isusovu, Srcu Isusovu (prema zazivima iz litanija), zatim homilije prema Evanđelju za sve nedjelje i blagdane u godini. Tu je i veliki svezak primjera za propovijedi, što ih je sabrao iz pročitanih djela.

Oko jedan sat smo još razgovarali. Sestre su bile prisutne.

Ta o čemu smijem govoriti, kad ne smijem znati ni to, da vani pada kiša?!

»Dobit ćete svoju kuću natrag.«, reče im. »Tako su barem obećali danas, kad sam izlazio iz zatvora. Htjeli su me smjestiti u Turkovićev dvor na Hruškovcu. 'Ja tamo ne idem!', rekao sam odlučno. Ako je ići za Krašić, onda ili u kuću čč. sestara ili u župni dvor. Kako su kuću uzeli, to nije preostalo nego da me puste ovamo. Dali bi oni više toga, samo kad bih im malo kimnuo glavom. Neprestano su me opsjedali u zadnje vrijeme, ne bih li sam zatražio, da me puste ili bilo što da zamolim. To bi njima trebalo. A onda znamo kako bi dalje išlo. Na sva bi usta trubili: 'Evo, zatražio je to i to, traži milost, a znamo kakva je njihova logika, pa bi zaključak bio, priznao je krivnju.' Molio sam se zato, neka mi dobri Bog dade samo ustrajnost, da ne popuštam. A onda, znao sam, tu su molitve tolikih pobožnih duša, pa zar da onda pokleknem pred Balom! Nikada! Nisu dočekali da ih molim, pa su sami morali popustiti. Popustit će oni još! Samo pouzdanje u Boga i Bogorodicu i nikako ne klonuti!

Pred izlazak jedan sat gnjavili su me upravo novinari. Rekao sam konačno, da ću razgovarati s njima kao s ljudima, ali za novine ne dam ni jedne izjave, jer sam znao, da će svaku riječ izvrnuti, koja im ne bude odgovarala. Na kraju digne se upravitelj zatvora, a bio je vrlo uznemiren i smeten, pa me pita: 'Ja bih molio dr. Stepinca, neka bi rekao, ima li se možda na što potužiti za ovo 5 godina, što ih je sproveo u Lepoglavi? Da li mu je što nedostojalo ili je možda postupak upravnih organa bio nekorektan?'

'Odgovorio sam: 'Ne mogu se posebno potužiti na postupak sa mnom i pojedinačno nemam ništa protiv koga, ali znajte da je bilo dosta i gorkih časova. Psihičke boli i muke redovito su jače od fizičkih!' (Odsječen od svijeta. Jedno vrijeme ništa nisam znao, što se vani događa. A ipak tu je narod, tu su svećenici, pa onda briga, kako su, neće li klonuti?! Zatim one doduše sitnice, ali koje ipak uznemire u prvi mah čovjeka. Kad sam dobio paket, kolačiće bi sve smrvili, jabuke razrezali, limun iscijedili, kobasice izrezali, ne bi li tu našli što sakrivena. Etikete na knjigama odlijepili, ne bi li mi i tu tko štogod napisao. Mjesec dana stražar je stajao blizu mene za vrijeme sv. Mise. O. Grimm mi je spomenuo, da je karmelićankama u Brezovici procurio krov, i činovnik ministarstva, koji je prisustvovao razgovoru, odmah prekine i razgovor i posjet, rekavši: 'O tome se ne može razgovarati, prekidam razgovor!'

Zato, kad me jednom zamjenik upravnika zapitao, da li znadem o čemu smijem razgovarati sa sestrom, to me uvrijedilo, pa mu kažem aludirajući na Grimmov posjet:

'Ta o čemu smijem govoriti, kad ne smijem znati ni to, da vani pada kiša?!')

Svrši konačno ovaj razgovor i krenemo van, gdje je čekao auto. Tu opet više fotoreportera, da snime taj izlazak. A meni sve nešto u duši i dalje govori: Pazi, da ne popustiš!

Dok smo išli ovamo, radio svira u autu i tu sam već čuo vijest o mom puštanju. Kolike li razlike između onoga puta – kad su me pred 5 godina vozili u Lepoglavu i sada. I onda je svirao i ječao upravo radio u autu. Koji me pratili, smijali se, veselili; mislili su: pobjeda je naša. On je odstranjen – sve je gotovo. Jadnici, ne znaju oni, što je Crkva Božja!

A sada na povratku – nakon 5 godina ne znaju upravo, kako bi pokazali ljepše lice. Veselo razgovaraju kao da nikada ništa nije bilo, a vidim, da u sebi drugo misle. Kako im se Bog narugao! Kako ih je i tu ponizio!«

Dogovorimo se, kako će u jutro biti raspored: U 6 sati imadem pjevati misu zornicu, a iza toga on će služiti prvi put sv. Misu na polu-slobodi, ali među svojima! Pođe zatim kasno u noći oko 11 sati na počinak.

(nastavlja se u idućem broju)

Posjet nadbiskupa Alojzija Stepinca župi Bosanska Gradiška, dne 7. rujna 1940.

U ribolovu na Savi, Stara Gradiška, 9. rujna 1940.

Župni ured u Bosanskoj Gradiški primio je dopis Rkt. Župskog ureda u Staroj Gradiški od 9. kolovoza 1940. (primljen pod br. 278/40.), u kojem poziva vjernike župe Bosanske Gradiške na sudjelovanje prigodom dolaska nadbiskupa Stepinca na krizmu 5. rujna 1940., te na dan krizme u Staroj Gradiški 7. rujna 1940.

Župni ured u Bosanskoj Gradiški primio je dopis Rkt. Župskog ureda u Staroj Gradiški od 9. kolovoza 1940. (primljen pod br. 278/40.), u kojem poziva vjernike župe Bosanska Gradiška na sudjelovanje prigodom dolaska nadbiskupa Stepinca na krizmu 5. rujna 1940., te na dan krizme u Staroj Gradiški 7. rujna 1940.

Na temelju te obavijesti otišao je župnik iz Bosanske Gradiške Branimir Župančić u Zagreb do Nadbiskupa i zamolio ga, da prigodom krizme u Staroj Gradiški posjeti i Bosansku Gradišku, gdje će mu se prirediti svečani doček i akademija. Nadbiskup je rado pristao, i ugovorili smo, da to bude 7. rujna popodne, nakon krizme.

Dopisom br.299/40. od 3O. kolovoza 1940. obavijestio sam Biskupski ordinarijat u Banjoj Luci o dolasku preuzv. g. nadbiskupa Stepinca u Bosansku Gradišku dne 7. rujna 1940. u 17 sati.

Obavijestio sam i državne vlasti. Dopisom br. 306/ 40. od 2. rujna 1940. obavijestio sam i Sresko načelstvo u Bosanskoj Gradiški o dolasku preuzv. g. nadbiskupa Dr. A. Stepinca u Bosansku Gradišku na 7. rujna 1940. u 17 sati i zamolio, da se obavijeste druga nadleštva radi prisustvovanja dočeku i akademiji.

Isto tako dopisom br. 307/40. od 2. rujna 1940. obavijestio sam Općinsku upravu u Bosanskoj Gradiški o dolasku hrvatskog metropolite i zagrebačkog nadbiskupa Dr. Stepinca u Bosansku Gradišku 7. rujna i pozvao na doček i akademiju.

Nadbiskup je došao u Staru Gradišku 6. rujna 1940. i odsjeo u župnom stanu. Na večer, oko 20 sati, Hrvatsko pjevačko društvo POSAVAC iz Bosanske Gradiške, kojemu sam bio dirigent, te vjernici iz Bosanske Gradiške, okupili smo se pred crkvom i s bakljama pošli nasipom do župnog stana u Staroj Gradiški.

Tamo smo na nasipu otpjevali nekoliko pjesama, a brico Mujkić, musliman, odsvirao na violini »Ave Maria«. Nadbiskup nam se sa prozora zahvalio i sve nas pozdravio.

Krizma je obavljena u župnoj crkvi u Staroj Gradiški 7. rujna 1940. u 9,30 sati.

Na XVI. nedjelju po Duhovima, 1. rujna 1940., obavijestio sam vjernike u crkvi ovim oglasom: »Dne 7. rujna 1940. krizma je u Staroj Gradiški, a obavit će je preuzv. g. Dr. ALOJZIJE STEPINAC, nadbiskup zagrebački. Dolazak je predviđen 6. rujna u 16,30. Na večer oko 20 sati priređujemo bakljadu iz Bosanske Gradiške s pjevačima H. P. D. POSAVAC i drugima, do župnog stana u Staroj Gradiški.

Na 7. rujna 1940. u 17 sati dolazi Hrv. Metropolita Dr. A. Stepinac prvi puta k nama. Stoga je dužnost svih župljana, da ga u što većem broju i što ljepše dočekamo. Recite i drugima koji nisu danas došli na sv. misu. Ostavite to popodne svoje poslove i dođite. Kod spomenika kralja Tomislava bit će podignut slavoluk. Preuzvišenog će pozdraviti župnik, zatim jedna djevojčica. Nakon toga kratka molitva u crkvi i blagoslov Nadbiskupa. Iza toga je u našem Hrv. domu svečana akademija. »Hrv. P. D. Posavac« otpjevat će nekoliko prigodnih pjesama, a liječnik Dr. Križaj održat će predavanje o Hrvatima ovoga kraja.

U nedjelju je krizma u Slavonskom Mačkovcu pa, tkogod može, neka ide tamo na misu i svečanost krizme.«

Na doček Nadbiskupa stigli su iz Banja Luke konzultor fra Miron Kozinović i biskupov tajnik fra Kruno Brkić. Program se odvijao po zakazanom rasporedu. Među ostalim pjesmama bila je i pjesma Novaka: »Hrvatskoj«. Nadbiskupa je pratio kanonik Pavić, odličan bas, i on je pjevao s »Posavcem«. Akademija je vrlo uspjela. Bili su predstavnici vlasti i profesori gimnazije. Poslije mi je direktor gimnazije Atanacković, Srbin iz Niša, čestitao na uspjeloj akademiji.

Nakon akademije bila je večera u župnom stanu u Bosanskoj Gradiški za uzvanike.

Nadbiskup je ostao na odmoru par dana i tom zgodom priređen je njemu u čast ribolov na Savi. Dok su zabavljali Nadbiskupa, podmetnuli su mu na udicu smuđa i zavikali da poteže. Uslikao sam ga kako drži ribu u ruci, ali s nevjericom, da je baš on ulovio...

U slijedeću nedjelju bila je krizma u župi Slavonski Mačkovac. Uoči krizme Nadbiskup je pošao u Mačkovac Savom u motornom čamcu. Čamac se polako kretao, jer je Nadbiskupa pratila »flotila« od preko 100 ribarskih čamaca. Bila je to nezaboravna i impozantna slika.

Nadbiskup Stepinac »ulovio« smuđa

Dolazak nadbiskupa dr. Stepinca u Rim 1942.

Uz priložene slike iz Rima želim nešto napisati o dolasku i boravku Nadbiskupa u Rimu, u Hrvatskom papinskom zavodu sv. Jeronima. Bilo je to koncem travnja i u svibnju 1942. Kao župnik u Bosanskoj Gradiški došao sam u Rim oko 20. travnja 1942., da položim neke zadnje ispite iz crkvenog prava i prezentiram moderatoru doktorsku tezu o islamskom ženidbenom pravu.

Zagrebačka opera davala je u kazalištu operu »ERO« s velikim uspjehom. Na 1. svibnja 1942. predveo je nadbiskup Stepinac članove opere u audijenciju kod Pape Pia XII. Mi, svećenici iz Hrvatskog zavoda sv. Jeronima, pokazivali smo Rim članovima Opere, te smo s njima bili i u audijenciji kod Pape. U velikoj dvorani bili smo poredani u više redova. Stajao sam u zadnjem redu, a do mene su bile članice baleta. Jedna omanja balerina, rodom iz Splita, upitala me, da li može nešto reći Papi. 0dgovorio sam da može, ako zna talijanski ili koji drugi jezik.

U prvom redu bili su poredani prvaci opere: Gostič, Križaj, Nada Tončić, Marijana Radev itd. Papa Pio XII., u pratnji nadbiskupa Stepinca, prilazio je svakom pojedinačno, pozdravio se i nešto rekao. Kad je došao do mene, Nadbiskup me predstavio kao župnika iz Bosanske Gradiške, a ja sam ga zamolio, da blagoslovi moju župu, što je rado učinio. Mala balerina do mene rekla je Papi na talijanskom jeziku, da blagoslovi hrvatsku Dalmaciju! Papa se nasmiješio i rekao: »Bravo piccola!« – »Bravo mala!«

Nakon audijencije papinski fotograf Felici slikao nas je sve zajedno. Dok su se namještali za slikanje uspio sam, na brzinu, snimiti dva snimka Opere s Nadbiskupom. Na prvoj slici do Nadbiskupa desno stoji maestro Jakov Gotovac, koji je komponirao operu »ERO«, lijevo je Dušan Žanko, direktor Zagrebačkog kazališta, a do njega prvakinja Nada Tončić i Marijana Radev.

U znak zahvale za pokazivanje Rima članovima Opere, poklonio mi je Žanko nekoliko većih fotosa s vrlo uspjelog prikazivanja »ERE« u rimskom kazalištu. Tenor Gostič /Ero/ zaboravio je nešto u sobi gdje se spremao za nastup, a bila je to soba glasovitog talijanskog tenora Giglia, pa sam ga odveo tamo, i od osoblja čuo samo pohvale o prikazanoj operi.

Banja Luka, 26. siječnja 1989.
Branimir Župančić, svećenik, s. r.

Hvala Vam što čitate i drugima omogućujete primati glasnik »Blaženi Alojzije Stepinac«. Ako navrijeme podmirite svoje obveze prema Glasniku, on će moći redovito izlaziti i biti vjesnik njegovih vrlina, kojima ga je Bog proslavio za dobro svoje Crkve i hrvatskog naroda. Glasnik može svaki čitatelj i svjedok obogatiti svojim dopisom i uspomenama na kardinala Stepinca, ili fotografijom iz njegova života. Ako ste bili dionik koje svečanosti priređene u njegov spomen, izvijestite o tome putem Glasnika sve prijatelje i štovatelje kard. Stepinca.

Alojzije Stepinac u Đurđenovcu 27. kolovoza 1936.

Taj događaj duboko se usjekao u moje sjećanje. Početkom ljeta, kao četrnaestogodišnjak položio sam malu maturu u Zagrebu, gdje sam pohađao II. mušku realnu gimnaziju. Po završetku školske godine ljetovao sam u rodnom Đurđenovcu, u roditeljskoj kući. Tako sam prisustvovao pripremama za doček biskupa Alojzija Stepinca. Njegov dolazak na vizitaciju župi, blagosiljanje novosagrađene župne crkve sv. Josipa i dijeljenje svete potvrde pružilo mi je priliku iz bliza pratiti cijeli događaj.

Sama pojava i lik mladog koadjutora posebno su me se dojmili. Do tada sam po viđenju poznavao zagrebačkog biskupa Antuna Bauera i đakovačkog biskupa Antuna Akšamovića prigodom posvećivanja dječjeg vrtića H. pl. Rosenberga u Đurđenovcu. Obojica su bili oličenje pojma biskupa, i prema njima sam osjećao veliko strahopoštovanje. Međutim, osobu Alojzija Stepinca doživljavao sam drugačije. Iz njega je zračilo nešto više, što me je osvajalo i fasciniralo. Stoga mi je bilo posebno zanimljivo promatrati iz neposredne blizine njegov doček i sve što se događalo tom zgodom. Cijela atmosfera i raspoloženje koje je vladalo ostali su duboko utisnuti u moju svijest. No, vremenom je štošta izblijedilo (više od pol stoljeća). Neke pojedinosti bi se potpuno izgubile da mi nije pomogao moj mali fotografski aparat »Baby box« za film formata 2,8x4 cm. Njime sam uspio sačuvati neke prizore.

Na ulasku u Đurđenovac nadbiskupa Stepinca su kod slavoluka iskićenog cvijećem, zelenilom, trobojnicama i natpisom dobrodošlice dočekali župnik p. Ladislav Harapin, crkveni odbor kojega su članovi kojih se sjećam, osim mog oca Rudolfa Schwertaseka, bili i gospodin Iso Meder, dr. Ivan Tićak i brojni drugi uglednici. Povorka je od *druma* kod *malog dućana* skrenula desno Školskom ulicom prema crkvi. (Ta ulica danas nosi ime Kardinala A. Stepinca)

Tamo se već skupio velik broj Đurđenovčana i onih iz okolice. Okupljeni su strpljivo čekali. Cijelim putem do crkve uz rub ceste stajali su ljudi, žene i djeca, svečano obučeni, i s poštovanjem promatrali biskupa u pratnji uglednika i počasne straže u vatrogasnim odorama.

Sa svojim aparatom u ruci uzbuđeno sam pratio i pogledom tražio povoljnu priliku za fotografiranje Stepinca. Zbog tame u crkvi, nisam bez bljeskalice mogao snimati, nego sam čekao priliku snimiti koadjutora kod krizmanja, pod vedrim nebom, iz blizine. Jednu snimku ulovio sam prema tamnoj pozadini otvorenih crkvenih vrata, na kojoj se zablistao osunčani lik Stepinčev, u ornatu, s mitrom na glavi. Drugu snimku napravio sam na otvorenome, s biskupom za vrijeme krizmanja, okruženog mnoštvom. U pozadini se uzdizao visoki plot prema Mederovcu. Na nj i na obližnje drveće uzverali su se momci u želji da što bolje vide Stepinca.

Blaženi Alojzije Stepinac na blagoslovu nove crkve i prigodom dijeljenja svete potvrde u Đurđenovcu 27. kolovoza 1936. (snimio I. Švertasek)

Poslije crkvenih obreda, u reprezentativnoj vili uprave *Našičke tvornice tanina i paropile d. d. Đurđenovac*, u čast visokom gostu priređen je svečani banket. Sjećam se jelovnika, tiskanog za tu prigodu, koji je moj tata kasnije donio kući.

Stepinčev pohod za mene je dostigao kulminaciju njegovim posjetom našoj kući. Tu sam doživio neposredni, osobni susret s njime. Za vrijeme njegova obilaska Đurđenovcem, posjetio je škole i pojedine istaknute osobe zaslužne za dobrobit Crkve. Moj tata bio je jedan od direktora đurđenovačke tvornice i predsjednik *Inicijativnog odbora za gradnju đurđenovačke crkve*, te je koadjutorov posjet Villi Schwertasek za našu obitelj predstavljao značajan događaj. Stoga

su počele velike pripreme i pospremanje. Moja majka, podrijetlom Mađarica, imala je poteškoća s hrvatskim jezikom, pa je neprestano govoreći ponavljala: *Presvjetli gospodine velika nam je čast... velika čast... velika čast...* i vježbala kako će osloviti nadbiskupa koajutora. Kada je kucnuo trenutak dolaska, svi su se svečano obučeni poredali pred predsobljem. Čim je zvonce zazvonilo, naš sluga Ivan, obučen u crno odijelo s bijelim rukavicama na rukama, otvorio je vrata i uveo željno očekivanog gosta. Pojedinačno smo se predstavljali biskupu ljubeći prsten na njegovoj ruci i pozdravljali.

Kada smo došli na red moja sestra Nora i ja, Stepinac nam se obratio s nekoliko pitanja o školi. Na kraju je sestri i meni darovao po jednu svetu sličicu, napominjući da je na sličicama nalijepljeno cvijeće koje je donio sa Svetog Groba u Jeruzalemu. Na poleđini svetih sličica vlastoručno se potpisao. (Još je i danas čuvam u svom molitveniku iz studentskih dana.) Nakon toga moji su se roditelji s visokim gostom povukli u salon.

Po završetku posjeta Đurđenovcu i odlasku koadjutora Alojzija Stepinca jedva sam čekao razviti negativ. U Zagrebu sam ih odnio u fotografsku radnju »Zaza«. Kada sam podigao fotografije, bio sam presretan. Samo jedan negativ nisu izradili, i to onaj s tamnom pozadinom jer, kako su mi obrazložili, snimka nije uspjela: više od polovice potpuno je tamna. Ostali snimci su razvijeni, čak i oni lošiji. Sve dobre fotografije zadovoljno sam uvrstio u svoj album.

Tek nedavno, prošle godine, povodom najave beatifikacije kardinala Alojzija Stepinca, poželio sam povećati snimke iz onoga vremena: prije više od šezdeset godina. Potražio sam sačuvane negative. Povećalom sam ih pregledao da izaberem najuspjelije. Iznenadio sam se kada sam pogledao onaj negativ koji su mi tada u foto »Zazi« proglasili neuspjelim. Pod povećalom sam utvrdio da je osvijetljeni lik Alojzija Stepinca vrlo jasno vidljiv pa sam ga dao povećati. Sada s ponosom objavljujem tu, po mom mišljenju, najjasniju i najizražajniju snimku iz moje mladosti.

U Zagrebu, siječnja 1999. Ivan Švertasek v. r.

Sloven

Na Bijelu nedjelju, 11. travnja ove godine, pohodilo je blaženog Alojzija Stepinca nekoliko stotina slovenskih vjer Došli su u jedanest autobusa iz dekanata »Leskovec« iz bljanske nadbiskupije i »Videma ob Savi« iz Mariborske bisk te autobus vjernika iz same Ljubljane. Pridružili su im se i b

Hodočasnike je prije svečane mise, koju je organizirala Duhovna sekcija »Anton Martin Slomšek« Kulturno-prosvjetnog društva »Slovenski dom« iz Zagreba, u ime vodstva Zagrebačke nadbiskupije srdačno pozdravio mons. dr. Vlado Košić, zagrebački pomoćni biskup. Uz ostalo, on je u pozdravu istaknuo da blaženici i sveci ne pripadaju samo jednome narodu, nego su blago svega svijeta, te je iskazao radost što će 19. rujna 1999. i članovi Crkve zagrebačke moći sudjelovati na beatifikaciji slovenskoga Sluge Božjega Antona Martina Slomšeka. Podsjetio je da je kardinal Stepinac prihvatio oko 300 prognanih slovenskih svećenika, te da i taj progon pokazuje da Slovenci i Hrvati žive na prostorima na kojima su česti vrlo nemili događaji, ali usprkos tomu oni su jedno u krilu Katoličke crkve te bi trebali ostati jedno i u molitvi.

Svečanu misu, na kojoj je pjevao zbor sastavljen od crkvenih pjevača iz obaju slovenskih dekanata i slovenskih vjernika iz Zagreba, predvodio je leskovečki dekan Anton Trpin, zajedno s Milanom Kšelom, dekanom Videma ob Savi, i 21 slovenskim te tri hrvatska svećenika.

Propovijedao je na hrvatskom jeziku prelat dr. Juraj Batelja, postulator Kauze za proglašenje blaženim i svetim kardinala Stepinca. Propovjednik je na temelju liturgijskih čitanja i povijesnih činjenica orisao lik mučenika Alojzija Stepinca, koji je imao

Veličajnog eno znaka

Blaženom kardinalu Alojziju Stepincu

Divnim sjajem, Božjim znakom
Iznenada nebo zasja,
Kada Sveti Otac reče:
Blaženim Te proglašavam!

Veličajnog eno znaka
Da svi vide što Bog hoće,
I sav narod toga časa
Hvaleć' pjeva iz sveg glasa.

Alojzije, kardinale,
Ti hrvatski blaženiče,
Svom ćeš rodu Svjetlo biti
Živom vjerom svjedočiti.

Svaki čovjek, svako dijete
Za Tebe je važan bio,
Štitio si potrebite
Mir i ljubav pronosio.

Branio si svoju Crkvu
Odan, spreman za nju mrijeti,
Tamnicu si prohvatio
Od Boga si pozvan bio.

Ljubica Kolarić-Dumić

HODOČAŠĆE S BLAŽENIM ALOJZIJEM STEPINCEM PREMA OČEVOJ KUĆI

»Makar se i zvijezde rušile, kako sam već mnogima rekao, Gospodin Bog će ostati.«

Piše: Celestin TOMIĆ OFMConv.

»Treća i posljednja pripremna godina za 2.000 jubilej kršćanstva, godina 1999., imat će zadaću da proširi horizonte vjernika prema samoj Kristovoj perspektivi: perspektivi 'Oca koji je na nebesima' (usp. Mt 26, 45), od koga je poslan i kome se vratio (usp. Iv 16, 28).« (Apostolsko pismo Nadolaskom trećeg tisućljeća, Ivana Pavla II., 10 studenoga 1994., br 49)

»Sav je kršćanski život kao veliko hodočašće prema Očevoj kući, čija se bezuvjetna ljubav prema svakom ljudskom stvorenju svaki dan posebno otkriva, a posebno prema 'izgubljenom sinu'« Jubilej tako postaje »veliki čin hvale Ocu«. (Isto)

Sveti Otac je u toj trećoj godini naglasak stavio na »autentično obraćenje, koje podrazumijeva ne samo 'negativni' vid oslobođenja od grijeha nego i 'pozitivni' vid izbora dobra... To je prikladni kontekst za ponovno otkrivanje i intenzivnije slavljenje *sakramenta Pomirenja* u njegovom najdubljen značenju.«

»Bit će zato uputno istaknuti teološku krepost *ljubavi*, podsjećujući na sintetičnu i pregnantnu tvrdnju prve Ivanove poslanice: 'Bog je ljubav' (Iv 4, 8.16)« (Isto, br. 50)

Treba naglasiti odlučnije *»povlaštenu opciju Crkve za siromahe i stavljene na rub«.* (Isto, br. 51)

Dva zadatka bit će neizbježna: »zadatak *sučeličenja sa sekularizmom* i zadatak *dijaloga s velikim religijama.* (Isto, br. 52s.)

»Na svem ovom širokom horizontu zadataka, *Presveta Marija*, predodabrana kći Očeva, bit će pred očima vjernika kao savršen primjer ljubavi, kako prema Bogu, tako i prema bližnjemu.« (Isto, br. 54)

Na prvu nedjelju Došašća, 29. studenoga 1998., Ivan Pavao II. predvodio je liturgijski obred, u kojem je bulom *Incarnationis mysterium* (»Otajstvo utjelovljenja«) proglasio otvaranje jubileja, koji će početi u božićnoj noći 1999. a završiti 6. siječnja 2001. Ujedno je otvorio i treću godinu priprave na veliki jubilej, godinu posvećenu Bogu Ocu. Sažeo je misli iz Apostolskog pisma *Nadolaskom trećeg tisućljeća* o »Bogu koji nam dolazi ususret« kao »Otac u prispodobi o izgubljenom sinu, jer je bogat milosrđem«, i »želi nas susresti s koje strane dolazimo i bilo kuda nas vodi naš put«, prihvatiti svaku osobu, jer »svi su naša braća i sestre, jer su sinovi istoga Oca nebeskoga«. Završava pozivom na kršćansku nadu, bez koje »bi se naša egzistencija svela samo na živjeti za umiranje«.

Božji narod prati proglašenje blaženim Alojzija Stepinca u Mariji Bistrici 3. listopada 1998.

Blaženi Alojzije u nauku i vjeri o Bogu Ocu

Razmatranje misli i djela bl. Alojzija Stepinca pomoći će nam da se u ovoj trećoj pripremnoj godini pripravimo istinski i dolično za Veliki Jubilej.

Bog koji nam dolazi ususret

»Biblija nije rasprava o Bogu; ona nas ne odmiče od Boga na veliku udaljenost kao da hoće opisati neki predmet; ne zove nas da o Bogu govorimo, već da ga slušamo i da mu odgovorimo služenjem i veličanjem njegove slave.« (RBT, 71)

Sveto pismo, po riječima Sv. Augustina, nije ništa drugo nego »listovi, koje smo primili iz naše nebeske domovine; listovi, koji nas opominju da provodimo čestit život na zemlji«. Na te misli, u propovijedi akademičarima, 26. ožujka 1944., bl. Stepinac veli: »Bilo bi ne samo neinteligentno, nego upravo fatalno, kad bi tko te listove iz nebeske domovine, od Oca nebeskoga, prezirao ili omalovažavao.«

Nakon proglašenja blaženim Alojzija Stepinca - Svetome Ocu su u svečanoj procesiji predočene moći novoga Blaženika

»Ono što je nevidljivo kod Sina, to je njegov Otac, a što je vidljivo u Ocu, to je njegov Sin.« (Sv. Irenej)

Oci i teolozi i propovjednici govore tim jezikom. Žele istaći živu prisutnost Boga Stvoritelja, koji je Otac Gospodina našega Isusa Krista i u njemu i naš Otac. Tako propovijeda i živi bl. Alojzije Stepinac.

1. *Bog ostaje.* – Trojstvo.

Na blagdan Presvetog Trojstva godine 1956., bl. Stepinac u Krašiću u propovijedi reče: »Predmet naše vjere, da je Bog jedan u naravi a troj u osobama, Otac, Sin i Duh Sveti. Taj predmet predstavlja nam najdublju tajnu naše svete vjere. Otac je pravi, živi, vječni, sveti, neizmjerni, sveznajući, svemogući Bog. Sin je pravi, živi, vječni, sveti, neizmjerni, sveznajući, svemogući Bog, Duh Sveti je pravi, živi, vječni, sveti, neizmjerni, sveznajući Bog. Ipak nisu tri Boga, nego samo jedan Bog, jer je u svima trima božanskim osobama jedna te ista božanska narav.«

»Bog je dao da upoznamo Slavu Presvetog Trojstva. Nikada naime ne bi čovjek svojim silama došao do zaključka, da je Bog jedan u naravi a troj u osobama.

Ono što možemo, nakon što nam je objavljena ova velika tajna, jest, da nema nikakve protivnosti niti proturječja, kad se kaže, da je Bog jedan u naravi, a troj u osobama, jer je drugo narav, a drugo osoba.«

Na blagdan Presvetog Trojstva godine 1957., bl. Stepinac u propovijedi govori o najdubljoj tajni naše vjere. Ova tajna je bila već najavljena u Starom zavjetu. Tajnu osvjetljuju prirodne pojave, i donosi niz primjera iz prirode. Ali zaključuje: »Ipak nikada ljudski razum to ne bi otkrio.« Propovijed je završio riječima: »Ne dao dobri Bog, da poludimo na blagdan Presv. Trojstva i počnemo kritizirati tajne svete vjere, umjesto da se u poniznosti poklonimo Bogu.«

Propovijed na Svijećnicu 1959. završava: »Kad bismo se više molili Duhu Svetom, nema sumnje, da bismo i mi mnoge stvari naše svete vjere bolje shvaćali i razumjeli... da bismo onda više hvalili i slavili Boga.«

Bog je jedan. U Bogu su tri božanske osobe. Bilo bi protuslovlje, kad bi vjera tvrdila da je Bog jedan po osobama i troj po naravi. Ispovijedamo da je Bog jedan po naravi a troj u osobama. (*Homilije za sve nedjelje i blagdane u liturgijskoj godini*, sv. II, str. 157)

2. *Bog Stvoritelj*

»U početku stvori Bog nebo i zemlju.« (Post 1, 1)

Tumačeći ovaj tekst, blaženi Alojzije, veli: »Često ćete čuti da je to priča za ljude mračnog doba srednjega vijeka«, da je sve »slučajno« nastalo. On veli: »Nikada neće ni jednoj znanosti uspjeti da obori navod Svetog pisma. Crkva se istinski veseli napretku svake 'prave znanosti', jer znade da i znanost i vjera ima svoj izvor u Bogu, a Bog ne može sam sebi protusloviti.«

Navodi riječi velikog učenjaka Pasteura: »Svijet će se jednom smijati, a već se danas grohotom smije nad glupošću moderne materijalističke filozofije. Što više studiram prirodu, to više stojim zapanjen i zadivljen nad djelima Stvoritelja.« (*Propovijedi na knjigu Postanka*, h. II.)

Bog se Izraelu na Sinaju ukazuje kao »apsolutni gospodar čitave prirode, i žive i mrtve«. »Zar se ne pokazuje Bog naš i danas, da je On apsolutni gospodar čitave prirode i žive i mrtve? Samo slijepci toga ne vide ili neće vidjeti. Ali čovjek, koji ima trunak pameti u glavi, mora da prizna tu neizmjernu moć Božju, pa da hoda u strahu, ne ropskom doduše, ali u djetinjem strahu pred Bogom svojim.« (*Propovijedi na temu Izlaska*, h. XXIX i h. LXII)

»Čovjek pokazuje čin vjere kad sagne ponizno glavu pred živim i pravim Bogom i prizna ga ne samo ustima, nego srcem i dušom, apsolutnim Gospodarom svega, jer bez vjere, naime, nemoguće je ugoditi Bogu.« (Heb 11, 6) (*Propovijed na Uskrs 1941.*)

3. *Bog živi.*

Faraon u svojoj silnoj drskosti i oholosti pita Mojsija: »Tko je Gospod? Ne poznam Gospoda.« Naš blaženik nastavlja: »Imali smo ne jedamput priliku čuti to i u ovim našim danima.« (*Propovijedi na temu Izlaska*, X)

»Dobro promislimo, prije negoli počnemo mrmljati na svoju sudbinu i prigovarati Bogu. Možda bismo puno pametnije učinili, da hvalimo Boga, što nas nije pohodio još većim jadima za ono što smo zaslužili.«

»Ne samo da nije sve izgubljeno, kad se nam tako čini, koji put u ne-

I sjemeništarci bijahu nazočni na proglašenju blaženim kardinala Stepinca

Hrvatski vjernici odjenuli su narodne nošnje za doček Svetoga Oca uoči beatifikacije kard. Stepinca

Predstavnici mladih u narodnim nošnjama sudjeluju u Misi beatifikacije kardinala Stepinca

voljama, nego naprotiv, baš onda, kad čovjek svršava onda Bog počima. Mi smo kukavna stvorenja, Bog je Stvoritelj, a to je neizmjerna razlika. Mi smo ništica, a Bog je sve. Mi smo nemoćni, a Bog je svemoćan. Mi smo ograničena uma, a Bog je sveznajući.« (Isto, h. XI)

Vjera je svete Crkve, koju potvrđuje iskustvo, da postoje zli dusi ili đavoli, koji se trude svim silama da čovjeku naškode i da ga upropaste. »Gospodin Bog nije stvorio đavla kakav je sada, nego ga je stvorio lijepa, sretna, blažena. U pakao je bačen onda, kad se kušao podići da bude jednak Bogu. Iz beskrajne sreće u tren oka se strovalio u beskrajnu bijedu i muku.« (*Propovijed prigodom blagoslova župne crkve Sv. Mihovila u Zagrebu*, 1. siječnja 1942.)

Sotona je stvorenje. »Neizmjerna je razlika između Boga i sotone, jer je Bog sve, a sotona ništica, koja sve što može, može samo po dopuštenju Božjem.« (*Propovijedi na temu knjige Izlaska*, h. XIII)

Ove misli će bl. Stepinac često ponaljati u svojim pismima iz Krašića.

»Gdje čovjek misli da je svršeno, tamo Bog počinje.« (*Pismo kapucinskom provincijalu p. Šagiju*, 2. 5. 1957.; *Jednom velečasnom*, 25.7.1957.)

»Za Boga dragoga nikada i nikada nema bezizlazne situacije, a kamo li radi jedne petokrake iz papira ili ako baš hoćete iz mesinga (pa makar bile više metara visoke).« (*Pismo g. Ciku*, 29.8.1958.)

U pismu o. Scheibelu, 27. prosinca 1958., piše: »Bog ne može izgubiti bitke. Mogao je /izgubiti/ Jupiter, Zeus, Baal, Dagon i slični... bogovi naših dana Lenjin, Staljin, Marks, Hitler i drugi naskoro. Ali naš Bog nikad ne umire... Njegovo ime nije prazna riječ kao svjetskih veličina.«

SS. Karmelićankama B.S.I., 9. siječnja 1959., piše: »Ne dajte se izbaciti iz kolotečine, kad slušate o satelitima, koji putuju na mjesec, sada čak i na sunce, oko sunca. Mnoge će budale pri tom zaboraviti Boga i misliti da je svršeno s Bogom, kad je čovjek u stanju izbaciti takva čudovišta tehnike... Nikada dragi Bog neće izgubiti iz ruke kormila ni na nebu ni na zemlji. Ljudi sa svim svojim izumima ostaju i dalje samo sićušni pijunci na šahovskoj ploči svijeta, koje ruka Božja pomiče kamo hoće, kako hoće i kuda hoće...Velik je Bog, i samo Bog je velik!«

S. Tereziji Jadro, provincijalnoj glavarici ss. karmelićanki B.S.I., 1. travnja 1959., bl. Alojzije Stepinac piše: »Nikad ga (Boga) neće srušiti s njegova prijestolja niti promijeniti njegove odluke, makar proizveli još ne znam kakve bombe i satelite i rakete... Budućnost pripada Bogu i ljudima koji se njega boje, njega štuju, njega jedino ljube, a ne Marksu, ni sličnima, čije su kosti već davno strunule u grobu, a tako će i njihovih sljedbenika.«

»Makar se i zvijezde rušile, kako sam već mnogima rekao, Gospodin Bog će ostati.« (*Pismo jednom velečasnom*, 10. travnja 1952.; 23. srpnja 1954.)

Jednom profesoru, 16. srpnja 1957., bl. Alojzije piše: »Što je čovjek: *quasi foenum ita arescet* – kao trava tako se osuši?... Danas: Gdje je sada bijes Hitlera... Staljina... Berije, Pijade, Dimitrova...; i jednoga dana: *ubi est nunc furor Titi et sociorum* – bijes Tita i drugova? – Ali Bog ostaje.«

Jednom velečasnom, 10. svibnja 1958., piše: »Vjera nas uči da se klanjamo samo Gospodinu Bogu našemu, a ne Fürerima, Duceima, Sekretarima KP i drugim veličinama ovoga svijeta... Slušati i pokoravati se državnoj vlasti u svemu, što izdaje u korist državne i ljudske zajednice, dakako istinsku korist. Ali kad krši nešto što se očito kosi sa zdravim razumom i pravima Božjim, onda: Više se treba pokoravati Bogu nego li ljudima.«

Vlč. Ignaciju Hrastiću, 2. rujna 1959., piše: »Sve prolazi. Bog ostaje. Ugasit će se i crvena zvijezda, a nikada izumrijeti katolička Crkva, dok bude svijeta.«

Jednoj časnoj majci, 30. listopada 1959., piše: »Bila bi neizmjerna sramota kad bi sumnjali u pobjedu Božje stvari u svijetu, kad ne bi imali neograničeno pouzdanje u Božju moć, dobrotu.«

Donosi primjer sv. Feliksa mučenika, kojega je jednom spasila od progonitelja paukova mreža, koju je pauk spleo čim je on ušao u špilju pred progoniteljima, i nastavlja: »Gdje Bog pomaže, ondje i paučina postaje čvrsti zid. Gdje Bog ne pomaže, ondje ni najčvršći zidovi ne vrijede više od paučine.«

Vjernici su i brodicama došli pozdraviti Svetoga Oca te su s njih sudjelovali u euharistijskom slavlju na Žnjanu, o 1700. obljetnici grada Splita, Splitske biskupije i Splitske katedrale

Jednom svećeniku je napisao 9. siječnja 1960.: »Ne dao Bog da se ikada pokoleba naš narod u svome vjerovanju, pa da mjesto Boga živoga, pada na koljena od straha pred komunističkim idolima, kao što su Marks, Lenjin, Staljin, koji su do jučer izgledali gorostasi i gospodari budućnosti svijeta, a sad su šaka praha, koji ostaje, kamo ga se baci.«

4. *Ime Božje*

Bl. Alojzije Stepinac ponavlja u svojim propovijedima često: »Ime Božje nije prazna riječ, napisana možda na papiru, a bez sadržaja, nego ime Božje znači ujedno i bezkrajno veličanstvo Božje.« (*Propovijedi na knjigu Izlaska*, h. XXXII) »Ime naime Gospodnje nije neka prazna stvar i nemoćna riječ, nego znamen Njegove neizmjerne moći i slave, časti i veličine.« (*Na Novu godinu 1956.*) Propovijedajući na blagdan Imena Isusova 1958., reče: »U Bogu ime nije pusta i prazna riječ. Sve je u njemu jedno, sve je u njemu jako, mudro, moćno, sveto, dobro nesavladivo.« Reče i ovu misao: »Ima jedna kula, koje nisu kadre osvojiti sve vojske ovoga svijeta, razrušiti ni svi topovi ovoga svijeta, ni sve atomske i hidrogenske bombe. Koja je to kula? To je Sveto Ime Gospodnje!«

Tko je Bog? – Na blagdan Presvetog Trojstva 1959., bl. Stepinac počeo je propovijed jednom pričom. Neki kralj pozvao je najmudrije ljude u svojem kraljevstvu da mu nađu ime za Boga, ime koje u najkraćim crtama označuje Njegovo biće i djelovanje. Jedni su rekli: Bog svemoći, jer je sve stvorio, drugi Bog bogatstva, Bog mudrosti, Bog milosrđa...

Da li su rekli pravo ime? Ne, uvijek je premalo.

Kad su pitali mudraca Epiteta: »Što je Bog?« Odgovorio je: »Kad bih vam ja mogao reći što je Bog, onda ili Bog ne bi bio Bog, ili bih ja bio bog.« Bog je »nešto tako veliko, nešto tako uzvišeno, nešto tako silno, da se nijednim imenom ne može potpuno izraziti«.

Nešto slično blaženi Alojzije Stepinac iznosi u propovijedi na temu Izlaska (h. VI). Kralj Sirakuze pita jednog mudraca da mu kaže: Što je Bog? Kralj čeka jedan, dva, četiri, osam dana. Mudrac nestrpljivom kralju konačno reče: »Kralju, što više razmišljam o Bogu, tim teže mi biva reći: Što je Bog!«

Objava Božjeg Imena. – U Svetom pismu Bog se naziva: El, El Šadai, Elohim... Najčešće: Bog Abrahamov, Bog Izakov, Bog Jakovljev. Tako se predstvalja Mojsiju u Gorućem grmu. Ipak Mojsije pita Boga da mu objavi svoje ime. Bog mu objavi svoje ime: »Ja sam koji jesam!« (Jahve). Tumačeći ovo mjesto, bl. Alojzije Stepinac veli: »Bog je jedino biće koje ima svoje bivstvo od samoga Sebe, a nije ga primilo ni od kojega drugoga. Sva druga bića nisu bića od sebe, nego sve što imadu imadu samo od Boga, i anđeli i kerubi... Onaj isti čas kad mu Bog uskrati svoju pomoć, biće nestaje, jer je po sebi puka ništica i ništa više. Samo Bog je biće od Sebe, i zato biće neovisno od bilo koga, biće koje nikada ne može prestati.

Ako je pak Bog biće od Sebe, tko ne vidi, da ovakovo biće mora biti neizmjerno moćno... neizmjerno mudro.... neizmjerno sveto... neizmjerno pravedno... vječno... neizmjerno dobro? Tko može da ograniči Njegovo savršenstvo. Nitko!

Njegova veličina je jedno s Njegovom mudrosti, Njegova dobrota je jedno s Njegovom veličinom i mudrosti. Njegova istinitost je jedno sa svim drugim svojstvima. Kod Njega biti *svet* nije ništa drugo nego i biti Velik, i biti Mudar, biti Dobar, biti Istinit i naprosto biti!

I ne čudimo se da su stari Židovi imali takovo strahopočitanje, te su mjesto imena Jahve izgovarali *Adonaj-Kyrios-Dominus- Gospodin.*« (*Propovijedi na temu knjige Izlaska*, h. VI)

Zahvaljući na uskrsnoj čestitki, Dr. Ivi Andresu, 24. travnja 1942., bl. Stepinac piše: »Nadam se da Vas je i ovaj Uskrs utvrdio u vjeri Onoga koji jedini može da kaže: '*Ego sum qui sum* – Ja sam koji jesam!'. Ako dakle još nešto 'est' (jest), to je samo zato, jer ga je iz ništavila dozvao i drži jedini 'Est', makar onaj drugi 'est' bio i cijeli svemir.«

(nastavlja se)

Djeca i mladi vjernici na Papinoj misi na Žnjanu o 1700. obljetnici grada Splita, Splitske biskupije i Splitske katedrale

na grobu bl. Alojzija Stepinca

slovenski vjernici koji žive u Zagrebu i okolici. Svi su oni toga poslijepodneva sudjelovali u Zagrebačkoj katedrali na svečanoj misi na slovenskom jeziku. To slavlje priređeno je u znak zahvalnosti blaženom kardinalu Alojziju Stepincu za pomoć koju je on pružio i poticao prognanim Slovencima za vrijeme II. svjetskog rata.

posebno srca za ugrožene, pa je tako prihvatio ne samo slovenske svećenike, njih preko 300, nego se brinuo i za više od 50.000 Slovenaca koje su prognali gestapovci okupiravši sjevernu Sloveniju.

Hrabrost zagrebačkog nadbiskupa Stepinca nisu pokolebale prijetnje pripadnika tajnih službi, nacističkih i NDH, kojima je uvelike smetao Stepinčev stav, zbog kojega su ga prozvali »mrziteljem Nijemaca i prijateljem Židova«. Usprkos takvim činjenicama, nadbiskup Stepinac bio je krivo optuživan, a i komunistički državni tužitelj se drznuo na namještenom suđenju u lice reći, kako laže da je pomogao prognanim slovenskim svećenicima.

Navodeći izvorne Blaženikove dokumente u prilog zaštiti prognanih Slovenaca, kao i zahvale tolikih koji su njegovim nastojanjima spašeni i osjetili njegovu zaštitu, dr. Batelja je ustvrdio, kako je nadbiskup Stepinac bio osuđen samo zato što je odbio provesti Titovu želju da Katoličku crkvu u Hrvatskoj odvoji od Rima, od Svete Stolice. A snagu je crpio i ostao do smrti vjeran uz potporu milosti Božje, koju je crpio iz Euharistije, Biblije i pobožnosti Majci Božjoj, osobito je časteći molitvom krunice.

Euharistijsko slavlje je zaključeno najavom i pozivom na proglašenje blaženim mariborskog biskupa Sluge Božjega Martina Slomška, u Mariboru 19. rujna ove godine.

Leskovečki dekan Anton Trpin, zajedno s Milanom Kšelom, dekanom Videma ob Savi i dvadeset i jednim slovenskim te tri hrvatska svećenika predvodi misu u Zagrebačkoj katedrali 11. travnja 1999.

Molitva vjernika – slovenskih hodočasnika u Zagrebačkoj katedrali 11. travnja 1999.

Ob evharistični daritvi naj se tudi naša vera poglobi. Zato jo obhajajmo s hvaležnim in skesanim srcem.

1. Gospod, blagoslavljaj papeža Janeza Pavla II., naj s svojo jasno in trdno besedo še naprej vodi vesoljno Cerkev.

2. Sveti Bog! Prosimo te za vse naše škofe, slovenske in hrvaške, vlivaj jim modrosti, srčnosti in ljubezni, da ne omagajo pri apostolskem delu.

3. Na priprošnjo blaženega Alojzija Stepinca, obudi nove duhovniške, redovniške in misijonarske poklice v obeh narodih.

4. Tvoj velikonočni dar je bil tudi mir. Gospod podari mir na Balkanu, naj najdejo bezdomci toplino doma, čuteča srca. Voditeljem sprtih narodom pa podeli duha modrosti, da bvdo spoznali nesmisel vojne morije.

5. Zbrani na Belo nedeljo na grobu blaženega Alojzija Stepinca te prosimo Gospod: Pomnoži nam vero! Tako te je prosil sv. Tomaž. Z močno vero je živel in umiral Stepinac. Poživi jo, Gospod tudi nam.

6. Mnogo je mučencev, ki niso zaznamovani v koledarju. Še posebno med drugo svetovno vojno. Naj ti posredujejo pri tebi Gospod za nas žive in vse naše rajne škofe, duhovnike sorodnike in prijatelje.

Pozdravljajući slovenske hodočasnike na grobu kardinala Stepinca i uvodeći ih u žrtvu svete Mise, leskovečki dekan Anton Trpin reče:

Prisrčno pozdravljeni, dragi romarji v Zagrebški katedrali ob grobu blaženega mučenca Alojzija Stepinca!

Pjevački zbor Slovenaca nastanjenih u Zagrebu pjeva na Misi zahvale za dobročinstva kojima je blaženi Alojzije Stepinac štitio i pomagao prognane Slovence za vrijeme 2. svjetskog rata

Najprej pozdravljam naše drage gostitelje – v prvem redu mons. Vladeta Košića, pomoćnega škofa zagrebškega ampak iz škofijske hiše (Duhovnog stola) mons. Ivana Vragovića, ki so nas prijazno sprejeli. Iskrena hvala Vam za ta izreden lep trenutek, g. Batelja. Posebno prisrčno pozdravljeni Slovenci, živeči tu v Zagrebu in po vsej Hrvaški.

Pozdrav velja vsem duhovnikom obeh dekanij Videm in Leskovec, ki so se danes zbrali v Zagrebški katedrali.

Zahvala in pozdrav namenjam vsem zborovodjem in pevcem obeh dekanij, kolikor se jih je danes moglo zbrati k temu slovesnemu evharističnemu slavju. Hvala za pripravljenost in sodelovanje.

Toplo pozdravljam duhovno sekcijo »Anton Martin Slomšek«, delujočo v okviru »Slovenskega kulturnega društva« v Zagrebu in pevce.

(Pozdravljem tudi predstavnike slovenskega veleposlaništva na Hrvaškem in vse novinarje – tako hrvaške kot slovenske.)

Vas, dragi verniki, romarji, pozdravljam s posebnim veseljem zato, ker ste se odzvali našemu povabilu. To pomeni, da ste prerastli javno mnenje, ki ni naklonjeno tovrstnim srečanjem, še posebno ne ob grobu mučenca Alojzija Stepinca. Hvala vam!

Zakaj smo se zbrali danes na Belo nedeljo v tej veličastni katedrali? Poromali smo semkaj, da se zahvalimo blaženemu kardinalu Stepincu za njegovo veliko delo. Bil je mučenec in velikan Kat. cerkve. Papež Janez Pavel II je rekel o njem: »Bil je najsvetlejša podoba. S svojim življenjem, s svojim delom, s svojim junaštvom in potrpežljivostjo, s svojim molkom in končno s svojo smrtjo je pokazal, da je resnični človek Cerkve. Samega sebe je daroval samo zato, da vere ni zatajil.«

Blaženi Alojzij Stepinac je med vojno pomagal mnogim slovenskim duhovnikom, ki so morali bežati iz Slovenije na Hrvaško. Naj mu danes s to slovesnostjo uzražena tudi zahvala in prošnja za nove poklice.

Zbrali smo se tudi z namenom, da utrdimo narodnostne vezi med Slovenci živečimi v Zagrebu in po celi Hrvaški in matično domovino Slovenijo. Nikoli ne smemo dovoliti, da bi vsakdanja politika vnašala razdore med krščanskim ljudstvom, pa čeprav živimo v dveh državah.

Ko se je blaženi Alojzij Stepinac poslavljal s tega sveta, potem ko je prejel vse tri zakramenti, in ko je videl svoje rodno sestro, da joka, ji je rekel: »Kaj jokaš? V Božje roke se predajem, kaj se čem bati. Ni potrebno solz, ob slovesu s tega sveta. Vedno sem prejemal vse iz Božjih rok, spejemam tudi sedaj in v prihodnje. Za kristjana ni večje sreče kot so ti sveti zakramenti.«

Zauzimanja nadbiskupa Stepinca u korist prognanih Slovenaca i njegova pomoć prognanim slovenskim svećenicima

Nadbiskup Stepinac se dana 2. lipnja 1941. zauzeo kod talijanske delegacije za oslobađanje slovenskog novinara dr. Franca Terseglava.

Nadbiskup Stepinac je u svojstvu predsjednika Biskupske konferencije sa sjednice održane 19. studenoga 1941. uputio svim biskupima obavijest o pomoći slovenskim doseljenicima koji se nalaze na teritoriju gotovo svih hrvatskih biskupija, a »nalaze se u velikoj bijedi i potištenosti«. »Molim Vas«, molio je subraću u biskupstvu, »da izdate svojim svećenicima poziv i upute, da postupaju prema slovenskim vjernicima na području svojih župa na isti očinski način, kao i prema svojim vlastitim župljanima (...). Neka nastoje, da dođu do prehrane, odjeće i zarade, neka se zainteresiraju za njihove potrebe mjesne dobrotvorne institucije, neka im budu u svemu, kao *alter Christus*, koji *pertransiit beneficiendo* ('Koji je prošao zemljom čineći dobro.', pr. J. B.) i govori 'Misereor super turbam.'« ('Žao mi je naroda!'; *Pismo naslovljeno s »Preuzvišenom Gospodinu«*, Zagreb, 19. studenoga 1941., u: AP, sv. LXVI, str. 1131)

Blaženi Alojzije Stepinac i mons. Josip Lach, pomoćni biskup zagrebački, na proslavi Dana ustanka Republike Hrvatske na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu, 27. srpnja 1945.

Značajan je odgovor dr. Pavla Butorca, dubrovačkog biskupa, na to Nadbiskupovo pismo, od 11. siječnja 1942., u kojem je istaknuo da je Dubrovačka biskupija spremna u svakom slučaju pomoći slovenskim prognanicima. Isto je spomenuo i za Kotorsku biskupiju »gdje sam se«, napomenuo je dr. Buturac, »rado za pojedince zauzeo pred državnim vlastima Kraljevine Italije, kad mi se za to pružila prilika«. (Biskupski Ordinarijat Dubrovnik: *Pismo u predmetu brige za slovenske iseljenike, Preuzv. gosp. mons. dr. Alojziju Stepincu, Predsjedniku Biskupskih konferencija u Zagrebu*, Br. 2 Pres./ 1942., Dubrovnik, 11. siječnja 1942., u: AP, sv. XC, str. 3765s.)

O slovenskim doseljenicima bilo je raspravljeno i na Biskupskoj konferenciji 18. studenoga 1941. Nadbiskup Stepinac je u ime Predsjedništva biskupskih konferencija, nakon spomenutog zasjedanja, uputio 29. studenoga 1941. pismo Poglavniku, u kojem je iznio težak položaj slovenskih doseljenika, koji su morali sve ostaviti, i sada žive veoma bijedno. Nakon što je iznio podatke iz već spomenute *promemorije o pitanju Slovenaca doseljenika,* nadbiskup Stepinac je istaknuo: »Obzirom na iznesene podatke molimo Vas, Poglavniče, koji iz vlastitih gorkih iskustava predobro znadete, što znači bijeda i pomanjkanje u progonstvu, da blagoizvolite shodno odrediti da bi se osobito za doseljenike u logorima u Petrinji, Sisku (Gornji Grad), Kotor Varošu i Valpovu što prije odredila druga prebivališta, jer su navedena ne samo nehigijenska, nego radi zime nepodnosiva.«

Zatim je Nadbiskup zamolio da se bijednim doseljenicima nagrađuje njihov rad, da im nadležne vlasti pribave dostatnu i primjerenu hranu, osobito djeci, te da stare i za rad nesposobne doseljenike smjeste u državna ili općinska prenoćišta.

Nadbiskup je pismo završio ovim riječima: »Molimo, da se izneseno blagoizvoli uvažiti, jer bi dobroj stvari mnogo koristilo, te bijednim doseljenicima stalno donosilo utjehe i potrebne pomoći«. (*Pismo naslovljeno s »Poglavniče!«*, br. 257/BK od 29. studenoga 1941., u: AP, sv. XC, str. 3894)

Budući da su nadbiskupu Stepincu nadalje pristizale molbe Slovenaca prognanika, osobito iz logora u Banjoj Luci, on je 2. listopada 1943. naložio Centralnom uredu za crkvene takse u Zagrebu da im preko Karitasa Zagrebačke nadbiskupije odmah pošalje iznos od 50.000 kn.

Vlč. Drago Oberžan svjedoči kako je u vrijeme rata, pod pokroviteljstvom nadbiskupa Stepinca, postojao tajni fond za pomoć slovenskim izbjeglicama, za nj su znali samo g. Milostislav Ciko i vlč. Drago Oberžan. (usp. *Izjava*, Zagreb – Maribor, dne 20. rujna 1945., u: AP, sv. LXVI, str. 1137; nav. mj., sv. CX, str. 3688.)

Zahvalnost slovenskih svećenika i vjernika nadbiskupu Stepincu

Vlč. Valerijan Učak, Provincijalni prior reda križara, zahvalio je nadbiskupu Stepincu 4. svibnja 1941. što je primio šestoricu njegovih redovnika, uvjeravajući ga da će oni svojim silama raditi pod Nadbiskupovim vodstvom za porast kraljevstva Božjega i Nadbiskupije zagrebačke.

Za vrlo djelotvornu pomoć koju je slovenskim proganicima pružio Zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac je »Pokrajinski odbor« u Ljubljani, dne 25. lipnja 1941., poslao dopis, u kojem mu »najiskrenije zahvaljuje za duboko suosjećanje i toplu zauzetost za prevažni problem slovenskih rođaka bezkućnika«.

Mons. dr. Fran Cukala je nadbiskupu Stepincu, Predsjedniku Biskupskih konferencija i hrvatskom Episkopatu »sa ganutljivim srcem najsmjernije zahvalio« pismom od 24. studenoga 1941., na daru u novčanoj pomoći za izbjegle slovenske svećenike. (Mons. dr. Fran Cukala, *Pismo "Preuzvišenom Predsjedništvu Biskupskih konferencija u Zagrebu"*, Zagreb, 24. studenoga 1941., AP, sv. XC, str. 3761.)

Logor useljenih Slovenaca u Banjoj Luci, 26. rujna 1943., zahvalio je nadbiskupu Stepincu za pomoć pruženu u gotovom novcu, istaknuvši i ovu misao: »Slovenci ne bomo pozabili nikar, da so bili duhovniki prvi, ki so prišli z blagodejno, tolažilno besedo v naše logorje, prvi, ki so nam prinesli podpore.« (Logor useljenih Slovencev Banja Luka: *Pismo Preuzv. gosp. nadbiskupu Alojziju Stepincu u predmetu proš- nje za pomoć*, Banja Luka, 26. rujna 1943., u: AP, sv. LXVI, str. 1135.; usp. nav. mj., sv. CX, str. 3537.)

Dr. Čuš je kao zamjenik nadstojnika Ureda za useljene Slovence u Banjoj Luci, 21. listopada 1943., pismeno zahvalio nadbiskupu Stepincu na novčanoj pomoći upućenoj 2. listopada 1943., napominjući da je ista stigla u trenutku kad su bile iscrpljene sve zalihe. U nastavku pisma je dr. Čuš istaknuo dobrotvornost nadbiskupa Stepinca ovim riječima: »Sam Veliki Bog Vas je navdihnil. Zajokal bi človek na glas, srce nam zastaja od sreče, ko Vas Prevzvišeni vidimo u duhu kako prihajate k nam kakor Božji poslanec s pozdravom: Mir vam bodi! Vidimo Vas, kako nas ljubeče blagoslavljate, nam brišete solze trpkosti, nam donašate kruh, za katerega molimo vsaki dan. Da, režete nam kruh siromakom (...).«

To pismo »vedno hvaležnih logorčanov« završava riječima: »Celokupen se logor opetovano najprisrčnije zahvaljuje za to veliko pomoč in kliče enoglasno: Bog povrni tisočkrat!«

Mons. Dr. Maksimilijan Držečnik, apostolski administrator Mariborske biskupije, povodom smrti nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca, 20. veljače 1960. je ponovno zahvalio za gostoprimstvo koje je on pružio 300-tini svećenika Mariborske biskupije, te istaknuo: »Bit će ime pok. Kardinala u povijesti mariborske biskupije zapisano zlatnim slovima.« (*Glasnik Postulature*, 4 (1997) 3, str. 78; usp. HORVAT P., *Nadbiskup Stepinac prijatelj Slovenaca*, u: *Stepinac mu je ime*, str. 242: »Zagrebački nadbiskup dr. Alojzije Stepinac (...) Slovencima je učinio neprocjenjive usluge, što ih je uzeo pod svoju zaštitu i na taj način očuvao njihove živote. Zbog toga ga mi Slovenci opravdano nazivamo svojim velikim prijateljem i dobročiniteljem!«.)

O nadbiskupu je Stepincu kao zaštitniku prognanih slovenskih svećenika i prognanog slovenskog naroda posvjedočio i vlč. Ludvik Duh, umirovljeni župnik u Ljutomeru, koji reče da ih je bl. Alojzije »v stiski vedno pomagal in nas tolažil in bodril!«

Vlč. Friderik Ornik, župnik u Trbonju u Sloveniji, jedan od protjeranih slovenskih svećenika koje je nadbiskup Stepinac za vrijeme Drugog svjetskog rata namjestio u Zagrebačkoj nadbiskupiji, napisao je 1989. godine ovo svjedočanstvo: »Ko smo prve dni maja izgnani duhovniki mariborske ško-

Dne 12. svibnja 1941. Nadbiskup je župnicima Zagrebačke nadbiskupije upravio jedno ganutljivo pismo. U njem je napisao i ovo: »Mole nas za komad kruha i za krov. Stavljaju nam na raspolaganje svoje dragocjene svećeničke snage i riznicu poklada sv. Reda, kojima po milosti Duha Svetoga raspolažu. Ako za ikoga, to za njih vrijedi, da nam preko njih Isus u prilici skrajnjega siromaha kuca na vrata i srce. Mi smo skloni da u njihovu dolasku gledamo osobiti pohod Božji.«

Spomenuto pismo nadbiskup Stepinac je zaključio riječima: »Ovih ću dana poslati k vama jednog svećenika (...). Molim Vas, da se u duhu stavite u njegov bijedni položaj, i da time u Vama izazvani osjećaj svlada sve eventualne poteškoće (...). Siguran sam da će Gospodin Bog obilno blagosloviti naše nastojanje, da primimo njegove pomazanike u njihovim preteškim časovima.«

Nadbiskup je 5. srpnja 1941. pastoralnom svećenstvu ponovno uputio pismo u kojem je izjavio, kako je tih dana oko 300 slovenskih svećenika zamolilo »koru kruha i krov nad glavom«. »Zar nije nam dužnost, reče, da i zadnju sirotinju svoju podijelimo s njima?«

Nadbiskup Stepinac je tako uspio smjestiti oko 300 slovenskih svećenika u svojoj nadbiskupiji. I drugim je biskupima slao pisma da prime slovenske svećenike.

I Biskupska konferencija je 19. studenoga 1941. raspravljala o bijednom stanju slovenskih svećenika. Episkopat je tom prigodom odobrio za izbjegle slovenske svećenike pripomoć od 10.000 kuna. (*Pismo Mons. dr. Frani Cukala – Zagreb*, Zagreb, 24. studenoga 1941., u: AP, sv. CIX, str. 3291.)

fije bili sprejeti pri dr. Stepincu, kakšnih 10 nas je bilo, ki smo bili pri Križovljanu vrženi po noči ob 1 uri čez mejo in preko Varaždina dospeli v Zagreb, nam je dr. Stepinac dal vsakemu precej intencij z motivacijo: '*Primum vivere*' ('Najprije je važno opskrbiti životne potrebe', pr. J. B.); nato pa je naredil zelo odločen korak naprej in odločno rekel: 'I mene bi zatvorili, am ipak zagrebškega nadbiskupa si ne usude ovako lako.' Bil pa je takrat zaprt že dr. Lončar in v nevarnosti je bilo še nekaj drugih najbolj znanih hrvaških duhovnikov.«

Vlč. Jože Škorjanc, župnik u Šmartnom pri Slovenj Gradcu u Sloveniji, u pismu upućenom, Šmartno, 25. ožujka 1986., kard. Franji Kuhariću, zagrebačkom nadbiskupu, posvjedočio i ovo: »Vsi bi se morali pokloniti velikemu dobrotniku in rešitelju slov. duhovnikov med okupacijo, ki sedaj že gotovo uživa v nebesih z Vstalim poveličanje. Ravno to srce mučenika bi moralo bolj in bolj povezovati vse katoličane v Jugoslaviji!«

Riječi zahvalnosti nadbiskupu Stepincu posvjedočio je i vlč. Štefan Kušar, župnik u Črešnjici u Sloveniji, izjavom danom napismeno 8. svibnja 1992., koja se u cijelosti prilaže ovoj zbirci dokumenata, jer svjedoči kako je nadbiskup Stepinac 1. svibnja 1941. »očetovsko sprejel« 28 svećenika iz Ptujskoga kotara.

Dana 8. rujna 1942. nadbiskup Stepinac se obratio dr. A. Artukoviću, ministru unutrašnjih poslova, s molbom da se iz zatvora u Klanjcu pusti na slobodu 7 slovenskih svećenika, koji su bili namješteni na granici sa Slovenijom te da će ih on smjestiti u unutrašnjost Nadbiskupije. (*Pismo naslovljeno s »Gospodine Ministre!«*, dr. A. Artukoviću, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Zagreb, 8. rujna 1942., u: AP, sv. CIX, str. 3396–3397.)

Ministar je 16. rujna 1942. odgovorio Nadbiskupu, da je poduzeo korake kako bi se moglo udovoljiti njegovoj molbi. (Ministarstvo unutarnjih poslova NDH, *Odgovor nadbiskupu Stepincu u predmetu Svećenici Slovenci – njihovo uhićenje i smještaj*, Br. 7359-I-a-1942., Zagreb, 16. rujna 1942., u: AP, sv. CIX, str. 3402.)

Budući da su spomenuti svećenici u međuvremenu prebačeni u logor u Jasenovac, Nadbiskup se 24. veljače 1943. obratio samome Poglavniku tražeći razjašnjenje o njihovoj sudbini i protestirajući ako je nad njima izvršena smrtna presuda. Reče:

»Zašto nisu izvedeni pred sud? Ako nije dosta redovni, zašto nisu izvedeni pred prijeki sud ili barem pred pokretni prijeki sud?

Ovo je sramotna ljaga i zločin, koji vapi u nebo za osvetom, kao što je sramotna ljaga čitav Jasenovac za Nezavisnu Državu Hrvatsku.

Poglavniče! Što se mene kao svećenika i biskupa tiče, ja velim sa Kristom na križu: 'Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine!' Ali čitava javnost, a napose rodbina ubijenih svećenika traži zadovoljštinu, odštetu, izvođenje krvnika pred sud! Oni su najveća nesreća Hrvatske. Vjerujte Poglavniče, da me nije vodio ni trunak mržnje, nego ljubav k istini i sreći Hrvatskog naroda.« (*Pismo naslovljeno s »Poglavniče!«*, br. 43/Pr., Zagreb, 24. veljače 1943., u: AP, sv. CIX, str. 3494; usp. nav. mj., str. 3490.; usp. nav. mj., str. 3494; CAVALLI F., *Il processo dell'Arcivescovo di Zagabria*, izd. »La Civiltà Cattolica«, Roma 1947., str. 278s.)

SLOVENSKO SVEĆENSTVO U HRVATSKOJ

Ovaj je prijepis iz izvornika, župne Spomenice u Daruvaru, izvršio i dopunio vlč. Vinko Munda, duhovni pomoćnik u Daruvaru od 1941. do 1945.

Slomom Jugoslavije u Velikom tjednu 1941. nastupili su za slovenski narod i njegovo svećenstvo najcrnji dani. Od bivše Slovenije podpala je velika većina, naime cijela južna Štajerska, Koruška – Mežiška dolina – i dobra trećina Kranjske (cijela Gorenjska i Dolenjska 15 km južno od Save), Njemačkoj, ostatak Kranjske s Ljubljanom Italiji, a Prekomurje Mađarskoj. Dok su Mađari i Talijani pustili Crkvu i svećenstvo na miru, Nijemci su odmah po Uskrsu 1941. počeli s masovnim zatvaranjem slovenske inteligencije i svećenstva. Već početkom svibnja 1941. bila je velika većina slovenskih župa pod njemačkom okupacijom bez svećenika, mjestimično cijeli dekanati nisu imali nijednog dušobrižnika, u cijeloj Gorenjskoj je od 260 svećenika ostalo samo 5 umirovljenika, od tih jedan nad 80, drugi čak preko 90 godina star.

Oko 80 svećenika iz istočne Štajerske gestapovci su dan dva po uhićenju prevezli kamionima preko Drave u Hrvatsku te ih u gluhoj noći istovarili usred polja na cestu, bez prtljage i bez ikakvih sredstava. Preuzvišeni gospodin nadbiskup Dr. Alojzije Stepinac očinski se je zauzeo za te prve svećenike-prognanike prebačene u Hrvatsku u više skupina, u vremenu od 19. travnja do 6. svibnja 1941., te ih porazdijelio po većim župama sjeverne Hrvatske, gdje su ih duhovna braća srdačno primila i obskrbila najnužnijim (brevijar, reverenda, rublje itd.).

Većinu pak slovenskih svećenika odvela je Gestapo najprije u razne zatvore, a od tuda štajerske (Mariborska ili Lavantinska biskupija) svećenike u logor nad stajama (u sjenici) raspuštenoga samostana oo. trapista u Rajhenburgu, kranjske (Ljubljanska

Blaženi Alojzije Stepinac na podjeljivanju sakramenta potvrde u Čazmi 7. lipnja 1935.

biskupija) pak i koruške (Mariborska biskupija) svećenike u logor u Št. Vidu nad Ljubljanom. U logoru u Rajhenburgu ostali su svećenici na prisilnom radu na cesti u šumi ili na gradnji baraka do 5. srpnja 1941., kad su ih s neznatnom prtljagom i 500 din. gotovine ukrcali u vlak, da ih izagnaju iz domovine. »Eine nette Sauherde« (»čiste izmetine«) ih je na rastanku naslovio gestapovski oficir. U subotu predveče, na blagdan slavenskih apostola sv. Ćirila i Metoda, krenuo je vlak s 216 svećenika sa željezničke postaje Rajhenburg polagano prema Brežicama i dalje. Stojeći pred svojim domovima i na cestama uz prugu, opraštao se vjerni narod od svojih pastira, nijemo mašući rukama i bijelim rupčićima.

Nezaboravni trenuci, kad je stotine i tisuće srdaca stiskala misao: »Vpraša tužno me srce, kdaj se bomo vidli še?« (»Pita tužno srce me, kada ćemo vidjet se?«). Tada nitko nije ni sanjao, da čeka baš ovo pučanstvo Posavja, koje je ljeti 1941. moralo gledati stotine vlakova s desetinama tisuća Slovenaca, potpuno opljačkanih, na putu u progonstvo u Srbiju i Hrvatsku, još iste jeseni najteži križ: potpuna evakuacija i izgon u Njemačku, gdje su u hladnoj tuđini rastavili muževe od žena i djecu od majki, da se mnogi, mnogi od njih ne vide nikada više.

U Zagrebu, kamo je stigao vlak oko ponoći, svećenički su transport dočekali hrvatski domobrani s nataknutim bajunetama. Kao zločince, a ne nesretnu braću – izagnanike, beskućnike! Čini se, da se mnogi slovenski svećenici još i nakon više godina nisu mogli otresti utiska, koji je na njih napravio taj prvi prijem u N.D.H. Prispjele svećenike razdijelili su Nadbiskupovi delegati u tri skupine: redovnici, njih 38, otišli su u samostane svojega reda, od svjetovnoga klera mlađi, njih 67 ostali su u Nadbiskupskom konviktu u Vlaškoj ulici u Zagrebu, a preko 40 godina stari, njih 111 otpremljeni su u Požegu, gdje su bili smješteni u impozantnoj zgradi »Kolegije« i izručeni brizi ravnatelja vlč. g. Mije Jelića, koji im je postao najbolji otac i prijatelj.

Tri neizbrisive uspomene vezat će svećeničke prognanike »in valle aurea« do smrti na Požegu. Prva lijepa i slatka: Nakon tri duga mjeseca mogli smo tu sljedeći dan primiti sv. pričest, i kad smo nakon nekoliko dana dobili dopuštenje za slobodan izlazak, služiti opet i sv. misu. Tko da opiše, što smo osjećali, kad smo nakon dugog vremena opet počeli moliti: »Introibo ad altarem Dei, ad Deum, qui laetificat juventutem meam«! – Druga uspomena na Požegu je žalosna: susret s tisućama slovenskih izagnanika, koje su više tjedana redom dovozili Nijemci u Požegu u logor. Dan za danom dolazili su tamo dragi stari znanci iz domovine, koji su preko noći bez ikakove krivnje postali prosjaci. Kakvi susretaji! Koliko bijede i suza i koliko ogorčenja! – A treća uspomena je strašna: nasilna smrt 230 bosanskih Srba (...) u Požegi!

U konviktima u Zagrebu i Požegi privremeno nastanjeni svećenici ostali su tamo dva mjeseca, da barem donekle nauče hrvatski jezik i da se urede sve formalnosti u svrhu njihova uvrštenja u duhovnu pastvu Hrvatske. Uskoro je bio napušten prvašnji – njemački! – nacrt, da bi prognano slovensko svećenstvo poslali »prekrštavati pravoslavce«, koji su u srpnju 1941. ostali bez svojih svećenika, pa su se pod silom prilika počeli prijavljivati za prijelaz na katoličku vjeru, da spase svoje glave.

Međutim, bila su početkom kolovoza 1941. prebačena preko granice i 132 (sic!) svećenika (108 Kranjaca i 14 Korošaca) iz logora u Št. Vidu nad Ljubljanu. Ti su bili prevezeni najprije u Đakovo i u Karlovce, od kuda se ogromna većina kranjskog svećenstva vratila u komadić domovine okupirane od Talijana. Samo nekolicina mlađih kranjskih svećenika bila je s 13 koruških Lavantinaca primljena u đakovačku biskupiju.

U sredini rujna 1941. bila je konačno velika većina prognanih slovenskih svećenika (184) namještena u Zagrebačkoj nadbiskupiji, dijelom kao upravitelji dotada nepopunjenih župa, dijelom kao duhovni pomoćnici na svim većim župama, dok ih je 11 otišlo u Sarajevsku nadbiskupiju, 3 u Senjsku, 2 u Banjalučku, 1 u Šibensku biskupiju, a 15 za duhovnu pastvu Slovenaca u Srbiji. Oko 40 starijih i boležljivih lavantinskih svećenika bilo je pak smješteno u cistercitski samostan u Stični u Kranjskoj, gdje ih je uzdržavao sv. Otac Pio XII. iz svojih sredstava.

Pored navedenih triju većih skupina bilo je preseljeno u Hrvatsku još nekoliko manjih skupina svjetovnih i redovničkih svećenika. Ukupno bilo je tijekom godine 1941. iseljeno u Hrvatsku 354 mariborskih i oko 150 ljubljanskih svećenika, dakle preko 500, od kojih ih je u Hrvatskoj ostalo samo nešto iznad polovice, naime 214

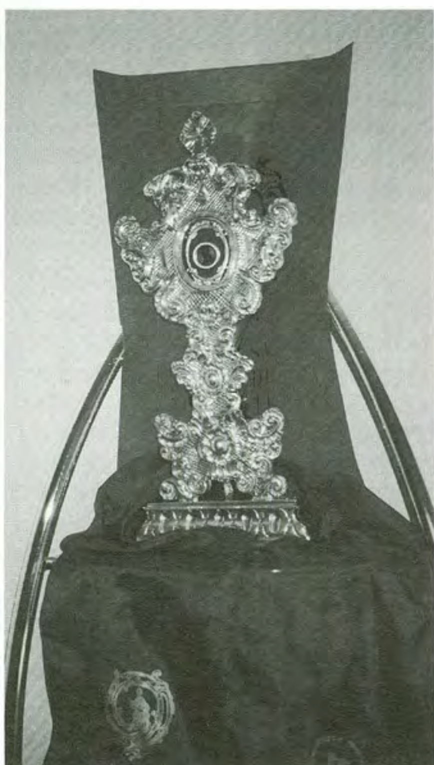

Dolazak nadbiskupa dr. Alojzija Stepinca na posvetu kamena temeljca za crkvu sv. Alojzija u Popovači 1934. godine (Postulaturi sliku uručila gospođa Mira Petrak)

svjetovnih i 53 redovnička svećenika iz mariborske biskupije, te najviše 10 iz ljubljanske biskupije.

U svojem novom djelokrugu većina se je slovenskih svećenika uskoro posve snašla, naučila toliko hrvatskog jezika, da je mogla pomagati u ispovjedaonici, u pisarni i u školi, mnogi također na propovjedaonici, a u hrvatskim župnicima našla očinske predpostavljene i dobre prijatelje. Tako je lakše preboljela gubitak svega svojega imutka, osobito mnogih bogatih knjižnica, te bolnu rastavu od svojih rođaka, dragih znanaca i prijatelja, koje je ratna oluja raznijela na sve četiri strane i većini zametnula svaki trag.

Moćnik bl. Alojzija Stepinca u riznici Splitske katedrale

Život među braćom Hrvatima donio je slovenskom svećenstvu u najvećoj nevolji neprocjenjivu materijalnu pomoć, i nakon silnog trpljenja, duševnoga i tjelesnoga, barem za neko doba opet mir i sigurnost. Nikada se nećemo moći Slovenci, osobito svećenstvo mariborske biskupije, hrvatskom narodu i njegovom svećenstvu dovoljno zahvaliti i odužiti za sve ono, što su nam učinili dobroga u godinama našeg izgnanstva. Višegodišnji boravak među Hrvatima omogućio je osim toga slovenskom svećeniku upoznati prostrane dijelove hrvatske zemlje, koji bi mu inače ostali *terra incognita*, kao i život u hrvatskom selu i gradu, proučiti iz bliza hrvatske vjerske, nacionalne i socijalne probleme, otkriti kod hrvatskih svojih novih vjernika više značajnih simpatičnih vrlina (osobito duboku pobožnost, otvorenost, srdačnu dobrotu, trijeznost itd.), uočiti izvanredne teškoće hrvatske duhovne pastve – prostranost župa, veliki broj selskih škola, nestašicu klera – ukratko veoma proširiti obzor svoga znanja o Hrvatskoj. Dok smo prije punili svoje knjižnice suviše s njemačkim knjigama, hrvatskih pak većina nije ni poznavala, imali smo sada priliku upoznati se također s hrvatskom lijepom, nabožnom i znanstvenom knjigom, koje će odsad bez sumnje zauzimati odlično mjesto među knjigama slovenskoga svećenika.

Proučavanje hrvatske prošlosti, novije i starije, pripomoglo je mnogo k pravilnijem prosuđivanju političkih odnosa, borbi i stremljenja hrvatskog naroda. U iskrenim raspravama smo tih godina pretresli zablude i grješke učinjene u nedalekoj prošlosti na jednoj i na drugoj strani, te došli do zaključka, da za krive poglede i grješke pojedinaca nije kriv cijeli narod, pa da sadašnjost i budućnost nužno traže od Hrvata i Slovenaca širokogrudno razumijevanje za obostrane posebne prilike i nastojanje svih najboljih sinova obiju naroda, da opet, kao nekada: »Iz bratskog zagrljaja poleti pjesma sveta... Slovenac i Hrvat za uvijek brat i brat!«

Dakako nije manjkalo u tim godinama i mračnih trenutaka i teških dana. Vijesti iz domovine bile su oskudne i još k tomu najčešće nevesele: javljale su o strijeljanjima tisuća Slovenaca-talaca u Štajerskoj, o preobilnoj žetvi smrti među doma ostaloj subraći – 17 ih je od 122 umrlo u dvije godine, a u Hrvatskoj od 267 samo 12 – u bratoubilačkoj borbi u Kranjskoj, o tolikim znancima, palima širom svijeta za pobjedu onoga, koji je stotine tisuća Slovenaca opljačkao do gola itd. Gestapo nije slovenskih svećenika pustila na miru ni u Hrvatskoj. Više subraće je strpala u zatvore, iz kojih su se teško opet izvukli. Jeseni 1942. bili su više tjedana zatvoreni u Varaždinu svi slovenski svećenici; njih oko 30, namješteni u Hrvatskom Zagorju. Zašto, nisu saznali nikada. Sedam slovenskih svećenika je na zahtjev Nijemaca bilo odvedeno u logor u Jasenovac, gdje su već nakon par dana – 17. X. 1942. – svi »umrli«. Bili su to župnici Franjo Grobler,

Anzelm Polak, Ivan Rančigaj i Franjo Rihar te kapelani Franjo Kač, Ivan Kodrič i Jakob Sem. Nijemci sami su dosad izravno ubili samo tri lavantinska svećenika: Grešak Mihael, Potokar Ferdo i Završnik Ignacije R.I.P.

Unatoč svim udarcima i nevoljama, slovenski svećenik-prognanik nije klonuo nikada. Vjera u pobjedu pravde, Ufanje u ponovno uskrsnuće Slovenije i Ljubav prema Bogu Propetomu, koji je sam izabrao najteži križ zbog nas, krijepila nas je i podizala uviek iznova. A kod braće Hrvata – svećenika i laika – našli smo dobrih, blagih Šimuna, koji su nam pomagali nositi naš teški križ. Bog neka im bude svima Nagraditelj, nama pak Voditelj u domovinu – pod slobodno sunce...

Biskupi u procesiji na svetkovinu Sv. Dujma u Splitu 7. svibnja 1999.: mons. Ante Ivas, biskup šibenski, mons. Giulio Einaudi, nuncij u Republici Hrvatskoj i mons. Ante Jurić, nadbiskup splitski, koji nosi moći bl. Alojzija Stepinca prvi put ulicama grada Splita na dan njegova nebeskog zaštitnika; moći je donio i svečanosti predvodio mons. Josip Bozanić, nadbiskup i metropolit zagrebački

Za svršetak još malo statistike!

Pripomenuti treba odmah, da je od 122 na području Lavantinske biskupije preostalih svećenika bilo 27 sa svojih službenih mjesta (14) odnosno samostana (13) nasilno odstranjeno, te nije smjelo vršiti svećeničkih čina, a mladomisnici nisu smjeli biti namješteni, jer su ih u tom slučaju odmah ili prognali ili odveli u Njemačku u logor. Stvarno je tako ostao na svojim mjestima samo 61 svjetovni svećenik i 2 redovnika, ili ukupno 63 od 606!

Kako je bio razasut kler Mariborske biskupije do 1. siječnja 1942.

	Ordinarijat	Profesori	Dekani	Župnici	Kapelani	Mladomisnici	Različni	Umirovljeni	Svjetovni	Redovnici	Ukupno
Stanje svećenstva dne 6. travnja 1941.	12	35	27	216	122	22	8	50	492	114	606
U Hrvatsku bilo prognano	8	23	16	138	76	6	3	10	280	74	354
U Italiju je prebjeglo	2	5	-	5	7	5	2	4	30	16	46
U Njemačku je bilo odvedeno	-	-	4	2	2	1	2	4	15	2	17
U Mađarsku prognano	-	1	-	-	10	-	-	1	12	4	16
U Srbiju preseljeno	-	1	-	-	-	1	1	1	4	-	4
Umrlo do kraja god. 1941. u domovini	-	-	1	2	-	-	-	3	6	1	7
Ukupno bilo je odstranjeno svećenika	10	30	21	147	95	13	8	23	348	97	444
Na području biskupije ostalo je	2	3	4	49	17	8	-	24	107	15	122
U Prekomurju ostalo na svojim mjestima		2	2	20	10	1	-	3	38	2	40

Gdje se je nalazio kler Mariborske biskupije dne 1. siječnja 1942.

	Svjetovni	Redovnici	Skupa
U Hrvatskoj	214	53	267
Na području biskupije	107	15	122
U Italiji	78	37	115
U Mađarskoj	55	6	61
U Njemačkoj	15	2	17
U Srbiji	15	-	15
Umrlo - 7 i 2 u Hrvatskoj	8	1	9
Ukupno	492	114	606

Podjela svjetovnog svećenstva po hrvatskim biskupijama:

Zagrebačka nadbiskupija	8 kap.	184
Đakovačka biskupija		13
Sarajevska nadbiskupija		11
Senjska nadbiskupija		3
Banjolučka biskupija	8 trap.	2
Šibenska biskupija		1
Ukupno u Hrvatskoj		214

FRANCESCO COSSIGA: »Stepinac je otvoreno osuđivao nacizam i fašizam!«

Novine *International Herald Tribune*, donijele su u dodatku talijanskom izdanju *Italy Daily*, što ga izdaje *Corriere della serra*, 7. svibnja 1999. članak iz pera Emanuela Ottolenghija: *Cossiga's Slip in Zagreb - Cossigino poskliznuće u Zagrebu*. Članak sadržajem i porukom vrijeđa bivšeg talijanskog predsjednika države Cossigu zbog pohoda grobu blaženog Alojzija Stepinca. Prema tvrdnji pisca, gosp. Cosssiga je uganuo članak na Blaženikovom grobu, čime je, prema Ottolenghijevoj zlobnoj primjedbi, platio za stav prema »simboličnom značenju danom poštivanju hrvatske vjerničke osobnosti« kardinala Stepinca.

Francesco Cossiga je na to zajedljivo i neistinito pisanje odgovorio dopisom dr. Claudiu Gattiu, odgovornom uredniku *Italy Daily*, u kojem je posvjedočio svoj katolički ponos i Stepinčev stav u obrani Židova za vrijeme progona u 2. svjetskom ratu.

Budući da se u hrvatskom i svjetskom tisku povremeno objavljuju zlonamjerni napisi koji imaju za cilj širenje neistina o hrvatskom narodu i blaženom Alojziju Stepincu, istinskom hrvatskom rodoljubu, biskupu i kardinalu, donosimo u cijelosti, zbog povijesne istine, spomenuti Cossigin dopis:

Poštovani direktore!

Tek sada sam nastojanjem jednog mog prijatelja Židova, socijalista i antiintegralista, koji dobro poznaje moj antifašizam te protunacističko i proturasističko ozračje u kojem sam odgojen, došao do spoznaje o članku poprilično sumnjiva ukusa, koji je objavljen u petak, 7. svibnja 1999., u *Italy Daily*, dodatku *International Herald Tribunea*, koji Vi vodite.

Da je posrijedi samo pomanjkanje lošeg ukusa i poštovanja prema meni, koji sam osoba koja zaslužuje poštovanje te uživa ugled i u zemlji koja neočekivano nastavlja pružati gostoljubivost gospodinu Ottolenghiju - razumije se, ne bih se udostojao obraćati Vam se ovim svojim pojašnjenjem. Međutim, on govori i o liku blaženog Alojzija Stepinca, nekadašnjeg kardinala Rimokatoličke crkve i zagrebačkog nadbiskupa.

Ja sam katolik, ali prezirem onu razdražljivu sklonost kod nekih katolika koji vjeruju da svojoj Crkvi služe ocrnjivanjem drugih. Iz tog razloga, ja kao kršćanin vjerujem da je židovski narod još uvijek izabrani Božji narod, s poslanjem koje mi je tajnovito i koje je posvećeno krvlju žrtava holokausta. Ja se užasavam pred činjenicom da jedan bivši pripadnik toga naroda može tako što napisati, te zahvaljujem Bogu na milosti koju je udijelio židovskom narodu.

Nadbiskup Stepinac je tijekom nacističke okupacije i ustaškog režima otvoreno osuđivao nacizam i fašizam. On je u Zagrebačkoj katedrali, 25. listopada 1942., jasno progovorio da svi ljudi »bez razlike, bili pripadnici ciganske rase ili koje druge, bili Crnci ili uglađeni Europejci, bili omraženi Židovi ili ponosni Arijci imadu jednako pravo da govore: *Oče naš koji jesi na nebesima*«.

U glasovitoj propovijedi 31. listopada 1943., kardinal je ponovno ustvrdio: »Mi smo uvijek naglašavali u javnome životu principe vječnoga zakona Božjega bez obzira radi li se o Hrvatima, Srbima, Židovima, Ciganima, katolicima, muslimanima, pravoslavnima ili kome drugome.«

On je intervenirao, kako svjedoči kardinal König, i on nesalomljivi borac protiv nacizma, ne samo u korist Židova, nego i svih drugih koji su bili proganjani u Pavelićevom režimu.

Svjedočanstvo o tome pružio je napokon i Ognjen Kraus, predsjednik Koordinacijskog odbora Židovskih zajednica u Hrvatskoj, svojom nazočnošću na misi prigodom Stepinčeve beatifikacije.

Komunisti su uhitili Stepinca nakon što je on odbio Titov zahtjev da odijeli Crkvu u Hrvata od Rima.

Hrvatski je Sabor 1992. jednoglasnom odlukom poništio nepravednu presudu Stepincu.

U članku g. Ottolenghija prepoznaje se ne samo zloba onih koji prosuđuju strašću umjesto razumom, nego i očigledna nostalgija za bivšim režimom pod kojim je Jugoslavija bila jedinstvena zemlja, koju su zbog geostrateških razloga nakon Prvoga svjetskog rata skrojile pobjedničke zemlje, uključujući - nažalost - i Italiju. U napisu se može osjetiti i autorova ljutnja što je Hrvatska sada neovisna i suverena država.

Hrvatska je čak i u doba Austro-ugarske monarhije uživala široku autonomiju, koju je ukinula jugoslavenska monarhija.

Stepinac je bio hrvatski rodoljub. Bio je hir povijesti što su fašisti vratili neovisnost njegovoj zemlji. To se zbilo i sa Slovačkom i s Ukrajinom. Ali bi, naravno, g. Ottolenghi želio da se sve to nije dogodilo.

Svoj loš ukus pisanja /g. Ottolenghi/ pokazuje i tvrdnjom, da sam i zaslužio slomiti nogu jer sam išao odati počast Stepincu, koju mogu jasno pobiti izvješćujući ga da sam članak uganuo kad sam išao u Buchenwald. Kad sam išao u Auschwitz, ništa mi se nije dogodilo. Ali čak i kad bi odavanje počasti žrtvama holokausta značilo da ću slomiti obje noge, spremno bih to učinio.

Svojim člankom /gosp. Ottolenghi/ ne čini čast svome narodu, ne čini čast najuljudbenijem Oxfordu, s kojim sam povezan mnogim vezama, niti je na čast Vašim novinama.

Sa zahtjevom da se ovo objavi, u skladu s talijanskim zakonom, pozdravljam Vas.

Francesco Cossiga

Zapisi iz knjige dojmova u »SPOMEN-ZBIRCI BL. ALOJZIJA STEPINCA«

Čuvaj nas i moli za nas, prati nas na svakom koraku – 24. veljače 1999. – 1.b Ženska opća gimnazija Družbe sestara milosrdnica.

* * *

Blaženi Alojzije Stepinac, moli za mene i moju obitelj – 28. veljače 1999. – Nikola Slipac.

* * *

Blaženi Alojzije Stepinac, moli za sve naše potrebe duše i tijela, za sve naše obitelji i našu domovinu – 28. veljače 1999. – s. Pia.

* * *

Blaženi Alojzije, moli za nas ministrante i našu župu Sv. Petra – 6. ožujka 1999. – Ivan Vojvodić.

* * *

Zahvaljujem na svemu! I za sve primljeno u ovoj riznici za naš »patnički naraštaj« – 11. ožujka 1999. – s. Renata Mrvelj.

* * *

Fest des Hl. Clemens dürfen wir hier in Zagreb weilen. Wir waren von Regensburg (Bavaria) unterwegs mit einem Hilfstransport. Von unseren Erlebnissen hier in Croatien sind wir sehr beeindrückt. Wir wünschen dem Land Frieden (Na svetkovinu Sv. Klementa zaustavili smo se u Zagrebu. Bili smo na putu iz Regensburga u Bavarskoj s humanitarnom pomoći. Doživljaji u Hrvatskoj vrlo su nas se dojmili. Želimo mir ovoj zemlji – 15. ožujka 1999. (slijede četiri potpisa)

* * *

Dem seligen Kardinal Stepinac Bitte und Dank! – Blaženom kardinalu Stepincu molitva i zahvala – 18. ožujka 1999. – Evita H. Koptschelitsch

* * *

Blaženi Alojzije, moli za albanski narod na Kosovu i za jednu obitelj u krizi – 23. ožujka 1999. – N. N.

* * *

Alojzije, čuvaj nas u školi i pomozi nam – 27. ožujka 1999. – učenici O.Š. Matije Gupca, Gornja Stubica

Hrvatski vojnik upisuje se u knjigu dojmova u sobi preminuća bl. Alojzija Stepinca u Krašiću

* * *

Alojzije, u zajedničkoj molitvi s tobom, obraćamo se Bogu »U tebe se, Gospodine, uzdam!« – 27. ožujka 1999 – Osnovna škola Novi Marof (5.d)

* * *

Puna dojmova koje sam čula o kardinalu Stepincu zahvalna sam za njegov život i preporučam da nas čuva – 31. ožujka 1999. – Ivana Sekulić

* * *

Blaženi Alojzije, danas smo ovdje da zajedno s ostalim pokretima molimo za jedinstvo Pokreta u Hrvatskoj i po cijelom svijetu. Tvoj uzor daje nam snagu da možemo svjedočiti Evanđelje i živjeti Riječ! – 10. travnja 1999. – Pokret fokolara

* * *

Posjetismo »Spomen-zbirku« našega hrvatskog Blaženika. Ovo je veoma potrebito, jer su naraštaji našega naroda kroz pedesetak godina bili odgajani u laži o životu i djelu kardinala Stepinca. Sve na veću slavu istine i ljubavi! – 21. travnja 1999. – Franjo Vrbanić, upr. ž. Ilova

* * *

Dragi Kardinale, uspomena na tvoj patnički život u nama budi sažaljenje koje zasigurno tebi nije potrebno. Ono što nas ponajprije raduje jest ponos što smo pripadnici ovog naroda kojega si i ti bio sin! Utječemo se pod tvoj zagovor i molimo za uspješan završetak školske godine! – 23. travnja 1999. – članovi novinarske grupe: Osnovna škola »Novi Marof«

* * *

Blaženom kardinalu Alojziju Stepincu, uoči Dana duhovnih zvanja, sa zahvalnošću hodočaste župljani Omišlja i Njivica u Krčkoj biskupiji. Neka blaženi Kardinal zagovara naše obitelji i izmoli nam tako potrebna i sveta duhovna

zvanja na prijelazu u novo tisućljeće kršćanstva – 24. travnja 1999. – Slavko Zec, župnik Omišlja (slijede potpisi župljana)

* * *

Dragi Alojzije, moli za našeg tatu i cijelu našu obitelj – 5. svibnja 1999. – obitelj Mrzljak

* * *

Blaženi Alojzije, molim te, zagovaraj nas kod svevišnjeg Oca, a posebno ti preporučujem moju bolesnu mamu i cijelu moju obitelj. Tvojim zagovorom nek' nam svemogući Bog udijeli milost svog prevelikog Srca – 5. svibnja 1999. – N. N.

* * *

Hvala ti, blaženi Alojzije, što nam pomažeš da očuvamo svoju vjeru – 21. svibnja 1999. – O. Š. »Matka Laginje« (8.d)

* * *

Nakon izlaženja posljednjeg broja Glasnika, osim navedenih škola »Spomen-zbirku« posjetile su i sljedeće školske skupine: Ženska opća gimnazija Družbe sestara milosrdnica (1. c i 1. a), O. Š. »Vladimir Nazor« iz Remeta (7. r), O. Š. »Antuna Branka Šimića«, Zagreb, Učenici O.Š. Samobor (7.e i 6.a), Škola »Dr. Ante Starčević« – Dubrava (Zagreb), učenici i nastavnici O. Š. Ludbreg sa župnikom Josipom Đurkanom, učenici i nastavnici O. Š. Ksaver Šandor Đalski (3. r.) – Donja Zelina, učenici 7.a razreda O.Š. Voltino (Zagreb), učenici O. Š. »Matka Laginje« – (8.a), prvopričesnici i krizmanici župe Marija Bistrica, Župni zbor sv. Marije Magdalene – Kneginec Gornji, župa Ilova.

Proslavljena 5. obljetnica Glasnika i njegovo novo ime: »Blaženi Alojzije Stepinac«

Svećenici Zadarske nadbiskupije, zajedno sa svojim nadbiskupom mons. Ivanom Prenđom i mons. Marijanom Oblakom, nadbiskupom u miru, okupili su se, u srijedu 3. ožujka 1999. godine, u dvorani Nadbiskupskog sjemeništa »Zmajević« u Zadru, na svoju redovitu mjesečnu obnovu. Nakon pokorničkog slavlja održao je predavanje mons. Juraj Batelja na temu: »ALOJZIJE STEPINAC, ISPOVJEDNIK – POKORNIK«. Nakon što je iznio teološke osnove sakramenta pomirenja u nauku blaženog Alojzija Stepinca, dr. Batelja je iznio konkretne primjere iz njegova života, u kojima je ocrtao njegov ispovjednički i pokornički lik, koji je svoj duhovni život izgradio kroz duhovno vodstvo kod svojeg stalnog ispovjednika, i koji je važne životne odluke donosio savjetujući se sa svojim duhovnim vođom.

Nadbiskup Stepinac je oživljavao sakrament pomirenja u vlastitom životu, i poticao svećenike na radosno i zauzeto podijeljivanje te osobno slavljenje ovog sakramenta »Božjeg milosrđa i ljubavi«, a za duhovni preporod svekolikog Božjeg naroda. Svi presudni trenuci Stepinčeva života bili su povezani uz vrednovanje čiste savjesti, pa je tako i samu smrt dočekao u ispovjedi cijeloga života, znajući da, držeći u ruci samrtnu svijeću, ide u susret uskrslom Kristu – svjetlu svijeta. To je svjetlo, Isus Krist, od Alojzija Stepinca, čovjeka, kršćanina, svećenika, biskupa, kardinala učinilo »najsvjetliji lik Crkve u Hrvata« (Ivan Pavao II.) i čovječanstva XX. stoljeća.

Nakon predavanja i plodne diskusije, predstavljen je javnosti novi broj časopisa »BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC«. Radi se o glasniku koji je do sada izlazio pod naslovom »SLUGA BOŽJI ALOJZIJE STEPINAC«, i pripremao je proglašenje blaženim Alojzija Stepinca.

Sada, pod novim naslovom, časopis ima za cilj i nadalje širiti Stepinčevu svetost te pripremiti njegovo proglašenje svetim.

Predstavljajući glasnik »Blaženi Alojzije Stepinac«, mons. Ivan Prenđa je istaknuo kako se radi o časopisu koji svjedočanstvima i dokumentima prenosi istinu o blaženom Alojziju Stepincu, te je potaknuo svećenike da svaka župa Zadarske nadbiskupije prima taj glasnik, kako bi svi vjernici mogli doći do prave istine o osobi i djelu mučenika i blaženika Alojzija Stepinca, koji je »kompas« čovječanstva.

Dr. Juraj Batelja je progovorio o novim sadržajima Glasnika, istaknuvši važnost koju je glasnik odigrao u pripremi beatifikacije kardinala Alojzija Stepinca. Osobito je naglasio ulogu suradnika iz svih Hrvatskih biskupija, osobito doprinosima biskupa, profesora, fotografa i Kristovih vjernika laika, koji su svojom suradnjom osvijetlili lik i djelo sluge Božjega Alojzija Stepinca.

Postulator je osobito istaknuo i to, kako do dana današnjega nisu prestale objede, laži i podvale, kojima se želi umanjiti svetost i mučenički značaj Stepinčeva života, koji se još 1936. godine zauzeo za prognane Židove. On je sustavno s propovjedaonice osuđivao rasističku ideologiju, te javno i privatno prosvjedovao protiv progona Židova, Srba, Cigana i svih drugih ljudi koji su bili žrtva nacističkog ili komunističkog progona. Svojstvo nadbiskupa Stepinca bilo je: zastupanje ljudskih prava, osuda svake diktature koje su gušile i kršile ljudsko dostojanstvo.

U svojem djelovanju, nadbiskup Stepinac imao je potporu Svete Stolice, koja je već 3. rujna 1941. hvalila njegovo djelovanje zbog spašavanja progonjenih Židova i Srba.

Odgovarajući na brojne upite svećenika, zašto hrvatska obavijesna sredstva: radio, televizija i tisak, prešućuju te zasluge nadbiskupa Stepinca, a i u svjetskom tisku čuju se optužbe protiv nadbiskupa Stepinca, dr. Batelja je odgovorio, da je on usmeno u nekoliko navrata zamolio HRT da snimi emisiju koja bi svjetskoj javnosti, na temelju izvornih dokumenata, prikazala stvarni rad zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca, na što do sada nije bilo pozitivnog odgovora.

Postulator je izrazio žaljenje što je HRT, bez posebnog obrazloženja, skinula s programa jedini dokumentarni prilog uoči prvog blagdana Alojzija Stepinca, 9. veljače 1999. godine. Osim toga je izrazio nadu, da će hrvatska javnost moći putem medija doći i do uvida u činjenice vezane uz istinito djelovanje Crkve u II. svjetskom ratu.

N. Z.

Blagoslov kamena temeljca za crkvu svetog Leopolda u znaku Alojzija Stepinca

U srijedu, 12. svibnja 1999., zagrebački nadbiskup u miru kardinal Franjo Kuharić blagoslovio je kamen temeljac za crkvu svetog Leopolda Mandića u istoimenoj ulici u zagrebačkoj Dubravi. Župu svetog Mihaela u zagrebačkoj Dubravi osnovao je, i na Novu godinu 1942. blagoslovio joj crkvu, blaženi mučenik Alojzije Stepinac. Pred mnoštvom vjernika, unutar već podignutih zidina i pred adaptiranim oltarom, kardinala Kuharića je na početku slavlja pozdravio župnik fra Nikola Bašnec.

U svom je pozdravu između ostalog istaknuo, kako se zahvaljujući blaženom Alojziju Stepincu za nas hrvatske vjernike i štovatelje svetog Leopolda Mandića zbio povijesni događaj na Staru godinu 1945. Tada je, na večernjoj svečanosti u Zagrebačkoj katedrali, blaženi Alojzije govorio o Leopoldu kao svjetlu Božjem, koje je Božjom milošću zabljesnulo Božjem narodu u mračnom razdoblju nakon rata. Nadbiskup Stepinac je uspio iz Italije dobiti drugo izdanje životopisa Leopolda Mandića i priopćio narodu da smo dobili divnog nebeskog zaštitnika i velikog uzornika. Kapucinskom samostanu svetog Mihaela u zagrebačkoj Dubravi povjerio je brigu oko prevođenja toga životopisa na hrvatski. Spomenuti žvotopis je objavljen u svega 100 primjeraka na ciklostil-papiru što ga je kapucinima poklonio jedan mesar iz zagrebačke Dubrave, ali štovanje svetog Leopolda, koje je tako skromno započelo u ovoj župi, brzo se proširilo.

U nastavku je naveo i dio pisma što ga je nadbiskup Stepinac iz sužanjstva u Krašiću uputio kapucinima 26. rujna 1959. godine, u kojemu je rekao i ovo: »Ja sam doživio podizanje crkvi hrvatskim blaženicima. Ako neću ja (jer mi se čini da zdravlje neće izdržati) daj Bože da barem moj nasljednik uzmogae, kad Sveta Stolica izreče svoj sud, po njezinoj dozvoli podići crkvu i župu u čast blaženom ocu Leopoldu, a onda uz milost Božju i svetom ocu Leopoldu. Sve je moguće onima koji vjeruju!«

Ove proročke riječi našeg blaženog mučenika Alojzija Stepinca danas su stvarnost. Mi vjerujemo da nas i naš Blaženik (Alojzije) i naš Svetac (Leopold) danas promatraju iz općinstva svetih. Na kraju je zahvalio kardinalu Kuhariću na odvažnosti, što je uvijek neustrašivo govorio o Alojziju Stepincu i što se kao tadašnji predsjednik Biskupske konferencije zauzimao za beatifikaciju i kanonizaciju oca Leopolda Mandića.

Kardinal Franjo Kuharić postavlja povelju o gradnji na mjesto određeno za temeljni kamen za crkvu svetog Leopolda Mandića u istoimenoj ulici u zagrebačkoj Dubravi, u srijedu, 12. svibnja 1999.

Tekst za kamen temeljac, što ga je na latinskom i hrvatskom jeziku napisao fra Tomislav Šagi-Bunić i na pergamenu prepisao akademski slikar i grafičar Zlatko Nežić – član Franjevačkog svjetovnog reda –, potpisali su kardinal Franjo i Kuharić i kapucinski provincijal fra Jure

Šarčević, a prije samog blagoslova pročitao ga sužupnik fra Stjepan Bergovec.

Uz imena sadašnjeg Pape, Predsjednika Republike Hrvatske, Zagrebačkog nadbiskupa, Generala Kapucinskog reda, Provincijala Hrvatske kapucinske provincije, kardinala Kuharića, koji je položio i blagoslovio temeljni kamen, sužupnika i župnika, u tekstu je navedeno i 28 članova Odbora, koji u duhu Drugog vatikanskog koncila kao laici surađuju u apostolskom djelovanju sveukupnog tijela Crkve u župi. Tekst u temeljnom kamenu završava riječima: »Vjerujemo da ćemo tim djelom vjerno ići stopama blaženog Alojzija Stepinca, ustanovitelja naše župe sv. Mihaela, koji je također bio brižan promicatelj glasa svetosti sv. Leopolda u našim krajevima.«

Na ovom prostoru već je u nedjelju 9. svibnja, premda po kišnom vremenu, bila sveta potvrda za 205 krizmanika, a prva pričest u nedjelju 16. svibnja, za 208 prvopričesnika iz dviju osnovnih škola.

Već i ovi događaji i ove brojke govore u nužnosti odgovarajućeg prostora za ovaj dio župe, čiji se vjernici već gotovo četrdeset godina okupljaju na misu u kapeli od svega 90 kvadrata, adaptiranoj od privatne kuće. Nadamo se da će se žrtvom svih župljana zagrebačke Dubrave, kao i štovatelja blaženog mučenika Alojzija i svetog Leopolda Mandića diljem Domovine i svijeta, ovi vjernici početi već ove godine okupljati na misu pod krovom nove crkve, za koju je na blagdan njezina zaštitnika bio postavljen temeljni kamen.

Nikola Bašnec

Proglas župe i blagoslov župne crkve bl. A. Stepinca u Zadru – na Bilome Brigu

U Zadarskoj nadbiskupiji, kao i diljem domovine Hrvatske, 10. veljače ove godine po prvi put svečano je proslavljen blagdan bl. Alojzija Stepinca, biskupa i mučenika, nakon što ga je sveti otac Ivan Pavao II. proglasio blaženim. Na poseban način bilo je svečano u gradskom naselju Bili Brig u Zadru.

Zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenđa, zbog pastoralnih razloga i zbog dobra duša, ustanovio je novu župu, koju je posvetio bl. Alojziju Stepincu. Nova župa pravno je počela postojati 24. studenoga 1998. godine, na blagdan Sv. Krševana, zaštitnika grada Zadra. Nova župa u tom dijelu grada nastala je razdiobom od već postojeće župe Marije kraljice mira, koja se prostirala na području Stanova i Biloga Briga. Matična župa ustanovljena je 1978. godine, i nakon dvadeset godina postojanja naglo se povećala prostorno i po broju vjernika.

Najveći problem prije ustanovljenja župe bio nam je osigurati zemljište za buduću crkvu. Često puta smo vapili Gospodinu da nam po zagovoru bl. Alojzija Stepinca providi zemljište za buduću crkvu. Gospodin se nije oglušio na naše

Mons. Ivan Prenđa propovijeda prigodom blagoslova montažne crkve novoosnovane Župe bl. Alojzija Stepinca, 10. veljače 1999.

molitve: Poljoprivredna stanica Zadar darovala je zemljište za crkvu.

Gospodin je i dalje pratio djelo koje je sam počeo, providio nam je dobročinitelje iz Italije. Nadbiskup iz Gorizije, mons. Antonio Vitale Bommarco, obećao nam je da će nam njegova nadbiskupija pomoći u izgradnji polumontažne crkve i župnog stana.

Krajem mjeseca studenoga 1998. godine počeli su pripremni radovi za novu crkvu. Nakon što su dovršeni temelji, došli su naši dobročinitelji tj. dobrovoljci Biskupijskog karitasa iz Gorizije. Oni su i sami montirali sveukupnu željeznu konstrukciju crkve i stana, darovali su nam sva unutrašnja i vanjska vrata i prozore, elektro instalacije, spušteni strop i oblogu za pod u crkvi i stanu. Paralelno s radovima na čeličnoj konstrukciji zidali su se zidovi unutar konstrukcije.

Nakon svih nužnih radova, 10. veljače ove godine, na blagdan bl. Alojzija Stepinca, blagoslovljena je nova župna crkva u čast novog hrvatskog blaženika. Za taj veliki događaj pripravljali smo se u župi na Stanovima. Unatoč hladnom i kišovitom vremenu, toga je dana, na Bilome Brigu bilo vrlo svečano. Svetu misu i blagoslov crkve predvodio je zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenđa, uz nazočnost 25 svećenika i velikog broja vjernika nove župe i ostalih gradskih župa. Prije samoga blagoslova crkve, čitanjem dekreta o osnivanju župe, ona je službeno proglašena. Nadbiskup je odmah imenovao i župnika, Marija Soljačića te župnog vikara don Ivicu Jurišića.

Za taj svečani događaj je zagrebački nadbiskup mons. Josip Bozanić darovao novoj župi i Zadarskoj nadbiskupiji relikviju bl. Alojzija Stepinca.

U prikazanim darovima sudjelovale su sve gradske župe i pojedini vjernici, koji su darovali novu župnu crkvu liturgijskim knjigama, misnim ruhom i dr. Uz već spomenute dobročinitelje, župa valja zahvaliti i svima onima, koji su ovo djelo cijelo vrijeme podržavali i pomagali svojim prilozima, a to su sami župljani nove župe. Tako je počela živjeti župa bl. Alojzija Stepinca, najmlađa župa`u Zadarskoj nadbiskupiji.

Nova župa na Bilome Brigu ima svoje specifičnosti, i zato će se u njoj morati izbjegavati jednovrstan pastoral. Ona ima svoju budućnost u velikom broju mladih obitelji i mnoštvu mladih i djece. Na ovome području trenutno živi oko 8000 stanovnika u 18 stambenih zgrada i 270 obiteljskih kuća.

Nakon svečanog blagoslova postupno se uvodi redoviti pastoral. Redovito se nedjeljom slave dvije svete mise. Do danas je krš- teno 25 krštenika, 48 mladića i djevojaka je primilo sakramenat svete potvrde, a 92 djece je primilo prvu Svetu pričest.

Izgradnjom skromne polumontažne crkve na Bilome Brigu, dobili smo mjesto molitve i mjesto na kojem se okuplja živa crkva. Vjerujemo, i nadamo se, da će ta crkva rasti u vjeri i broju, i da će se jednoga dana izgraditi još veća župna crkva i pastoralno središte, crkva svetoga Alojzija Stepinca.

Otada se svake prve subote u mjesecu u našoj župi slavi zavjetni dan blaženog Alojzija Stepinca. Na svetu misu okuplja se tada veći broj župljana nego u druge dane, radosno sudjeluju u prigodnim pobožnostima, i traže pomirenje s Bogom i bližnjima.

MOLITVA U ČAST BLAŽENOG ALOJZIJA STEPINCA, BISKUPA I MUČENIKA

Gospodine, Bože naš,

Ti si blaženom Alojziju Stepincu dao milost čvrsto vjerovati u Isusa Krista i spremnost trpjeti za njega sve do mučeničke smrti.

Pomozi nam slijediti njegov primjer i njegov nauk da bismo ljubili Krista kako ga je on ljubio i služiti Crkvi kako joj je on služio sve do darivanja vlastitog života za nju.

Njegova živa vjera u Isusa Krista i postojana ljubav prema Crkvi neka nas učvrste u borbama života na putu vječnoga spasenja.

/Po njegovom zagovoru udijeli mi milost... /

Po Kristu Gospodinu našemu. Amen.

Oče naš, Zdravo Marijo, Sveta Marijo, Slava Ocu...

Vjernici koji na zagovor sluge Božjega budu uslišani, zadobiju tjelesno ili duhovno ozdravljenje ili koju osobitu milost, neka opis uslišanja i kompletnu liječničku dokumentaciju dostave na adresu:

Dr. Juraj Batelja, postulator
Voćarska 106, pp. 110
10001 ZAGREB

Svaki dopis na Postulaturu blaženog Alojzija Stepinca, kojim se priopćuje primljeno uslišanje ili uspomena, neka bude potpisan te obilježen nadnevkom i mjestom pisanja. Anonimna pisma se ne arhiviraju. Vjernici koji žele ostati anonimni, neka to napomenu u dopisu.

Uz čestitku za imendan mladomisnicma 1999.

ČESTITKA MLADOMISNICIMA

Život i djelo blaženog Alojzija Stepinca obilježeni su ljubavlju prema svećeništvu. Uz nekoliko njegovih misli o svećeništvu. Kao čestitku ovogodišnjim mladomisnicimna donosimo priopćenje vlč. Stjepana Kuzmića, župnika u Virju o pismu što ga je blaženi Alojzije uputio Zagrebačkim mladomisnicima iz sužanjstva 1955. te izvješće o Misi koju je u zatvoru slavio vlč. Šanto Bilan, svećenik Zadarske nadbiskupije, a sastavio ga je gosp. Livio Marijan, iz Velog Iža, tajnik Zadarskog nadbiskupa.

Kada je prije nekoliko godina objavljeno da u postupku proglašenja blaženim kardinala Stepinca treba sakupiti pisma koja je on iz zatočeništva slao raznim putevima iz Krašića, našlo se dosta tih pisama, ali ne sva. Tada sam počeo tragati za pismom što ga je Kardinal napisao i nama, novozaređenim svećenicima 1955.

Đakoni će na Petrovo ove godine biti zaređeni za prezbitere; dvojica od njih bili su u službi prigodom beatifikacije Alojzija Stepinca

Znao sam da to pismo postoji, ali nikako ga pronaći. Prošlo je od tada preko 40 godina, a pismo sam posebno čuvao i – zaboravio gdje se nalazi. Poslije pet ili šest seoba čovjek nije više siguran gdje se koja knjiga ili stvar nalazi. A to Kardinalovo pismo sam uvijek čuvao među knjigama ili papirima, da, ne daj Bože, ne bi došlo do kakve premetačine, pa ga pronašli. I tako je uslijed mnogih novih briga i novih stvari, ostalo zaboravljeno mjesto njegove pohrane. Ipak je pronađeno.

U međuvremenu je, 1998. godine, tiskana knjiga »Pisma iz sužanjstva«, u koju su uvrštena neka pisma od onih koja su pronađena. Ta su pisma pisana u Krašiću od 1951. do 1960. U toj je knjizi objavljeno 180 pisama. Iz godine 1955. ima ih 15.

Sada možemo taj broj povećati za pismo nama mladomisnicima zaređenima 1955. Kako je došlo do toga pisma?

Na Petrovo 1955. zaredio je nadbiskup koadjutor dr. Franjo Šeper nas četvoricu mladomisnika za Zagrebačku nadbiskupiju. Mi smo mu bili prvi ređenici. S nama je zaređeno i nekoliko redovnika i svećenika iz drugih biskupija, koji

su u Zagrebu zajedno s nama studirali teologiju. Za Zagrebačku nadbiskupiju bili su zaređeni: Franjo Oreški iz Pretetinca, župa Nedelišće, sada župnik u Komarevu kraj Siska, Antun Posavec iz Remetinca, sada župnik u Petrijancu kraj Varaždina, Mijo Perčić iz župe Sv. Martin na Muri, koji je prije desetak godina umro, i ja, Gustav Kuzmić iz župe Visoko, sada župnik u Virju.

Tada se netko sjetio, da bi bio red da se poslije ređenja javimo pismom našemu nadbiskupu i kardinalu u Krašić. Znali smo, naime, da mu je briga za svećenike bila posebno u srcu. Te je godine bilo malo ređenika, samo četvorica, jer su nas bile raspršile razne okolnosti, najviše zatvor i vojska. Tako smo i nas četvorica bili iz različitih naraštaja i godišta. Moji su pravi školski kolege zaređivani prije ili kasnije, kako je tko završio vojsku ili zatvor, i opet došao u bogosloviju.

Nismo se poslužili redovitom poštom, već smo pismo za zasužnjenog Nadbiskupa predali u ured Nadbiskupije. Bilo je naime poznato, da u Krašić često odlazi netko od liječnika, ili nadbiskupski tajnik dr. Mijo Pišonić, koji je kao svećenik jedini mogao redovitim putem u Krašić. I tako je pošta ipak stizala na odredište, a istim putem bi stizali i odgovori iz Krašića. Tako je i naše pismo stiglo vrlo brzo u Krašić. Dok smo mi bili zaokupljeni mladim misama i praznicima, te uglavnom nismo bili u Zagrebu, stigao je odgovor na naše pismo. Našao sam se u Zagrebu i kod vratara sjemeništa, i tu sam podigao to pismo, koje je bilo naslovljeno na moje ime: Gustav Kuzmić, mladomisnik – Visoko.

Pismo sam kasnije pročitao i drugim kolegama, ali je ostalo kod mene. Povremeno sam se sjetio toga pisma i opet ga čitao, ali kako prigodom seobe čovjek ne može pratiti svaku svoju stvar, tako se i ovo pismo privremeno zagubilo.

U vezi s tim pismom još je nešto zanimljivo. Prošle 1998. godine, kada se već znalo da će kardinal Alojzije Stepinac biti proglašen blaženim, pismo sam pronašao u kovčežiću i objavio ga u Podravskim zvonicima broj 2/98. Jedan prijatelj je to čitao u Zagrebu, pa misleći da je to jedino sačuvano Kardinalovo pismo, jer nije znao za knjigu sa 180 pisama, mislio je stvoriti senzaciju pa je to javio televiziji i novinama. Brzo je došla k meni ekipa televizije iz Bjelovara i novinar Večernjeg lista iz Zagreba. U Večernjem listu je objavljena kratka reportaža, 1998. za Veliku Gospu, na prvoj i drugoj stranici. Novinar je iz toga pisma iznio jednu od poruka: »Crkva neće propasti, propast će njezini progonitelji«, a TV reportaža nije ipak izašla u udarnom terminu na Veliku Gospu, nego u jednoj emisiji u županijskoj panorami i u emisiji »Dobar dan Hrvatska«!

Glavna misao i pouka ukazuje na kršćansku jakost i optimizam, jer Božjeg prijatelja neprijatelji ne mogu slomiti, te opominje svećenike na vjernost Crkvi, tj. da ne ulaze u tzv. »staleška udruženja«, pomoću kojih je komunistički režim želio stvoriti tzv. nacionalnu crkvu.

(...) Dok pišem ovo kratko izvješće o spomenutom pismu bl. Alojzija Stepinca, zahvaljujem mu za 44 godine provedene u svećeništvu, te mu se i nadalje preporučam.

U Virju, dne 11. svibnja 1999.
Gustav Kuzmić, župnik

Bl. Alojzije STEPINAC: pismo mladomisnicima 1955.

»Nastojte oko posvete vaše duše!«

Dragi moji mladomisnici!

Primio sam s velikim veseljem vašu obavijest, da ste konačno primili svećenički red, i tako pojačali redove našeg jako prorijeđenog klera, bilo da je izginuo u ratnoj oluji od mrzitelja Boga i vjere, bilo ostavio kosti u logorima i tamnicama, bilo da je emigrirao, da spasi goli život.

Ja vam svima srdačno čestitam na postignutoj sreći, jer što se većega može zamisliti negoli činjenica, da vam sam Isus dovikuje u času vašega ređenja: »Jam non dicam vos servos, sed amicos meos.« Postali ste po ređenju prijatelji Kristovi. Povijest nam svjedoči, što li sve nisu poduzimali pojednici, da zadobiju naklonost i prijateljstvo koje znamenitije zemaljske ličnosti, koja je ipak prolazna kao i sve na tome svijetu. A vi ste evo stekli prijateljstvo besmrtnoga Boga, koji istina stavlja stanovite zahtjeve na svoje prijatelje, ali ih i nagrađuje, kako samo Bog može nagraditi.

Među zahtjeve, koje Isus stavlja na vas, bez sumnje valja ubrojiti vjernost. Neka se zato, dragi moji mladomisnici, nikada ne nađe među vama Juda, koji bi svoga prijatelja, Isusa Krista, prodao za nekoliko srebrenika ili čak možda za zdjelu leće, kao što je Ezav svoje pravo prvorodstva. Ostanite mu vjerni do groba!

Među zahtjeve, koje Isus stavlja na vas, kao svoje prijatelje, jest bez sumnje poslušnost onima, koji Ga zamjenjuju za zemlji, a to je Sveti Otac i vaš Ordinarij. Neka ne bude nikada među vama ni jednog buntovnika protiv zakonite vlasti, kao što su članovi žalosnog svećeničkog udruženja, osnovanog protiv volje crkvene vlasti, da vas ne bi stigla kada sudbina Kore, Datana i Abirona i ukor Duha Svetoga, što ga je izrekao na usta prorokova kralju Saulu: *Melior est oboedientia quam victimae, et auscultare magis quam offerre adipem arietum; quoniam quasi peccatum hariolandi est repugnare, et quasi scelus idololatriae nolle adquiescere.*

Među zahtjeve, koje Isus stavlja na vas, kao svoje prijatelje, bez sumnje je i nastojanje oko posvete vaše

duše. Ne zadovoljiti se s onim, što ste stekli u seminaru, nego raditi na svom posvećenju čitav život prema riječima Kristovim: *Estote ergo perfecti, sicut et Pater vester caelestis perfectus est.* Uostalom, ovaj jedan zahtjev uključuje sve ostalo.

Ja vam od srca zahvaljujem na vašem mladomisničkom blagoslovu. Budite cijeli život vjerni djeljitelji blagoslova i našem siromašnom puku, jer što koristi sav napor ljudski, ako Gospod nije uz čovjeka. Vi postajete sada očevima našega siromašnoga puka u najplemenitijem smislu, pa se i tu može primijeniti ona: *Benedictio patris firmat domos filiorum.*

Budite uvijek i ljudi vedrog kršćanskog optimizma. Crkva naša neće propasti, makar došli još crniji dani. Propasti mogu i propast će njezini progonitelji, ako za vremena ne nađu natrag puta Bogu svojemu. Neka vas dakle ne plaše sva progonstva i nevolje, na koje biste mogli naići u svom svećeničkom životu.

Ako ustrajete tako vjerno uz Isusa, trudeći se i radeći za slavu Imena Njegova, onda će vam Isus pokazati u času smrti, što znači biti Njegov prijatelj. *Dabit vobis coronam vitae!* Tu vam krunu života želim od sveg srca, dragi moji mladomisnici, i u toj želji šaljem i svoj natpastirski blagoslov i pozdrav u Gospodinu.

Krašić, 6. srpnja 1955. — *+ Alojzije kard. Stepinac nadbiskup zagrebački*

(Na službenoj posjetnici providenoj biskupskim grbom Nadbiskup je vlastoručno dopisao: šalje priloženo pismo uz molbu, da ga prema mogućnosti ***(ali ne poštom)*** *saopćite i ostalim potpisnicima mladomisnicima)*

Misa u zatvoru

Anđeli su plakali, a ja sam bio ispunjen radošću

Don Šanto Bilan bio je jedan od onih naših svećenika koji je primio svećeničko ređenje na svršetku Drugoga svjetskog rata, točnije 1945. godine. Odgojen u drevnoj otočnoj glagoljaškoj tradiciji, isticao se bogoljubljem, čovjekoljubljem i domoljubljem. Rodio se u Velom Ižu, na otoku Ižu 1917. godine. Klasičnu gimnaziju pohađao je u Šibeniku, bogosloviju u Splitu i Đakovu. Kratko vrijeme bio je prefektom u Nadbiskupskom sjemeništu »Vicko Zmajević« u Zadru, a zatim župnikom u mnogim župama Zadarske nadbiskupije. Posljednjih tridesetak godina bio je župnikom u rodnom Velom Ižu. Umro je 1996. godine u Zadru. Sredinom 1950-tih, na montiranom sudskom procesu u Zadru, osuđen je pod optužbom nacionalizma na pet godina zatvora i prisilnog rada. Za vrijeme izdržavanja kazne u logoru Stara Gradiška dogodio mu se i jedan neobičan događaj, koji svjedoči o njegovoj dubokoj vjeri i poštovanju prema svom svećeničkom pozivu i presv. Euharistiji.

Kao svećenik, u zatvoru je bio pod posebnim nadzorom a često bijaše i maltretiran. Dugo vremena držala ga je silna želja da proslavi Svetu misu. Tako je

Nadbiskup Alojzije Stepinac na zlatnoj misi mons. Matije Proštenika u crkvi ss. uršulinki u Varaždinu 12. kolovoza 1945. Tom prigodom je izvedena zadnja javna priredba učenica Uršulinskih škola u Varaždinu.

počeo sa skupljanjem suhih grožđica i mrvica suhih krekera (beskvasni biskvit), izdvajajući potajno zrna i mrvice na zajedničkim zatvorskim obrocima, skrivajući ih kao zrnca zlata u svojoj ćeliji pod kreveteom. Naime, namakanjem grožđica mogla se dobiti tekućina kao vino, a suhi krekeri, koji su se često dijelili u zatvoru, bili su kao stvoreni za euharistijski kruh. K tome, na zadnjoj stranici jedne bilježnice, koja je bila pažljivo slijepljena za korice, imao je rukom prepisani tekst misnog kanona. I tako je harni svećenik skupljao materiju da prinese Svetu žrtvu, radujući se potajno susretu s euharistijskim Gospodinom u svojoj mračnoj ćeliji.

Napokon, sve je bilo spremno. U noći od subote na nedjelju, baš kao nekoć prvi kršćani, u tajnosti svoje zatvorske sobice, osvijetljene škrtom mjesečinom, don Šanto je započeo služiti Svetu misnu žrtvu, nakon toliko vremena. Dok mi je pričao tu zgodu, nakon više od 30 godina, sav je drhtao od ushita.

Na svoju klupicu je prostro požutjeli rupčić, postavio u dvije limene posude »kruh i vino« i klečeći slavio Euharistiju. Odjednom, s dna hodnika, začuli su se koraci stražara i zveckanje njegovih ključeva. Svećenik se prepao. Žrtva je već bila posvećena. Riječima pretvorbe grožđani sok i mrvice krekera postali su Tijelom i Krvlju Kristovom. Nespretnim pomakom ruke izazavanim strahom, Euharistija se prosula po podu. Koraci i lagano zviždukanje stražara postajali su sve bliži. Misnik se preznojio ali i brzo sabrao, bilježnicu bacio pod krevet i legao. Stražar je prošao pored njegove ćelije i nastavio hodnikom zviždajući.

Kad je bio siguran da je hodnik čist, don Šanto je ustao, pogledao oko sebe sa suzama u očima, kleknuo i jezikom polizao pod svoje zatvorske ćelije. Blagovao je Tijelo i Krv svoga Gospodina, svog Učitelja, zajedno s prašinom i prljavštinom kamenih ploča svoga uzničkog svetišta.

I kazao mi je, sav ushićen kao da mu je to najveća čast što ju je u životu doživio: »Anđeli koji su sa mnom služili tu Misu zasigurno su zaplakali, ali ja sam bio ispunjen radošću!«

U Zadru, 1. lipnja 1999. — *Livio Marijan*

Časopis **Blaženi Alojzije Stepinac** glasnik je Postulature za proglašenje blaženim i svetim kardinala Alojzija Stepinca te časopis svih njegovih štovatelja, Kristovih vjernika i ljudi dobre volje.

God. 6 (1999) Broj 3

Cijena: 5 kn; za inozemstvo 3 DEM ili 3 USD

Glasnik izlazi četiri puta godišnje s dozvolom crkvenih poglavara.

Izdavač: Postulatura Blaženog Alojzija Stepinca

Voćarska 106, pp. 110

10001 Zagreb

Uređuje i odgovara: Dr. Juraj Batelja, Voćarska 106, pp. 110, 10001 Zagreb,

Adresa uredništva: Postulatura Blaženog Alojzija Stepinca, Voćarska 106, pp. 110; 10001 Zagreb, telefon/fax: **46 80 426**; »Spomen-zbirka iz ostavštine blaženog Alojzija Stepinca«, Kaptol 31, 10000 Zagreb, telefon: **48 11 781**

Sve što se u našem Glasniku navodi ili naziva »čudo«, »svetost«, »svetac« i slično, sve to, u duhu crkvenih propisa, treba uzeti i razumjeti u našem običnom ljudskom načinu izražavanja. O svemu će tomu konačni sud izreći Crkva.

Lektor: prof. dr. Ante STAMAĆ

Slog: Mario Rogić, LASERplus

Tisak: Tiskara PULJKO

KAZALO

Na slici lijevo: *Nadbiskup Alojzije Stepinac u društvu s nepoznatim sugovornicima (mole se čitatelji da nam se jave ako prepoznaju sugovornike i okolnosti susreta)*

Na zadnjoj stranici: *Predstavnici hrvatske mladeži u narodnim nošnjama na Papinoj misi na Žnjanu o 1700. obljetnici grada Splita, Splitske biskupije i Splitske katedrale*

Predstavnici svih staleža i uzrasta prate čin proglašenja blaženim kardinala Alojzija Stepinca

